

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ 2025-2026

<http://ham.uop.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Το Τμήμα	1
Διοίκηση Τμήματος	2
Προσωπικό Τμήματος	3
Επιτροπές Τμήματος	7
Υποδομές	9
Προπτυχιακές σπουδές στο Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α.	12
Α. Μαθήματα Κορμού	13
Β. Μαθήματα Θεματικού Κύκλου	14
Γ. Μαθήματα Επιλογής	16
Δ. Πτυχιακή Εργασία	19
Ε. Πρακτική Άσκηση	19
ΣΤ. Εισημάνσεις	20
Ζ. Προαπαιτούμενα μαθήματα	20
Πιστωτικές Μονάδες	22
Υπολογισμός βαθμού πτυχίου	29
Παράρτημα Διπλώματος	30
Πρόγραμμα Erasmus+	30
Θεσμός Ακαδημαϊκού Συμβούλου	31
Άλλα φοιτητικά ζητήματα	31
Περιεχόμενο μαθημάτων	32
Μαθήματα Κορμού	32
Μαθήματα Θ.Κ. Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	43
Μαθήματα Θ. Κ. Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	50
Μαθήματα Επιλογής Θ.Κ. Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	60
Μαθήματα Επιλογής Θ.Κ. Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών	74
Παράρτημα: Πλαίσιο προσόντων του ευρωπαϊκού χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης	91

ΤΟ ΤΜΗΜΑ

Φυσιογνωμία

Το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, ιδρύθηκε με Προεδρικό Διάταγμα (118/24 Απριλίου 2003: «Ίδρυση Σχολών και Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου») και ξεκίνησε την εκπαιδευτική του λειτουργία το Ακαδημαϊκό Έτος 2003-04. Έχει έδρα την Καλαμάτα, μια πόλη ιδανική για τη λειτουργία του, η οποία μαζί με την ευρύτερη περιοχή της Μεσσηνίας συγκροτεί ένα σημαντικό πολιτισμικό χώρο από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα.

Η ιστορική διάρκεια και εξέλιξη της Καλαμάτας από τους προϊστορικούς χρόνους έως σήμερα αποτυπώνεται κατά μεγάλο μέρος στη σύγχρονη πόλη, με τη σταδιακή επέκτασή της από την ευρύτερη περιοχή του κάστρου προς το λιμάνι. Το ιστορικό κέντρο της πόλης, η παλιά πόλη, περιλαμβάνει τους χώρους όπου αναπτύχθηκε ο οικισμός της κλασικής, βυζαντινής, φραγκικής και οθωμανικής εποχής, καθώς και τμήμα του χώρου που αναπτύχθηκε κατά την εποχή της οικονομικής άνθησης της πόλεως, στα τέλη του 19ου αιώνα. Στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει τις σημαντικότερες αρχαιολογικές θέσεις της περιοχής από τη νεολιθική μέχρι τη μεταβυζαντινή εποχή και μέσα από αντιπροσωπευτικά ευρήματα να προσεγγίσει και να εμβαθύνει στην ιστορία των διαφόρων περιοχών της.

Αποστολή

Βάσει του ιδρυτικού Προεδρικού Διατάγματος 118 της 24ης Απριλίου 2003, που δημοσιεύθηκε στο φύλλο αρ. 102/5-5-2003 της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, «Το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών έχει ως αποστολή:

- να καλλιεργεί και να προάγει την γνώση για την ιστορία, την αρχαιολογία και την διαχείριση των πολιτισμικών αγαθών με έμφαση στην ανάπτυξη της επιστήμης στους τομείς της Ιστορίας της Ελλάδας και της Ευρώπης, της Επιγραφικής, της Ενάλιας Αρχαιολογίας καθώς και της Διαχείρισης Μνημείων και Μουσειολογίας,
- να παρέχει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες τα απαραίτητα εφόδια που εξασφαλίζουν την άρτια κατάρτισή τους για επιστημονική και επαγγελματική σταδιοδρομία,
- να οργανώνει μεταπτυχιακές σπουδές που οδηγούν στην κατάρτιση επιστημόνων με εξειδικευμένες γνώσεις σε επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος και
- να συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμικών σπουδών σε συνδυασμό με τις σύγχρονες μορφές διαχείρισης των πολιτισμικών αγαθών και την χρήση των νέων τεχνολογιών».

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Ανώτατο συλλογικό όργανο διοίκησης και λήψης αποφάσεων είναι η Συνέλευση του Τμήματος, η οποία συγκροτείται ως εξής:

Πρόεδρος:

Καθηγητής Αθανάσιος Χρήστου

Αντιπρόεδρος:

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ελένη Ζυμή

Μέλη:

Καθηγήτρια Αιμιλία Μπάνου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ευγενία Γιαννούλη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φωτεινή Πέρρα

Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια Μαρία Ξανθοπούλου

Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Αναστάσιος Νικολόπουλος

Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια Θεώνη Κολλυροπούλου

Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια Μαρία Κουρή

Επίκουρος Καθηγήτρια επί θητεία Ανδρονίκη Μακρή (σε εκπαιδευτική άδεια από 03.02.2026 έως και 05.07.2026)

Μέλος Ε.ΔΙ.Π.:

Δρ. Ιωάννα Κοτσώρη

Μέλος Ε.Τ.Ε.Π.:

Αναστάσιος Φιλιππόπουλος

Εκπρόσωποι φοιτητών:

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Μέλη Δ.Ε.Π.

Αθανάσιος Χρήστου, Καθηγητής

στο γνωστικό αντικείμενο «Νεώτερη και Σύγχρονη Ιστορία του Ελληνικού Κράτους (1830 έως σήμερα)»

Αιμιλία Μπάνου, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή Χαλκού στην Ηπειρωτική Ελλάδα»

Ευγενία Γιαννούλη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Προϊστορική Αρχαιολογία: Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στο Αιγαίο την 3η και 2η Χιλιετία π.Χ.»

Ελένη Ζυμή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Κλασική Αρχαιολογία»

Φωτεινή Πέρρα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία της Λατινοκρατίας – Πρώιμης Τουρκοκρατίας στον ελλαδικό χώρο (13ος -18ος αι.)»

Θεώνη Κολυροπούλου, Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Βυζαντινή Φιλολογία: Ποιητικά Κείμενα»

Μαρία Κουρή, Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Πολιτιστική Διαχείριση: Συγκρότηση πολιτιστικών οργανισμών και ανάπτυξη τοπικών κοινωνιών»

Αναστάσιος Νικολόπουλος, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής

στο γνωστικό αντικείμενο «Λατινική Φιλολογία»

Μαρία Ξανθοπούλου, Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Βυζαντινή Αρχαιολογία: Πρωτοβυζαντινή Εποχή»

Ανδρονίκη Μακρή, Επίκουρος Καθηγήτρια επί Θητεία

στο γνωστικό αντικείμενο «Αρχαία Ιστορία»

Μέλη Ε.ΔΙ.Π.

Δρ. Δημήτριος Βαχαβιώλος (σε εκπαιδευτική άδεια από 03.02.2026 έως και 30.06.2026)
στο γνωστικό αντικείμενο «Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμός»

Δρ. Χαραλαμπία Θλιβέρη (σε εκπαιδευτική άδεια από 06.10.2025 έως και 06.02.2026)
στο γνωστικό αντικείμενο «Κλασική Αρχαιολογία και Τέχνη»

Δρ. Ιωάννα-Σουλτάνα Κοτσώρη
στο γνωστικό αντικείμενο «Αρχαία Ελληνική Γραμματεία και Ιστορία»

Μέλη Ε.Τ.Ε.Π.

Αναστάσιος Φιλιππόπουλος
Ιωάννης Ψιλλούδης

Εντεταλμένοι Διδάσκοντες και Διδάσκουσες

Διδάσκουσα στο πλαίσιο του έργου «Απόκτηση ακαδημαϊκής διδακτικής εμπειρίας σε νέους επιστήμονες κατόχους διδακτορικού 2025-2026»

Γραμματεία – Λοιπό Διοικητικό Προσωπικό

Ευαγγελία Ντόλου (Προϊσταμένη Γραμματείας)
Ελένη Κωνσταντοπούλου (Γραμματεία)
Παναγιώτης Βαμβακάς (Φύλαξη)

Ομότιμοι Καθηγητές

Ευρυδίκη Αντζουλάτου-Ρετσίλα, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Διαπολιτισμικές σπουδές με έμφαση στην αξιοποίηση και προώθηση του υλικού πολιτισμικού προϊόντος»

Παναγιώτης Παταργιάς, Καθηγητής

στο γνωστικό αντικείμενο «Διατήρηση των πολιτισμικών αγαθών και περιβάλλον»

Αλέξιος Σαββίδης, Καθηγητής

στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία Μεσαιωνικών-Βυζαντινών Χρόνων»

Ιωάννα Σπηλιοπούλου, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία και Διαχείριση του Πολιτισμού»

Διατελέσαντες Καθηγητές

Αριστείδης Δουλαβέρας, Αναπληρωτής Καθηγητής

στο γνωστικό αντικείμενο «Λαογραφία»

Νικόλαος Ζαχαριάς, Καθηγητής (†20.3.2024)

στο γνωστικό αντικείμενο «Αρχαιομετρία, Περιβαλλοντική και Πολιτισμική Τεχνολογία»

Βασιλική Πέννα, Καθηγήτρια (†17.5.2018)

στο γνωστικό αντικείμενο «Βυζαντινή Ιστορία, Βυζαντινή Νομισματική και Σιγίλλογραφία»

Ελένη Σαράντη, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Βυζαντινή Ιστορία και Βυζαντινός Πολιτισμός»

Κωνσταντίνη Σερεμετάκη, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Πολιτισμική Ανθρωπολογία»

Καθηγητές του Τμήματος Φιλολογίας που διδάσκουν στο Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α.

Μαρίνα Γρηγοροπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Νεοελληνική Φιλολογία: Φιλοσοφικές Προσεγγίσεις»

Δήμητρα Δελλή, Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Γλωσσολογία: Ιστορία Ελληνικής Γλώσσας»

Μαρία Δροσινού, Μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση»

Παναγιώτα Καραβία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

στο γνωστικό αντικείμενο «Νεοελληνική Φιλολογία και Θεωρία της Λογοτεχνίας»

Μεταδιδακτορικοί ερευνητές στο Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α.

Δρ. Αθηνά Βασιλειάδου (επιβλέπουσα: Αναπλ. Καθηγήτρια Ελένη Ζυμή)

Τίτλος μεταδιδακτορικής έρευνας: «Αρχαιομετρική διερεύνηση του γραπτού διακόσμου του ναού του Αγ. Γεωργίου στο Σοχό Θεσσαλονίκης» με επόπτη τον Καθηγητή Νικόλαο Ζαχαριά

Δρ. Βάγια Παναγιωτίδη (επιβλέπουσα: Αναπλ. Καθηγήτρια Ελένη Ζυμή)

Τίτλος μεταδιδακτορικής έρευνας: «Ανάπτυξη ψηφιακής εφαρμογής *Ψηφιακό Ημερολόγιο Ανασκαφής*»

Δρ. Μαρία Ρώτα (επιβλέπουσα: Αναπλ. Καθηγήτρια Φωτεινή Πέρρα)

Τίτλος μεταδιδακτορικής έρευνας: «Σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Λατίνων από την ύστερη βυζαντινή περίοδο και έως τα νεότερα χρόνια: η περίπτωση της οικογένειας των Καραντινών-Σαραντινών (10ος -16ος αι.)»

Δρ. Ξανθίπη Φουλίδη (επιβλέπων: Καθηγητής Θανάσης Χρήστου)

Τίτλος μεταδιδακτορικής έρευνας: «Τα νεότερα και σύγχρονα οικοδομήματα στη Μεσσηνία: Μελέτη πρωτογενών αρχειακών και δευτερογενών πηγών, επιτόπια/εθνογραφική έρευνα».

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών

Επικεφαλής/Επόπτης: Καθηγητής Αθανάσιος Χρήστου, Πρόεδρος Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α.

Μέλη:

Ελένη Ζυμή, Αντιπρόεδρος, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Μαρία Κουρή, μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια

Αναστάσιος Νικολόπουλος, μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής

Δημήτριος Βαχαβιώλος, Μέλος ΕΔΙΠ

Επιτροπή Πρακτικής Άσκησης

Αθανάσιος Χρήστου, Καθηγητής

Ευαγγελία Ντόλου, ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού

Δημήτριος Βαχαβιώλος, Μέλος ΕΔΙΠ

Επιτροπή Έρευνας

Επικεφαλής/Επόπτης: Καθηγητής Αθανάσιος Χρήστου, Πρόεδρος ΤΙΑΔΠΑ

Κατεύθυνση Ιστορίας: Ανδρονίκη Μακρή, Επίκουρος Καθηγήτρια επί Θητεία

Κατεύθυνση Αρχαιολογίας: Ελένη Ζυμή, Αντιπρόεδρος ΤΙΑΔΠΑ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων και Erasmus

Αναστάσιος Νικολόπουλος, μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής (Τμηματικός Υπεύθυνος)

Θεώνη Κολυροπούλου, μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

Μαρία Κουρή, μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

Τριμελής Επιτροπή του άρθρου 4 του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (ΦΕΚ 1142/Β΄/29.03.2018)

Θανάσης Χρήστου, Καθηγητής
Μαρία Ξανθοπούλου, μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια
Μαρία Κουρή, μόνιμη Επίκουρος Καθηγήτρια

ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Κτηριακή υποδομή

Η Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών στεγάζεται στα κτήρια του πρώην 9ου Συντάγματος Πεζικού στο παλαιό Στρατόπεδο της Καλαμάτας, τα οποία έχουν παραχωρηθεί από τη Δημοτική αρχή για το σκοπό αυτό. Τα δύο παραδοσιακά κτήρια, χτισμένα στα τέλη του 19ου αιώνα, μετατράπηκαν σε χώρους διδασκαλίας και διοίκησης εφοδιασμένους με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή για την άρτια και ασφαλή λειτουργία τους. Το πρώην «Διοικητήριο» του Στρατοπέδου της Καλαμάτας, ένα νεοκλασικό κτήριο ιδιαίτερης αισθητικής αξίας, ανακαινίστηκε πλήρως με τη φροντίδα του Δήμου Καλαμάτας και με την χορηγία του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη. Η ανακαίνιση μέρους του κτηρίου των παλαιών «Λόχων» του Στρατοπέδου πραγματοποιήθηκε με την ευγενική δωρεά του Βασιλείου Κωνσταντακόπουλου (+2011) και του κ. Κωνσταντίνου Αρνόκουρου. Η ανακαίνιση των υπολοίπων κτηρίων των παλαιών «Λόχων» περατώθηκε με χρηματοδότηση από το ΠΕΠ Πελοποννήσου 2000–2006 Γ΄ Κ.Π.Σ., χρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) τον Ιούλιο του 2008.

Τα δύο διώροφα κτήρια από λιθοδομή παρουσιάζουν μεγάλο αρχιτεκτονικό και μορφολογικό ενδιαφέρον, με απόλυτη συμμετρία στις όψεις και λιτό ύψος στα επιμέρους μορφολογικά τους στοιχεία. Χαρακτηριστικό είναι το μεγάλο ύψος και μέγεθος των ανοιγμάτων, που πλαισιώνονται με πλήρη ρυθμό. Οι αδρά δουλεμένοι γωνιόλιθοι που περιβάλλουν τους εξωτερικούς τοίχους των δύο κτηρίων διασκεδάζουν τη λιτότητα των εξωτερικών όψεων, προσδίδοντάς τους έναν τόνο *rustique*, στοιχείο που εμφανίζεται και σε άλλα κτήρια της Καλαμάτας την ίδια εποχή, υπό γαλλική επίδραση.

Το Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α., συγκεκριμένα, χρησιμοποιεί με αποκλειστική χρήση τρεις (03) αίθουσες διδασκαλίας δυναμικότητας 520 θέσεων και πέντε (05) αίθουσες εργαστηρίων δυναμικότητας τριάντα (30) θέσεων. Χρησιμοποιεί, επίσης, και πέντε (05) αίθουσες διδασκαλίας και ισάριθμες αίθουσες εργαστηρίων από κοινού με το Τμήμα Φιλολογίας. Ας σημειωθεί ότι υπάρχει πρόβλεψη στις ως άνω αίθουσες για άτομα με κινητικές δυσκολίες, μέσω ραμπών και ανελκυστήρων, καθώς και ειδικών χώρων υγιεινής. Η χωρητικότητα των αιθουσών καλύπτει τις διδακτικές ανάγκες του ΠΠΣ με βάση τον αριθμό των προσερχομένων φοιτητών/ριών. Το Τμήμα χρησιμοποιεί ακόμα για την υποστήριξη του διδακτικού και ερευνητικού του έργου και τρεις (03) από τους οκτώ (08) οικίσκους (συνολικού εμβαδού 280 τ.μ.) που βρίσκονται στον περιβάλλοντα χώρο της Σχολής και ανακαινίστηκαν πρόσφατα με χορηγία του Ιδρύματος Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακοπούλου. Το Τμήμα διαθέτει, επίσης, και αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών εξοπλισμένη με σταθμούς εργασίας, που οι φοιτητές χρησιμοποιούν για τις ανάγκες της μελέτης τους, ενώ εκεί διενεργούνται επίσης εργαστηριακά μαθήματα και ενίοτε διδασκαλίες (λχ. μαθημάτων Αρχαιομετρίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών).

Στον χώρο, τέλος, της Σχολής υπάρχει και φοιτητική λέσχη που λειτουργεί ως χώρος σίτισης των φοιτητών/τριών και των δύο Τμημάτων της Σχολής. Η κτιριακή επιφάνεια της φοιτητικής λέσχης είναι 106 τ.μ. και ο προαύλιος χώρος είναι 112 τ.μ.

Βιβλιοθήκη

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών διαθέτει επιστημονικά συγγράμματα, εγχειρίδια και περιοδικά, που χρησιμοποιούν οι φοιτητές κατά την διάρκεια των σπουδών τους. Μέσω Διαδικτύου παρέχεται η δυνατότητα σύνδεσης με ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες και δικτυακές βιβλιογραφικές «πύλες». Πληροφορίες και οδηγίες για αίτηση κάρτας βιβλιοθήκης μπορείτε να βρείτε στο <https://ham.uop.gr/bibliothiki-0>.

Εργαστήρια

Το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών διαθέτει τα ακόλουθα εργαστήρια:

Εργαστήριο Αρχαιομετρίας (Διευθύντρια: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ελένη Ζυμή)

Το Εργαστήριο Αρχαιομετρίας ιδρύθηκε βάσει Υπουργικής Αποφάσεως (Αρ. Φύλλου Εφημερίδος της Κυβερνήσεως 1781/5-9-2007) και καλύπτει τις διδακτικές ανάγκες των μαθημάτων Αρχαιομετρίας που προβλέπονται για την κατεύθυνση Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Τμήματος. Παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές να ασκηθούν στις βασικές αρχαιομετρικές τεχνικές και εργασίες (λήψη και μελέτη δειγμάτων, μετρήσεις κ.ο.κ.). Ο βασικός εξοπλισμός του περιλαμβάνει έξι στέreo-μικροσκόπια, ένα πετρογραφικό-μεταλλογραφικό μικροσκόπιο, συσκευή XRF, ηλεκτρονικό μικροσκόπιο σάρωσης, πρωτονιακό μαγνητόμετρο, RAMAN, total station GIS, χειροκίνητο και μηχανικό τρυπάνι καθώς και εργαστηριακούς χώρους για την εκτέλεση των ασκήσεων του προγράμματος εκπαίδευσης. Περισσότερες πληροφορίες για το Εργαστήριο, βλ. <https://ham.uop.gr/ergastirio-arhaiometrias>.

Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας (Διευθύντρια: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ευγενία Γιαννούλη)

Το Εργαστήριο Ενάλιας Αρχαιολογίας ιδρύθηκε βάσει Υπουργικής Αποφάσεως (Αρ. Φύλλου Εφημερίδος της Κυβερνήσεως 1781/ 5-9-2007) για υποστήριξη των μαθημάτων της Ενάλιας Αρχαιολογίας και με απαραίτητο τεχνικό και μηχανικό εξοπλισμό, όπως στολές κατάδυσης, συμπίεστρες, κονσόλες πίεσης, καταδυτικό εξοπλισμό και εργαλεία. Περισσότερες πληροφορίες για το Εργαστήριο, βλ. <https://ham.uop.gr/ergastirio-enalias-arhaiologias>.

Εργαστήριο Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας (Διευθυντής: Καθηγητής Αθανάσιος Χρήστου)

Το Εργαστήριο ιδρύθηκε με την απόφαση 367/24.1.2017 του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ, τ.χ. Β', αρ. φ. 268, 3.2.2017 και στοχεύει:

- α) στην κάλυψη των διδακτικών και ερευνητικών αναγκών του Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο πάνω σε θέματα της Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας,
- β) στην αξιοποίηση των ήδη αποκτηθέντων γερμανικών και ιταλικών αρχείων της δεκαετίας του 1940, από τα οποία έχουν δημοσιευθεί ήδη οι δύο πρώτοι τόμοι και έχει δρομολογηθεί η έκδοση των επόμενων τεσσάρων τόμων,
- γ) στη συνεργασία κάθε μορφής με κέντρα ερευνών και ακαδημαϊκά ιδρύματα της ημεδαπής και της αλλοδαπής και
- δ) στη διοργάνωση επιστημονικών διαλέξεων, ημερίδων, σεμιναρίων, συμποσίων, συνεδρίων, θερινού σχολείου και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων, δημοσιεύσεων και εκδόσεων.

Περισσότερες πληροφορίες για το Εργαστήριο, βλ. <https://ham.uop.gr/ergastirio-neoteris-kai-syghronis-istorias>.

Αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών

Η Αίθουσα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών περιλαμβάνει 12 Η/Υ σε δίκτυο και με εξειδικευμένο λογισμικό για σχεδιαστικές αποτυπώσεις και πολυμεσικές εφαρμογές για υποστήριξη της διδασκαλίας, τηλεδιάσκεψων και αυτόνομης έρευνας.

Πανεπιστημιακή Αρχαιολογική Μουσειακή Συλλογή

Η Πανεπιστημιακή Αρχαιολογική Μουσειακή Συλλογή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου αποτελείται από εκμαγεία αντιπροσωπευτικών έργων της ελληνικής τέχνης (γλυπτικής, μεταλλοτεχνίας, κοροπλαστικής και κεραμικής), τα οποία χρονολογούνται από τους προϊστορικούς έως και τους βυζαντινούς χρόνους. Η Συλλογή περιλαμβάνει επίσης δείγματα ρωμαϊκής, υστερορωμαϊκής, μεσαιωνικής και νεότερης κεραμικής κατόπιν αδειοδοτήσεων από τις Εφορείες Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας και Κορινθίας. Τόσο τα εκμαγεία όσο και η κεραμική χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικούς σκοπούς στο πλαίσιο των μαθημάτων Προϊστορικής, Κλασικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας. Η Συλλογή ακόμη εμπλουτίζεται από 12 παπυρικά σπαράγματα από τον 1ο αι. π.Χ. μέχρι και τον 2ο αι. μ.Χ., δωρεά του Ομότιμου Καθηγητή του Ιονίου Πανεπιστημίου Βασιλείου Γ. Μανδηλαρά. Η μουσειακή συλλογή αξιοποιείται για εκπαίδευση των φοιτητών και σε ζητήματα διαχείρισης του υλικού πολιτισμικού αγαθού. Επίσης, η συλλογή είναι ανοιχτή στην κοινωνία, και πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις σχολείων, κατόπιν συνεννόησης. Περισσότερες πληροφορίες για την Πανεπιστημιακή Αρχαιολογική Μουσειακή Συλλογή, βλ. <https://ham.uop.gr/panepistimiaki-arhaiologiki-moyseiaki-sylogi>

Ινστιτούτο Έρευνας Βυζαντινού Πολιτισμού (ΙΝ.Ε.ΒΥ.Π.)

Το Ινστιτούτο Έρευνας Βυζαντινού Πολιτισμού εδρεύει στον Μυστρά Λακωνίας. Ιδρύθηκε το 2007 (Π.Δ. 155/2007, Φ.Ε.Κ. 198/23-8-2007 τ. Α') στο πλαίσιο του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και ειδικότερα των Τμημάτων Φιλολογίας και Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου. Πρόκειται για ένα από τα λίγα εν Ελλάδι Ινστιτούτα Έρευνας του Βυζαντινού Πολιτισμού που υπάγονται σε Πανεπιστημιακή Σχολή.

Σκοπός του Ινστιτούτου είναι:

- α) Να διεξάγει έρευνα στους τομείς της Βυζαντινής Ιστορίας, Βυζαντινής Φιλολογίας, Βυζαντινής Φιλοσοφίας, Βυζαντινού Δικαίου, Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης, καθώς και Συντήρησης και Ανάδειξης των Βυζαντινών Μνημείων, ιδίως για την περιοχή της Λακωνίας και γενικότερα της Πελοποννήσου.
- β) Να προωθεί την έρευνα σε διεθνές επίπεδο και τη συνεργασία με συναφείς φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- γ) Να αποτελέσει κέντρο εκπαίδευσης μεταπτυχιακών φοιτητών των προαναφερθέντων Τμημάτων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και άλλων ομοειδών Τμημάτων Πανεπιστημίων της ημεδαπής και αλλοδαπής.

Για την εκπλήρωση του σκοπού του το Ινστιτούτο:

- α) Καταρτίζει και εκτελεί ερευνητικά προγράμματα ή μελέτες αυτοτελώς ή σε συνεργασία με άλλους φορείς.
- β) Οργανώνει σεμινάρια, συνέδρια και πάσης φύσεως επιστημονικές εκδηλώσεις.
- γ) Δημοσιεύει τα αποτελέσματα των εκτελουμένων ερευνών ή μελετών, πρακτικά συνεδρίων, καθώς και συναφείς προς το αντικείμενό του εργασίες.
- δ) Μεριμνά για την προώθηση και διάδοση των αποτελεσμάτων των διεξαγομένων ερευνών με κάθε πρόσφορο μέσο.
- ε) Συμβάλλει στη μετεκπαίδευση επιστημόνων από την Ελλάδα και το εξωτερικό στους τομείς της δραστηριότητάς του.
- στ) Στηρίζει τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση των Τμημάτων Φιλολογίας και Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, καθώς και άλλων Τμημάτων ΑΕΙ που έχουν γνωστικό αντικείμενο, το οποίο συσχετίζεται με τους τομείς δραστηριότητάς του.

Περισσότερα στην ιστοσελίδα <http://inevyp.kalamata.uop.gr/>.

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΟ Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α.

Το πρόγραμμα σπουδών ακολουθεί τις προτάσεις/υποδείξεις της Πενταμελούς Επιτροπής Ειδικών της Εξωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος του Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2014 και έχει εκπονηθεί σε συνεργασία με την ΜΟ.Δ.Ι.Π. του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Μετά από σχετική αξιολόγηση του από Εξωτερική Επιτροπή Κριτών συγκροτημένη από την Α.Δ.Ι.Π. (Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση), το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. αξιολογήθηκε ως πλήρως συμμορφούμενο με τα κριτήρια ποιότητας όμορων ακαδημαϊκών μονάδων διεθνώς (2018-2023) (βλ. τη σχετική έκθεση: <https://ham.uop.gr/sites/default/files/Final-External-Evaluation.pdf>)

Οι προπτυχιακές σπουδές του Τμήματος διακρίνονται σε δύο Θεματικούς Κύκλους:

- Θεματικός Κύκλος Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών
- Θεματικός Κύκλος Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

Ο συνδυασμός αφενός της Ιστορίας και αφετέρου της Αρχαιολογίας με τη Διαχείριση των Πολιτισμικών Αγαθών προσφέρει την ευκαιρία στους πτυχιούχους του Τμήματος να διεκδικούν τις γνώσεις τους, αλλά και τις δυνατότητες εξεύρεσης εργασίας σε περισσότερους επαγγελματικούς τομείς (π.χ. Αρχαιολογική Υπηρεσία, Μουσεία, τοπικά πολιτιστικά και πνευματικά κέντρα, τουριστικές υπηρεσίες κλπ.). Επίσης, οι πτυχιούχοι του Τμήματος έχουν την δυνατότητα να συμμετάσχουν στους διαγωνισμούς του Α.Σ.Ε.Π. για την πρόσληψη εκπαιδευτικών στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών περιλαμβάνει μαθήματα κορμού, μαθήματα θεματικού κύκλου, μαθήματα επιλογής και πτυχιακή εργασία (προαιρετική). Όλα τα μαθήματα (κορμού, θεματικού κύκλου, επιλογής) είναι τρία. Στα μαθήματα επιλογής περιλαμβάνεται και Πρακτική Άσκηση των φοιτητών (βλ. παρακάτω).

A. Μαθήματα Κορμού

Προβλέπονται 24 Μαθήματα Κορμού για τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα σπουδών. Όλα τα Μαθήματα Κορμού είναι υποχρεωτικά και αποσκοπούν στην εισαγωγική και βασική κατάρτιση των φοιτητών στους θεμελιώδεις επιστημονικούς κλάδους του Τμήματος.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ		
	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K1_14	Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Ι: Ομηρικά Έπη-Δραματική Ποίηση
	12K2	Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές
	12K3_12	Αρχαία Ιστορία: Πρώιμοι Ιστορικοί Χρόνοι
	12K4_14	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία (4ος-15ος αιώνας)
	12K5_8	Εισαγωγή στην Επιστήμη της Αρχαιολογίας
	12K28_16	Νέα Ελληνική Γραμματεία Ι: Από την Επτανησιακή Σχολή έως την Γενιά του '30
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K7_8	Κλασική Αρχαιολογία: Γεωμετρική και Αρχαϊκή Εποχή
	12K8_16	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος
	12K39_20	Εισαγωγή στη Λατινική Γλώσσα
	12K14_10	Εισαγωγή στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Από την Άλωση της Πόλης (1453) έως την Επανάσταση του 1821
	12K27_14	Αρχαία Ελληνική Γραμματεία ΙΙ: Ιστοριογραφία
	12K36_14	Νέα Ελληνική Γραμματεία ΙΙ: Από την Γενιά του '30 έως Σήμερα
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K9_16	Ειδικά Θέματα Σιγίλλογραφίας: Εισαγωγή στους κοινωνικούς, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς θεσμούς του Βυζαντίου
	12K13_8	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Χαλκού
	12K18_14	Επισκόπηση Λατινικής Γραμματείας
	12K19_8	Βυζαντινή Φιλολογία
	12K20_8	Κλασική Αρχαιολογία: Κλασική Εποχή
	12K38_20	Εισαγωγή στην Ενάλια Αρχαιολογία
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K21_8	Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης: 4ος/5ος αιώνας έως την Αναγέννηση
	12K29_8	Αρχαία Ιστορία: Από τους Περσικούς πολέμους έως και την Μάχη της Χαιρώνειας
	12K30_8	Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τις αρχές του 21ου αιώνα
	12K31_8	Κλασική Αρχαιολογία: Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος
	12K32_10	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μέση και Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος
	12K37_16	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών Ι: Μουσειολογία – Επιμέλεια Συλλογών

Β. Μαθήματα Θεματικού Κύκλου

Κατά το **Δ' εξάμηνο** και, ειδικότερα, εντός του μηνός Μαΐου, οι φοιτητές επιλέγουν υποχρεωτικά και δεσμευτικά έναν από τις δύο Θεματικούς Κύκλους του Τμήματος:

- Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών
- Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

Η φοίτηση σε καθέναν από τους δύο Θεματικούς Κύκλους περιλαμβάνει **16 υποχρεωτικά μαθήματα**, που κατανέμονται σε μαθήματα που προσδιορίζουν τις θεματικές της **Ιστορίας (12)** και της **Αρχαιολογίας (9)** αντίστοιχα, τη θεματική της **Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών** εντός του κάθε θεματικού κύκλου με δύο από αυτά να είναι κοινά και στους δύο θεματικούς κύκλους και να πραγματοποιούνται με συνδιδασκαλία και δύο (2) να αφορούν μαθήματα **παιδαγωγικής διδασκαλίας** και να είναι κοινά και στους δύο θεματικούς κύκλους και να πραγματοποιούνται με συνδιδασκαλία.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ		
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ		
	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	12I-1_8	Αρχαία Ιστορία: Από τον Μέγα Αλέξανδρο έως το Άκτιο (31 π.Χ.)
	12I-16_18	Βυζαντινή Φιλολογία: Ποίηση
	12I-15_18	Ιστορία του Ανατολικού Μεσογειακού Χώρου: Από την Πρώτη Σταυροφορία έως και τον Έβδομο Βενετο-Οθωμανικό πόλεμο (τέλη 11ου – αρχές 18ου αι.)
	12I-3_8	Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο
	12I/ΔΠΑ-2_21	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΣΤ' ΕΞ.	12I-4_8	Αρχαία Ιστορία: Ρωμαϊκοί Χρόνοι
	12I-5_12	Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου
	12I-17	Ιστορία των Δυτικών Κυριαρχιών στον ελλαδικό χώρο: Λατινοκρατία
	12I/ΠΔΓ-1_16	Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
Ζ' ΕΞΑΜ.	12I-6_8	Βυζαντινή Ιστορία: Σχέσεις Βυζαντίου με άλλους λαούς
	12I-7_8	Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από την Αναγέννηση έως το Συνέδριο της Βιέννης
	12I/ΔΠΑ-5	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση πολιτιστικών φορέων και Εκπαίδευση
	12I/ΠΔΓ-2	Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων
Η' ΕΞ.	12I-8_8	Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από το Συνέδριο της Βιέννης έως τις αρχές του 21ου αιώνα
	12I-9_8	Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις αρχές του 21ου αιώνα
	12I-16	Κινηματογράφος και Ιστορία
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ		
Ε' ΕΞΑΜ.	12A-1_8	Προϊστορική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική και Τοπογραφία της Μινωικής Κρήτης
	12A-10_18	Προϊστορική Αρχαιολογία: Οι Κυκλάδες στην Εποχή του Χαλκού
	12A-2_12	Ενάλια Αρχαιολογία I: Η Γεωαρχαιολογία της Παράκτιας Ζώνης
	12A-5_8	Αρχαιομετρία
	12A/ΔΠΑ-2_21	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη
ΣΤ' ΕΞ.	12A-3_12	Προϊστορική Αρχαιολογία: Ο Μυκηναϊκός Κόσμος
	12A-4_12	Ενάλια Αρχαιολογία II: Η Μακρά Διάρκεια της Μεσογείου
	12A-12_20	Χερσαία και Ενάλια Αρχαιολογία Πεδίου
	12A/ΠΔΓ-1_16	Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες
Ζ' ΕΞ.	12A-7_12	Κλασική Αρχαιολογία: Ναοδομία, Πολεοδομία, Οικιστική
	12A-6_14	Ειδικά Θέματα Βυζαντινής Αρχαιολογίας
	12A/ΔΠΑ-5	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση πολιτιστικών φορέων και Εκπαίδευση
	12A/ΠΔΓ-2	Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων
Η' ΕΞ.	12A-8_8	Ειδικά θέματα Αρχαιομετρίας – Εργαστήριο
	12A-9_16	Κλασική Αρχαιολογία: Κεραμική
	12A/ΔΠΑ-4_16	Πολιτισμικά Υλικά και Νέες Τεχνολογίες

Γ. Μαθήματα Επιλογής

Από το Ε' Εξάμηνο και έπειτα ο φοιτητής υποχρεούται να επιλέξει συνολικά τέσσερα (4) Μαθήματα Επιλογής του Θεματικού Κύκλου που ακολουθεί. Έχει δε τη δυνατότητα να τα επιλέξει με τη συχνότητα που επιθυμεί, π.χ. ένα (1) ή περισσότερα Μαθήματα Επιλογής ανά εξάμηνο. Επίσης, ο φοιτητής δύναται να αντικαταστήσει την Πτυχιακή Εργασία με τρία (3) Μαθήματα Επιλογής επιπλέον των τεσσάρων (4) που υποχρεούται να παρακολουθήσει.

Σημείωση: Κατά το Ακαδημαϊκό Έτος 2025-26 δεν θα προσφερθούν τα ακόλουθα Μαθήματα Επιλογής:

Ε' και Ζ' Εξαμήνου:

12ΕΙ-5_14 = 12ΕΑ-2_14 Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Μεσαίωνας
 12ΕΙ-11_14 = 12ΕΑ-16_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση
 12ΕΙ-15-10 = 12ΕΑ-8 Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος
 12ΕΙ-8_14 Παπυρολογία-Παλαιογραφία-Κωδικολογία-Εκδοτική
 12ΕΙ-21_14 Λατινική Γραμματεία: Ρωμαίοι Ρήτορες
 12ΕΙ-11_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση
 12ΕΙ-46_18 = 12ΕΑ-46_18 Αρχαιοϋλικά
 12ΕΙ-18_14 12ΕΑ-18_14 Η βυζαντινή πόλη
 12ΕΙ-64 = 12ΕΑ-64 Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα
 12ΕΙ-65 = 12ΕΑ-65 Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική
 12ΕΙ-68= 12ΕΑ-68 Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου
 12ΕΑ-9_16 Κλασική Αρχαιολογία: Πλαστική
 12ΕΑ-11_10 Βυζαντινή Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική

Στ' και Η' Εξαμήνου:

12ΕΙ-10_14 Θέματα Βυζαντινής Φιλολογίας
 12ΕΙ-23_14 Θέματα Βυζαντινής Ιστορίας
 12ΕΙ-31_14 = 12ΕΑ-31_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα
 12ΕΙ-47_18 = 12ΕΑ-47_18 Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση
 12ΕΠΙ-54_19 = 12ΕΠΑ-54_19 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
 12ΕΠΙ-59_20 = 12ΕΠΑ-59_20 Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Ε' και Ζ')	12ΕΙ-7	Λατινική Ιστοριογραφία
	12ΕΙ-5_14	Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Μεσαίωνας
	12ΕΙ-8	Παπυρολογία-Παλαιογραφία-Κωδικολογία-Εκδοτική
	12ΕΙ-11_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση
	12ΕΙ-13_12	Ιστορία της Πελοποννήσου κατά τον Μεσαίωνα και τα Νεώτερα Χρόνια έως το 1830
	12ΕΙ-15-10	Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος
	12ΕΙ-18_14	Η Βυζαντινή πόλη
	12ΕΙ-21_14	Λατινική Γραμματεία: Ρωμαίοι Ρήτορες
	12ΕΙ-46_18	Αρχαιοϋλικά
	12ΕΠΙ-57_20	Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) Ι
	12ΕΠΙ-60_20	Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό
	12ΕΙ-64	Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα
	12ΕΙ-65	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική
	12ΕΙ-67	Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20ός αιώνας)
	12ΕΙ-68	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Στ' και Η')	12ΕΙ-10_14	Θέματα Βυζαντινής Φιλολογίας
	12ΕΙ-12_10	Βυζαντινός Πολιτισμός
	12ΕΙ-14_14	Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας
	12ΕΙ-23_14	Θέματα Βυζαντινής Ιστορίας
	12ΕΙ-24_14	Βυζαντινή Φιλολογία: Ιστορικοί της Άλωσης
	12ΕΙ-29_16	Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα
	12ΕΙ-31_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα
	12ΕΙ-45	Πρακτική Άσκηση
	12ΕΙ-47_18	Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση
	12ΕΠΙ-54_19	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
	12ΕΠΙ-56_19	Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες
	12ΕΠΙ-59_20	Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών
	12ΕΙ-66	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
	12ΕΙ-69	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Ε' και Ζ')	12ΕΑ-2_14	Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Μεσαίωνας
	12ΕΑ-8	Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος
	12ΕΑ-9_16	Κλασική Αρχαιολογία: Πλαστική
	12ΕΑ-11_10	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική
	12ΕΑ-16_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση
	12ΕΑ-18_14	Η βυζαντινή πόλη
	12ΕΑ-32	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μικροτεχνία
	12ΕΑ-46_18	Αρχαιοϋλικά
	12ΕΠΑ-57_20	Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) Ι
	12ΕΠΑ-60_20	Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό
	12ΕΠΑ-63_21	Προϊστορική Αρχαιολογία: Κεραμική
	12ΕΑ-64	Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα
	12ΕΑ-65	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική
	12ΕΑ-67	Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20 ^{ος} αιώνας)
	12ΕΑ-68	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Στ' και Η')	12ΕΑ-10_10	Βυζαντινός Πολιτισμός
	12ΕΑ-13_16	Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα
	12ΕΑ-15_14	Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας
	12ΕΑ-24_14	Προϊστορική Αρχαιολογία: Ζητήματα Κρητομυκηναϊκής Θρησκείας και Πολιτείας
	12ΕΑ-31_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα
	12ΕΑ-45	Πρακτική Άσκηση
	12ΕΑ-47_18	Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση
	12ΕΠΑ-54_19	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
	12ΕΠΑ-56_19	Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες
	12ΕΠΑ-59_20	Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών
	12ΕΠΑ-61_20	Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική
	12ΕΠΑ-62_21	Προϊστορική Αρχαιολογία: Αιγαίο – Εγγύς Ανατολή στην Εποχή του Χαλκού
	12ΕΑ-66	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
	12ΕΑ-69	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)

Δ. Πτυχιακή εργασία

Για τους φοιτητές που εισήχθησαν στο Τμήμα από το Ακαδημαϊκό Έτος 2014-15 και εξής, η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας είναι προαιρετική και δύναται να αντικατασταθεί από 3 μαθήματα επιλογής (επιπλέον των 4 μαθημάτων επιλογής που υποχρεούται να παρακολουθήσει ο φοιτητής). Η πτυχιακή εργασία κατανέμεται στα δύο τελευταία εξάμηνα φοίτησης (Ζ' και Η' εξάμηνο). Τον κανονισμό της πτυχιακής και άλλα σχετικά έγγραφα θα τα βρείτε εδώ: <https://ham.uop.gr/ptyhiaki-ergasia>

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ		
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΠΤΧ-1	Πτυχιακή εργασία (χειμερινό εξάμηνο)	Ζ' Εξάμηνο
ΠΤΧ-2	Πτυχιακή εργασία (εαρινό εξάμηνο)	Η' Εξάμηνο

Ε. Πρακτική Άσκηση

Οι φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, κατά τη διάρκεια των Προπτυχιακών Σπουδών τους, μπορούν να συμμετάσχουν προαιρετικά στο πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης, που εντάσσεται στο Πρόγραμμα Σπουδών ως μάθημα επιλογής (με 4 ect's) μόνο κατά το ΣΤ' εξάμηνο της φοίτησης.

Βασική στόχευση της Πρακτικής Άσκησης είναι να θέσουν οι φοιτητές σε πρακτική εφαρμογή θεωρίες και γνώσεις που έχουν διδαχθεί και έχουν αποκομίσει κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Με τον τρόπο αυτό η Πρακτική Άσκηση συνεισφέρει στην εκπαιδευτική διαδικασία, επιτρέποντας αφενός την εφαρμογή του θεωρητικού πλαισίου σε πραγματικό εργασιακό χώρο και αφετέρου την ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας με την εμπειρία της εφαρμογής.

Με την Πρακτική Άσκηση οι φοιτητές:

- Έρχονται σε επαφή με την εργασιακή πραγματικότητα των κλάδων που έχουν επιλέξει να σπουδάσουν.
- Εξοικειώνονται με υπηρεσίες και φορείς που ασχολούνται με τη μελέτη και τη διαχείριση της Ιστορικής και Αρχαιολογικής Επιστήμης.

Επιπλέον, η Πρακτική Άσκηση αποτελεί ένα αναγκαίο βήμα για:

- Τη δημιουργία ενός σταθερού συνδέσμου του Τμήματος και του φοιτητικού του δυναμικού με την αγορά εργασίας.
- Τη διαμόρφωση επαγγελματικής συνείδησης των φοιτητών.
- Την εξειδίκευση και την περαιτέρω ανάπτυξη των επαγγελματικών ενδιαφερόντων των φοιτητών.

ΣΤ. Επισημάνσεις

Για το Ακαδημαϊκό Έτος 2025-2026 θα μεταφερθούν στο χειμερινό εξάμηνο τα ακόλουθα μαθήματα:

- 12Κ29_8 «Αρχαία Ιστορία: Από τους Περσικούς Πολέμους έως και την Μάχη της Χαιρώνειας»
- 12Ι-4_8 «Αρχαία Ιστορία: Ρωμαϊκοί Χρόνοι»
- 12Ι-5_12 Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου

Για το Ακαδημαϊκό Έτος 2025-26 ισχύουν οι παρακάτω Μεταβατικές Ρυθμίσεις Προγράμματος Σπουδών: μη αντιστοιχιζόμενα & αντιστοιχιζόμενα μαθήματα:

- Το μάθημα «12Ι/ΔΠΑ-3 Πολιτισμική Ανθρωπολογία: Εθνογραφία και Πολιτισμική Διαχείριση», το οποίο ήταν μέχρι σήμερα υποχρεωτικό για την κατεύθυνση Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών στο Δ' εξάμηνο, κρίθηκε μη αντιστοιχιζόμενο και εξετάζεται με απόφαση Γενικής Συνέλευσης από τον καθ' ύλην αρμόδιο διδάσκοντα της ομόλογης κατεύθυνσης.
- Το μάθημα «12 Α-11_18 Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών ΙV: Ανάδειξη και Διαχείριση Αρχαιολογικών Χώρων, Μνημείων και Οικιστικών Συνόλων» που διδασκόταν στο Η' Εξάμηνο Σπουδών του Θεματικού Κύκλου Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, κρίνεται και αυτό ως μη αντιστοιχιζόμενο και εξετάζεται στο εξής με απόφαση Γενικής Συνέλευσης από τον καθ' ύλην αρμόδιο διδάσκοντα της ομόλογης κατεύθυνσης.
- Το μάθημα «Αρχαιοϋλικά» που από μάθημα κορμού Γ' Εξαμήνου Σπουδών μεταπίπτει σε μάθημα επιλογής στο χειμερινό εξάμηνο για τον θεματικό κύκλο Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών κρίνεται ως αντιστοιχιζόμενο με το ομώνυμο μάθημα επιλογής.

Ζ. Προαπαιτούμενα μαθήματα

Προαπαιτούμενα μαθημάτων Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

Για τη δήλωση και εξέταση των μαθημάτων **12Ι-1_8: Αρχαία Ιστορία: Από τον Μέγα Αλέξανδρο έως το Άκτιο (31 π.Χ.)** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου) και **12Ι-4_8: Αρχαία Ιστορία: Ρωμαϊκοί Χρόνοι** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Στ' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα **12Κ3_12: Αρχαία Ιστορία: Πρώιμοι Ιστορικοί Χρόνοι** (Μάθημα Κορμού Α' Εξαμήνου) και **12Ι-4_8: Αρχαία Ιστορία: Από τους Περσικούς πολέμους έως και την Μάχη της Χαιρώνειας**.

- Για τη δήλωση και εξέταση των μαθημάτων **12Ι-5_12: Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Στ' Εξαμήνου) και **12Ι-6_8: Βυζαντινή Ιστορία: Σχέσεις Βυζαντίου με άλλους λαούς** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ζ' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα **12Κ4_14: Εισαγωγή στην Βυζαντινή Ιστορία (4ος-15ος αιώνες)** (Μάθημα Κορμού Α' Εξαμήνου).
- Για τη δήλωση και εξέταση των μαθημάτων **12Ι-3_8: Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου) και **12Ι-9_8: Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις αρχές του 21ου αιώνα** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Η' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα **12Κ14_10: Εισαγωγή στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Από την Άλωση της Πόλης (1453) έως την Επανάσταση του 1821** (Μάθημα Κορμού Β' Εξαμήνου).
- Για τη δήλωση και εξέταση του μαθήματος **12Ι-15_18: Ιστορία του Ανατολικού Μεσογειακού Χώρου: Από την Πρώτη Σταυροφορία έως και τον Έβδομο Βενετο-Οθωμανικό πόλεμο (τέλη 11ου – αρχές 18ου αι.)** (Μάθημα Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε'

Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα 12K21_8: Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης: 4ος/5ος αιώνας έως την Αναγέννηση) (Μάθημα Κορμού Δ' εξαμήνου).

Προαπαιτούμενα μαθημάτων Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών

- Για τη δήλωση και εξέταση των μαθημάτων 12A-1_8: Προϊστορική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική, Τοπογραφία της Μινωικής Κρήτης* (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου), 12A-10_18: Προϊστορική Αρχαιολογία: Οι Κυκλάδες στην Εποχή του Χαλκού* (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου) και 12A-3_12: Προϊστορική Αρχαιολογία: Ο Μυκηναϊκός Κόσμος* (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών ΣΤ' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα 12K5_8: Εισαγωγή στην Επιστήμη της Αρχαιολογίας (Μάθημα Κορμού Α' Εξαμήνου).
- Για τη δήλωση και εξέταση του μαθήματος 12A-7_12: Κλασική Αρχαιολογία: Ναοδομία, Πολεοδομία, Οικιστική (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ζ' Εξαμήνου) και 12A-9_16: Κλασική Αρχαιολογία: Κεραμική (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Η' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στα μαθήματα 12K7_8: Κλασική Αρχαιολογία: Γεωμετρική και Αρχαϊκή Εποχή (Μάθημα Κορμού Β' Εξαμήνου), 12K7_8: Κλασική Αρχαιολογία: Κλασική Εποχή (Μάθημα Κορμού Γ' Εξαμήνου) και 12K31_8: Κλασική Αρχαιολογία: Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος (Μάθημα Κορμού Δ' Εξαμήνου).
- Για τη δήλωση και εξέταση του μαθήματος 12A-6_14: Ειδικά Θέματα Βυζαντινής Αρχαιολογίας (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ζ' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα 12K8_16: Βυζαντινή Αρχαιολογία: Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος (Μάθημα Κορμού Β' Εξαμήνου) και 12K32_10: Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μέση και Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος (Μάθημα Κορμού Δ' Εξαμήνου).
- Για τη δήλωση και εξέταση του μαθήματος 12A-2_12: Ενάλια Αρχαιολογία Ι: Η Γεωαρχαιολογία της Παράκτιας Ζώνης (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου) ο φοιτητής θα πρέπει να έχει εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα 12K5_8: Εισαγωγή στην Επιστήμη της Αρχαιολογίας (Μάθημα Κορμού Α' Εξαμήνου).

Σημείωση: Για τους φοιτητές που εισήχθησαν στο Τμήμα έως και το Ακαδημαϊκό Έτος 2019-20 τα μαθήματα 12A-1_8: Προϊστορική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική, Τοπογραφία της Μινωικής Κρήτης (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου), 12A-10_18: Προϊστορική Αρχαιολογία: Οι Κυκλάδες στην Εποχή του Χαλκού (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών Ε' Εξαμήνου) και 12A-3_12: Προϊστορική Αρχαιολογία: Ο Μυκηναϊκός Κόσμος (Μάθημα Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών ΣΤ' Εξαμήνου) έχουν ως προαπαιτούμενο και το μη αντιστοιχιζόμενο μάθημα 12K6_14: Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου και Εποχή του Χαλκού, σύμφωνα με τους αντίστοιχους Οδηγούς Σπουδών.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Μαθήματα Κορμού

Τα μαθήματα Κορμού αποσκοπούν στην εισαγωγική και βασική κατάρτιση των φοιτητών στους τρεις (3) θεμελιώδεις επιστημονικούς κλάδους το Τμήματος (Ιστορία, Αρχαιολογία, Πολιτισμική Διαχείριση). Ένας από τους βασικότερους στόχους των μαθημάτων Κορμού είναι η εκπαίδευση των φοιτητών στην κατανόηση του περιεχομένου του κάθε γνωστικού αντικειμένου, στην κριτική σκέψη και, ειδικότερα, στη συνδυαστική χρήση της γνώσης.

Κατόπιν τούτου:

- Σε όλα τα μαθήματα Κορμού δίνονται πέντε (5) πιστωτικές μονάδες (ects). Πρόκειται για εισαγωγικά μαθήματα, των οποίων το γνωστικό περιεχόμενο επανεξετάζεται λεπτομερέστερα στο πλαίσιο της κατεύθυνσης τα επόμενα έτη ή πραγματεύεται ύλη με την οποία οι φοιτητές έχουν ήδη μια εξοικείωση.

Μαθήματα Θεματικού Κύκλου

Ο συνδυασμός αφενός της Ιστορίας και αφετέρου της Αρχαιολογίας με τη Διαχείριση των Πολιτισμικών Αγαθών προσauξάνει τον δείκτη δυσκολίας και διευρύνει το πεδίο μελέτης. Οι φοιτητές πέρα από τη μελέτη εκτενούς βιβλιογραφίας αναλαμβάνουν και ένα σημαντικό αριθμό γραπτών εργασιών, ο οποίος απαιτείται για την έμπρακτη εμπέδωση των γνώσεών τους. Απαιτούνται επίσης εκ μέρους των φοιτητών και παράλληλες μαθησιακές δραστηριότητες και πρακτικές εφαρμογές. Με αυτό το σκεπτικό:

- Σε οκτώ (8) από τα υποχρεωτικά μαθήματα του Θεματικού Κύκλου Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών και σε εννέα (9) από τα υποχρεωτικά μαθήματα του Θεματικού Κύκλου Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών δίδονται πέντε (5) πιστωτικές μονάδες (ects).
- Σε τέσσερα (4) από τα υποχρεωτικά μαθήματα κάθε Θεματικού Κύκλου δίδονται έξι (6) πιστωτικές μονάδες (ects). Πρόκειται για μαθήματα με τα οποία έρχονται σε επαφή οι φοιτητές με εξειδικευμένα αντικείμενα σύνθετου χαρακτήρα. Ως εκ τούτου απαιτείται μεγαλύτερος φόρτος εργασίας, πέραν της μελέτης, με παράλληλες μαθησιακές δραστηριότητες, και εκπόνηση μελετών κατά περίπτωση.
- Σε τέσσερα (4) από τα υποχρεωτικά μαθήματα του Θεματικού Κύκλου Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών και σε τρία (3) από τα υποχρεωτικά μαθήματα Θεματικού Κύκλου Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών δίδονται επτά (7) πιστωτικές μονάδες (ects). Τα συγκεκριμένα μαθήματα, εκτός από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, έχουν εκτενέστερη ύλη, ενώ εισάγουν τους φοιτητές σε εξειδικευμένη αρχαιολογική γνώση ή απαιτούν συνδυαστική αρχαιογνωστική προσέγγιση. Συνεπώς τα μαθήματα αυτά απαιτούν ακόμη μεγαλύτερο φόρτο εργασίας, ασκήσεις πεδίου, επισκέψεις σε Μουσεία και Μνημεία, παράλληλες μαθησιακές δραστηριότητες, και εκπόνηση υποχρεωτικών μελετών.

Μαθήματα Επιλογής

Σε όλα τα Μαθήματα Επιλογής δίνονται τέσσερις (4) πιστωτικές μονάδες (ects).

	ΕΞΑΜΗΝΟ								ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
	Α΄	Β΄	Γ΄	Δ΄	Ε΄	Στ΄	Ζ΄	Η΄	
Μαθήματα Κορμού	6	6	6	6					24
Μαθήματα Θεματικού Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών					5	4	4	3	16
Μαθήματα Θεματικού Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών					5	4	4	3	16
Μαθήματα Επιλογής					1	1	1	1	4
Πτυχιακή Εργασία							1	1	
									44 + Πτυχιακή Εργασία ή + 3 Μαθήματα Επιλογής

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΕΞΑΜΗΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ				
	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΜ	ECTS
Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K1_14	Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Ι: Ομηρικά Έπη-Δραματική Ποίηση	3	5
	12K2	Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές	3	5
	12K3_12	Αρχαία Ιστορία: Πρώτοι Ιστορικοί Χρόνοι	3	5
	12K4_14	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία (4ος-15ος αιώνας)	3	5
	12K5_8	Εισαγωγή στην Επιστήμη της Αρχαιολογίας	3	5
	12K28_16	Νέα Ελληνική Γραμματεία Ι: Από την Επτανησιακή Σχολή έως την Γενιά του '30	3	5
Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K7_8	Κλασική Αρχαιολογία: Γεωμετρική και Αρχαϊκή Εποχή	3	5
	12K8_16	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος	3	5
	12K39_20	Εισαγωγή στη Λατινική Γλώσσα	3	5
	12K14_10	Εισαγωγή στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Από την Άλωση της Πόλης (1453) έως την Επανάσταση του 1821	3	5
	12K27_14	Αρχαία Ελληνική Γραμματεία ΙΙ: Ιστοριογραφία	3	5
	12K36_14	Νέα Ελληνική Γραμματεία ΙΙ: Από την Γενιά του '30 έως Σήμερα	3	5
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K9_16	Ειδικά Θέματα Σιγίλλογραφίας: Εισαγωγή στους κοινωνικούς, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς θεσμούς του Βυζαντίου	3	5
	12K13_8	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Χαλκού	3	5
	12K18_14	Επισκόπηση Λατινικής Γραμματείας	3	5
	12K19_8	Βυζαντινή Φιλολογία	3	5
	12K20_8	Κλασική Αρχαιολογία: Κλασική Εποχή	3	5
	12K38_20	Εισαγωγή στην Ενάλια Αρχαιολογία	3	5
Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ	12K21_8	Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης: 4ος/5ος αιώνας έως την Αναγέννηση	3	5
	12K29_8	Αρχαία Ιστορία: Από τους Περσικούς πολέμους έως και την Μάχη της Χαιρώνειας	3	5
	12K30_8	Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τις αρχές του 21ου αιώνα	3	5
	12K31_8	Κλασική Αρχαιολογία: Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος	3	5
	12K32_10	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μέση και Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος	3	5
	12K37_16	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών Ι: Μουσειολογία – Επιμέλεια Συλλογών	3	5

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ				
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ				
	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΜ	ECTS
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	12I-1_8	Αρχαία Ιστορία: Από τον Μέγα Αλέξανδρο έως το Άκτιο (31 π.Χ.)	3	5
	12I-16_18	Βυζαντινή Φιλολογία: Ποίηση	3	5
	12I-15_18	Ιστορία του Ανατολικού Μεσογειακού Χώρου: Από την Πρώτη Σταυροφορία έως και τον Έβδομο Βενετο-Οθωμανικό πόλεμο (τέλη 11ου – αρχές 18ου αι.)	3	5
	12I-3_8	Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο	3	6
	12I/ΔΠΑ-2_21	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη	3	5
Στ' ΕΞ.	12I-4_8	Αρχαία Ιστορία: Ρωμαϊκοί Χρόνοι	3	7
	12I-5_12	Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου	3	6
	12I-17	Ιστορία των Δυτικών Κυριαρχιών στον ελλαδικό χώρο: Λατινοκρατία	3	6
	12I/ΠΔΓ-1_16	Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες	3	7
Ζ' ΕΞΑΜ.	12I-6_8	Βυζαντινή Ιστορία: Σχέσεις Βυζαντίου με άλλους λαούς	3	5
	12I-7_8	Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από την Αναγέννηση έως το Συνέδριο της Βιέννης	3	5
	12I/ΔΠΑ-5	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση πολιτιστικών φορέων και Εκπαίδευση	3	5
	12I/ΠΔΓ-2	Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων	3	5
Η' ΕΞ.	12I-8_8	Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από το Συνέδριο της Βιέννης έως τις αρχές του 21ου αιώνα	3	7
	12I-9_8	Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις αρχές του 21ου αιώνα	3	7
	12I-16	Κινηματογράφος και Ιστορία	3	6
ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ				
Ε' ΕΞΑΜ.	12A-1_8	Προϊστορική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική και Τοπογραφία της Μινωικής Κρήτης	3	5
	12A-10_18	Προϊστορική Αρχαιολογία: Οι Κυκλάδες στην Εποχή του Χαλκού	3	6
	12A-2_12	Ενάλια Αρχαιολογία I: Η Γεωαρχαιολογία της Παράκτιας Ζώνης	3	5
	12A-5_8	Αρχαιομετρία	3	5
	12A/ΔΠΑ-2_21	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη	3	5
Στ' ΕΞ.	12A-3_12	Προϊστορική Αρχαιολογία: Ο Μυκηναϊκός Κόσμος	3	7
	12A-4_12	Ενάλια Αρχαιολογία II: Η Μακρά Διάρκεια της Μεσογείου	3	6
	12A-12_20	Χερσαία και Ενάλια Αρχαιολογία Πεδίου	3	6
	12A/ΠΔΓ-1_16	Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες	3	7
Ζ' ΕΞ.	12A-7_12	Κλασική Αρχαιολογία: Ναοδομία, Πολεοδομία, Οικιστική	3	5
	12A-6_14	Ειδικά Θέματα Βυζαντινής Αρχαιολογίας	3	5
	12A/ΔΠΑ-5	Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση πολιτιστικών φορέων και Εκπαίδευση	3	5
	12A/ΠΔΓ-2	Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων	3	5
Η' ΕΞ.	12A-8_8	Ειδικά θέματα Αρχαιομετρίας – Εργαστήριο	3	6
	12A-9_16	Κλασική Αρχαιολογία: Κεραμική	3	7
	12A/ΔΠΑ-4_16	Πολιτισμικά Υλικά και Νέες Τεχνολογίες	3	7

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΜ	ECTS
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Ε' και Ζ')	12ΕΙ-7	Λατινική Ιστοριογραφία	3	4
	12ΕΙ-5_14	Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαϊοκρατία, Μεσαίωνας	3	4
	12ΕΙ-8	Παπυρολογία-Παλαιογραφία-Κωδικολογία-Εκδοτική	3	4
	12ΕΙ-11_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση	3	4
	12ΕΙ-13_12	Ιστορία της Πελοποννήσου κατά τον Μεσαίωνα και τα Νεώτερα Χρόνια έως το 1830	3	4
	12ΕΙ-15-10	Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος	3	4
	12ΕΙ-18_14	Η Βυζαντινή πόλη	3	4
	12ΕΙ-21_14	Λατινική Γραμματεία: Ρωμαίοι Ρήτορες	3	4
	12ΕΙ-46_18	Αρχαιοϋλικά	3	4
	12ΕΠΙ-57_20	Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) Ι	3	4
	12ΕΠΙ-60_20	Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό	3	4
	12ΕΙ-64	Η αρχαία πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την Ύστερη Αρχαιότητα	3	4
	12ΕΙ-65	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική	3	4
	12ΕΙ-67	Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20ός αιώνας)	3	4
	12ΕΙ-68	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου	3	4
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Στ' και Η')	12ΕΙ-10_14	Θέματα Βυζαντινής Φιλολογίας	3	4
	12ΕΙ-12_10	Βυζαντινός Πολιτισμός	3	4
	12ΕΙ-14_14	Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας	3	4
	12ΕΙ-23_14	Θέματα Βυζαντινής Ιστορίας	3	4
	12ΕΙ-24_14	Βυζαντινή Φιλολογία: Ιστορικοί της Άλωσης	3	4
	12ΕΙ-29_16	Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα	3	4
	12ΕΙ-31_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα	3	4
	12ΕΙ-45	Πρακτική Άσκηση	3	4
	12ΕΙ-47_18	Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση	3	4
	12ΕΠΙ-54_19	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	3	4
	12ΕΠΙ-56_19	Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες	3	4
	12ΕΠΙ-59_20	Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών	3	4
	12ΕΙ-66	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία	3	4
	12ΕΙ-69	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)	3	4

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΜ	ECTS
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Ε' και Ζ')	12ΕΑ-2_14	Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Μεσαίωνας	3	4
	12ΕΑ-8	Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος	3	4
	12ΕΑ-9_16	Κλασική Αρχαιολογία: Πλαστική	3	4
	12ΕΑ-11_10	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική	3	4
	12ΕΑ-16_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση	3	4
	12ΕΑ-18_14	Η βυζαντινή πόλη	3	4
	12ΕΑ-32	Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μικροτεχνία	3	4
	12ΕΑ-46_18	Αρχαιοϋλικά	3	4
	12ΕΠΑ-57_20	Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) Ι	3	4
	12ΕΠΑ-60_20	Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό	3	4
	12ΕΠΑ-63_21	Προϊστορική Αρχαιολογία: Κεραμική	3	4
	12ΕΑ-64	Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την Ύστερη Αρχαιότητα	3	4
	12ΕΑ-65	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική	3	4
	12ΕΑ-67	Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20ός αιώνας)	3	4
	12ΕΑ-68	Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου	3	4
ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (Στ' και Η')	12ΕΑ-10_10	Βυζαντινός Πολιτισμός	3	4
	12ΕΑ-13_16	Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα	3	4
	12ΕΑ-15_14	Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας	3	4
	12ΕΑ-24_14	Προϊστορική Αρχαιολογία: Ζητήματα Κρητομυκηναϊκής Θρησκείας και Πολιτείας	3	4
	12ΕΑ-31_14	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα	3	4
	12ΕΑ-45	Πρακτική Άσκηση	3	4
	12ΕΑ-47_18	Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση	3	4
	12ΕΠΑ-54_19	Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	3	4
	12ΕΠΑ-56_19	Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες	3	4
	12ΕΠΑ-59_20	Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών	3	4
	12ΕΠΑ-61_20	Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική	3	4
	12ΕΠΑ-62_21	Προϊστορική Αρχαιολογία: Αιγαίο – Εγγύς Ανατολή στην Εποχή του Χαλκού	3	4
	12ΕΑ-66	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία	3	4
	12ΕΑ-69	Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)	3	4

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΜ	ECTS
ΠΤΧ-1	Πτυχιακή εργασία (χειμερινό εξάμηνο)	8	6
ΠΤΧ-2	Πτυχιακή εργασία (εαρινό εξάμηνο)	8	6

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS
ΚΟΡΜΟΥ	120
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ	92
ΕΠΙΛΟΓΗΣ	16
ΠΤΥΧΙΑΚΗ (ή 3 επιπλέον Μαθήματα Επιλογής)	12
ΣΥΝΟΛΟ ECTS	240

Συνεπώς, για την απόκτηση του Πτυχίου οι φοιτητές οφείλουν:

- Να εγγραφούν, να παρακολουθήσουν και να εξετασθούν επιτυχώς συνολικά στα:
  - ✓ **24** Μαθήματα Κορμού
  - ✓ **16** Μαθήματα του Θεματικού Κύκλου τον οποίο έχουν επιλέξει
  - ✓ **4** από τα προσφερόμενα Μαθήματα Επιλογής του Θεματικού Κύκλου τον οποίο έχουν επιλέξει.
- Να εκπονήσουν με επιτυχία Πτυχιακή Εργασία ή να παρακολουθήσουν και να εξετασθούν επιτυχώς σε επιπλέον 3 Μαθήματα Επιλογής.
- Το σύνολο των υποχρεώσεων των φοιτητών για την απόκτηση του πτυχίου αντιστοιχεί σε διακόσιες σαράντα (240) πιστωτικές μονάδες (ECTS), δηλαδή 30 μονάδες ανά εξάμηνο.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΘΜΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ

Ο τελικός βαθμός πτυχίου υπολογίζεται ως ο σταθμισμένος μέσος όρος των βαθμών που έχει λάβει ο φοιτητής στα μαθήματα στα οποία έχει εξεταστεί επιτυχώς, όπου η βαρύτητα του κάθε βαθμού μαθήματος στον υπολογισμό ισούται με το πλήθος των μονάδων ECTS που αντιστοιχούν στο μάθημα. Ο μαθηματικός τύπος για τον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου έχει ως ακολούθως:

$$\text{βαθμός Πτυχίου} = \frac{\sum_{i=1}^N \text{βαθμός}_i * \text{ECTS}_i}{\sum_{i=1}^N \text{ECTS}_i}$$

όπου:

- **N** είναι το πλήθος των μαθημάτων που λογίζονται στον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου
- **βαθμός_i** είναι ο βαθμός που έχει λάβει ο φοιτητής στο i-οστό μάθημα.
- **ECTS_i** είναι το πλήθος των μονάδων ECTS που αντιστοιχούν στο i-οστό μάθημα, σύμφωνα με τον οδηγό σπουδών.

Αναλυτικά, για τον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου εφαρμόζεται η ακόλουθη διαδικασία:

1. Ο βαθμός κάθε μαθήματος πολλαπλασιάζεται με τις αντίστοιχες πιστωτικές μονάδες (ECTS),
2. Αθροίζονται όλα τα γινόμενα,
3. Αθροίζονται οι πιστωτικές μονάδες (ECTS) όλων των μαθημάτων που έχουν βαθμό,
4. Διαιρείται το άθροισμα των γινομένων (διαιρετέος) του βήματος (β) με το άθροισμα των πιστωτικών μονάδων (διαιρέτης) του βήματος (γ),
5. Το πηλίκο της διαίρεσης είναι ο βαθμός πτυχίου.

Διευκρινίζεται ότι :

- Ο τελικός βαθμός του Πτυχίου/Διπλώματος υπολογίζεται σε δεκαδική βάση με δύο δεκαδικά ψηφία.
- Η επίδοση των φοιτητών, ανάλογα με τον τελικό βαθμό που επιτυγχάνουν, χαρακτηρίζεται στο πτυχίο/δίπλωμά τους ως εξής: «Άριστα» από 8,50 έως και 10, «Λίαν καλώς» από 6,50 έως 8,49 και «Καλώς» από 5,00 έως 6,49.
- Ο/Η φοιτητής/τρια περατώνει τις σπουδές του/της, όταν ολοκληρώσει επιτυχώς τις απαιτήσεις του Προγράμματος Σπουδών και συγκεντρώσει τον απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων για τη λήψη πτυχίου ή διπλώματος.

Ειδικότερα, για τη λήψη του Πτυχίου/Διπλώματος ο/η φοιτητής/φοιτήτρια θα πρέπει:

- να έχει επιτύχει στα προβλεπόμενα μαθήματα από το Πρόγραμμα Σπουδών
- να έχει ολοκληρώσει την εκπόνηση πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας ή την Πρακτική Άσκηση, στην περίπτωση που τα ανωτέρω προβλέπονται στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.
- να έχει συγκεντρώσει τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό πιστωτικών μονάδων (ECTS), ήτοι 240 ECTS

Αν ο/η φοιτητής/ρια έχει εξεταστεί επιτυχώς σε μαθήματα των οποίων το συνολικό πλήθος μονάδων ECTS υπερβαίνει τα 240 ECTS, τα μαθήματα που οδηγούν σε υπερβάλλοντα αριθμό ECTS αναγράφονται στο πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας και στο Παράρτημα Διπλώματος, με τον βαθμό και τις πιστωτικές μονάδες τους, αλλά ο βαθμός αυτών δεν προσμετράται για την εξαγωγή του τελικού βαθμού του πτυχίου/διπλώματος. Η επιλογή των

μαθημάτων που θα προσμετρηθούν για τον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου/διπλώματος γίνεται από τον/την φοιτητή/τρια. Αυτονόητο είναι ότι το σύνολο των μαθημάτων που θα επιλεγούν ως συμμετέχοντα στον υπολογισμό του βαθμού πτυχίου πληροί τις προϋποθέσεις απονομής πτυχίου/διπλώματος που προβλέπονται από τον οικείο οδηγό σπουδών. Επιπρόσθετα, το σύνολο των μαθημάτων που θα επιλέξει ο/η φοιτητής/τρια πρέπει να είναι το ελάχιστο δυνατό, ήτοι η αφαίρεση οποιουδήποτε μαθήματος από το σύνολο αυτό θα πρέπει να οδηγήσει σε σύνολο μαθημάτων που δεν καλύπτει τις προϋποθέσεις απονομής πτυχίου/διπλώματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Το Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών χορηγεί Παράρτημα Διπλώματος (στα ελληνικά και στα αγγλικά) στους αποφοίτους του πρώτου και του δεύτερου κύκλου σπουδών. Πρόκειται για ένα επεξηγηματικό έγγραφο, που δεν υποκαθιστά τον επίσημο τίτλο σπουδών ή την αναλυτική βαθμολογία των μαθημάτων που χορηγούν τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Το Παράρτημα επισυνάπτεται στον τίτλο σπουδών που χορηγεί το ίδρυμα και παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη φύση, το επίπεδο, το γενικότερο πλαίσιο εκπαίδευσης, το περιεχόμενο και το καθεστώς των σπουδών, οι οποίες ολοκληρώθηκαν με επιτυχία από τον φοιτητή που αναγράφεται ονομαστικά στο πρωτότυπο του τίτλου στον οποίο επισυνάπτεται το παράρτημα.

Στο παράρτημα δεν γίνονται αξιολογικές κρίσεις και δεν υπάρχουν δηλώσεις ισοτιμίας ή αντιστοιχίας ή προτάσεις σχετικά με την αναγνώριση του τίτλου στο εξωτερικό. Το Παράρτημα Διπλώματος εκδίδεται αυτομάτως και χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Το πρωτότυπο του παραρτήματος πληροί τις προϋποθέσεις γνησιότητας που απαιτούνται για τον χορηγούμενο τίτλο σπουδών. Η ημερομηνία έκδοσης του παραρτήματος δεν συμπίπτει υποχρεωτικά με την ημερομηνία χορήγησης του τίτλου σπουδών αλλά δεν μπορεί ποτέ να είναι προγενέστερη από αυτή.

Το βασικό περιεχόμενο του Παραρτήματος Διπλώματος είναι ενιαίο για όλα τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και τυπώνεται σε ειδικό ομοιόμορφο χαρτί (μεμβράνη) σύμφωνα με το υπόδειγμα, τον τύπο και τις διαστάσεις που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι τομείς που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα και οι πληροφορίες που αναγράφονται εκάστοτε σε αυτό.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+

Το Πρόγραμμα Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό για την περίοδο 2014-2020. Στοχεύει στην ανάδειξη των δεξιοτήτων, της απασχολησιμότητας καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας σε όλους τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης. Το Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus+ προσφέροντας τη δυνατότητα μετακίνησης στο εξωτερικό σε φοιτητές κάθε κύκλου σπουδών, σε μέλη Δ.Ε.Π. και στο διοικητικό προσωπικό.

Μετακίνηση Φοιτητών

Το Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus+ προσφέροντας τη δυνατότητα μετακίνησης στο εξωτερικό σε φοιτητές κάθε κύκλου σπουδών. Οι φοιτητές μπορούν επίσης να πραγματοποιήσουν Πρακτική Άσκηση σε φορέα υποδοχής του εξωτερικού με πλήρη αναγνώριση για το διάστημα του έργου τους, με διάρκεια κινητικότητας 2-12 μήνες. Η δυνατότητα αυτή προσφέρεται από το **δεύτερο** έτος σπουδών.

Επιχορήγηση Φοιτητών

Οι φοιτητές που μετακινούνται στο πλαίσιο Erasmus+, λαμβάνουν μηνιαία επιχορήγηση ανάλογα με τη χώρα υποδοχής. Ομοίως και οι φοιτητές που μετακινούνται για πρακτική άσκηση, κατά τι αυξημένη. Για φοιτητές που προέρχονται από ευπαθείς ομάδες προβλέπεται επιπλέον στήριξη (πληροφορίες και κριτήρια στο www.uop.gr/erasmus).

Περισσότερες πληροφορίες, ανακοινώσεις και προκηρύξεις δίνονται στην ιστοσελίδα <http://erasmus.uop.gr> Για τις υπάρχουσες συμφωνίες του Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. με ακαδημαϊκά ιδρύματα του εξωτερικού, βλ. <https://erasmus.uop.gr/collaborations>

ΘΕΣΜΟΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Κάθε φοιτητής/τρια έχει τον προσωπικό του/της Ακαδημαϊκού Συμβούλου που ορίζεται από τη Συνέλευση του Τμήματος ήδη με την εισαγωγή του/της στο Τμήμα. Οι φοιτήτριες/τες ενθαρρύνονται να επικοινωνούν τακτικά με τον/την Ακαδημαϊκή Σύμβουλό τους και να συζητούν ζητήματα που αφορούν τις σπουδές και τη μελλοντική πορεία τους. Αν και ο σκοπός των Ακαδημαϊκών Συμβούλων είναι να βοηθήσουν τους φοιτητές στην ανάπτυξη ουσιαστικών εκπαιδευτικών σχεδίων που να είναι συμβατά με τους στόχους της επαγγελματικής τους καριέρας και της ζωής τους γενικότερα, η τελική ευθύνη για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά σχέδια καθώς και τους μελλοντικούς στόχους, ανήκει αποκλειστικά σε κάθε μεμονωμένο/η φοιτητή/τρια. Περισσότερα στο <https://ham.uop.gr/akadimaikoi-symbolyoi>

ΑΛΛΑ ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Περισσότερες πληροφορίες για τις διαδικασίες, τις εγγραφές και τα πιστοποιητικά, τους δικαιούχους της σίτισης και στέγασης, καθώς και για τις ψηφιακές υπηρεσίες, βλ. στην ιστοσελίδα του Τμήματος, στην υποκατηγορία «**Φοιτητικά**».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

Α' εξάμηνο

12K1_14 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία Ι: Ομηρικά Έπη – Δραματική Ποίηση

Διεξοδική μετάφραση και ερμηνεία αποσπασμάτων από τα Ομηρικά Έπη και την Αρχαία Ελληνική Τραγωδία. Η επιλογή συγκεκριμένων αποσπασμάτων έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών με τη γλώσσα, τη δομή και τις θεματικές ενότητες καθώς και τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα του έπους και της τραγωδίας. Η σύγκριση και αντιπαραβολή αποσπασμάτων από διάφορα έργα σε κάθε είδος λογοτεχνικό θα βοηθήσει στο να δοθεί μια ευρύτερη εικόνα θεματικών και γλωσσικών δομών, προωθώντας έτσι την κριτική προσέγγιση και κειμενοκεντρική ερμηνεία και ανάλυση.

12K2 Εισαγωγή στις Ιστορικές Σπουδές

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η παρουσίαση της έννοιας της «Ιστορίας» και των σταδίων εξέλιξης της ιστορικής επιστήμης από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας. Ακόμα, παρουσιάζονται οι κατηγορίες της ιστοριογραφίας (πολιτική, στρατιωτική, ποσοτική), η διαφορά Θουκυδίδη-Πλουτάρχου, ιστορίας και βιογραφίας, οι σχολές των ιστορικών σπουδών το 19^ο και 20^ο αιώνα (θετικισμός, γαλλική σχολή - περιοδικό *Annales*, βρετανική μαρξιστική σχολή, οικονομική και κοινωνική ιστορία, κ.ά.), οι σχέσεις της ιστορίας με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες και τα κατά καιρούς θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που προέκυψαν από αυτές.

12K3_12 Αρχαία Ιστορία: Πρώιμοι Ιστορικοί Χρόνοι

Επιχειρείται συνοπτική αναφορά στο ιστορικό πλαίσιο ανάπτυξης της έρευνας της Αρχαίας Ιστορίας κατά τους νεότερους χρόνους και στις βασικές μεθοδολογικές αρχές μελέτης της ιστορίας των αρχαίων χρόνων. Ανά επιμέρους περίοδο και θεματική ενότητα εξετάζονται οι σημαντικότερες πηγές ιστορίας της πρώιμης αρχαιότητας (φιλολογικές μαρτυρίες, επιγραφές, νομίσματα, παπύρους, αρχαιολογικά κατάλοιπα) και επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με τη μεθοδολογική προσέγγιση, την αξιολόγηση και τη χρήση τους.

Εξετάζονται οι βασικές περίοδοι και οι σημαντικότερες θεματικές ενότητες της Αρχαίας Ιστορίας από την εμφάνιση των Πρωτοελλήνων έως και το τέλος των Περσικών Πολέμων, συγκεκριμένα:

- ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός: οι σχέσεις των Μυκηναίων με τους πολιτισμούς της Εγγύς Ανατολής και της Αιγύπτου, επίσης με τον Κυκλαδικό και Μινωικό Πολιτισμό, η ιστορία της έρευνας του μυκηναϊκού κόσμου, η ανάπτυξη κι ο χαρακτήρας του ανακτορικού συστήματος, οι πολιτικές-οικονομικές δομές και η κοινωνική διαστρωμάτωση του μυκηναϊκού κόσμου,
- η κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού και οι «Σκοτεινοί Αιώνες»
- ο ελληνικός κόσμος κατά την Εποχή του Σιδήρου

- η αρχαϊκή Ελλάδα: τα ομηρικά έπη, ο ελληνικός κόσμος κατά τον 8ο και 7ο αι. π.Χ., οι κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, φυλές-φατρίες-γέννη, η ανάπτυξη της πόλης-κράτους, ο ρόλος της θρησκείας-λατρείας στη συγκρότηση της πόλης-κράτους, η φάλαγγα και η πολιτική σημασία της, ο Μεγάλος Ελληνικός Αποικισμός (φάσεις, αίτια και αποτελέσματα).
- η εξέλιξη του πολιτεύματος και των θεσμών στις ελληνικές πόλεις-κράτη: η ολιγαρχία, η αριστοκρατία, η τυραννία και οι πρώιμες εκφάνσεις του δημοκρατικού πολιτεύματος, η Μεγάλη Ρήτρα του Λυκούργου και η διαμόρφωση του σπαρτιατικού πολιτεύματος, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα στην Αθήνα του 6ου αι. π.Χ., το έργο του Σόλωνα, η τυραννίδα του Πεισίστρατου, οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη, οι στόχοι του και η θεμελίωση της αθηναϊκής δημοκρατίας, το νόμισμα.
- οι Περσικοί Πόλεμοι: το περσικό κράτος, οι σχέσεις των Περσών με τον ελληνικό κόσμο κατά το τέλος του 6ου και στις αρχές του 5ου αι. π.Χ., η περιγραφή των γεγονότων από τους αρχαίους συγγραφείς, τα αίτια της σύγκρουσης, οι συνέπειες των Μηδικών για τον αρχαίο κόσμο, η επίδραση των Μηδικών στην αρχαία ελληνική σκέψη και κοσμοαντίληψη.

12K4_14 Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία (4ος-15ος αιώνες)

Στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στη Βυζαντινή Ιστορία» επιχειρείται μια ιστορική επισκόπηση της μακραίωνης ιστορικής διαδρομής της βυζαντινής αυτοκρατορίας (4ος-15ος αιώνες), σε συνδυασμό με τα κύρια χαρακτηριστικά της κάθε περιόδου ή υποπεριόδου σε πολιτικό, στρατιωτικό, διοικητικό, οικονομικό, κοινωνικό, πνευματικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό επίπεδο. Το διάγραμμα των θεματικών κατά τις παραδόσεις μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- Ο όρος «Βυζαντινός». Εθνολογική σύνθεση, πληθυσμός και γεωγραφία της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ο χαρακτήρας της βυζαντινής αυτοκρατορίας (1η εβδομάδα).
- Ανάπτυξη των βυζαντινών σπουδών. Οριοθέτηση πεδίων έρευνας και η εξέλιξη της ερευνητικής μεθοδολογίας. Νέες κατευθύνσεις και προοπτικές της ιστορικής έρευνας για το Βυζάντιο (2η εβδομάδα).
- Διαχωρισμός της βυζαντινής ιστορίας σε περιόδους και υποπεριόδους: αιτιολόγηση του προτεινόμενου σχήματος (3η εβδομάδα).
- Το πρώιμο βυζαντινό κράτος:
  - ✓ η περίοδος 324-491 (4η εβδομάδα)
  - ✓ η περίοδος 491-641 (5η+6η εβδομάδα)
- Η μεσοβυζαντινή περίοδος:
  - ✓ οι «Σκοτεινοί αιώνες»: 641-867 (7η εβδομάδα)
  - ✓ η πρώιμη Μακεδονική δυναστεία: 867-1025 (8η+9η εβδομάδα)
  - ✓ η περίοδος της αστικής «αριστοκρατίας»: 1025-1081 (10η εβδομάδα)
  - ✓ η περίοδος της στρατιωτικής «αριστοκρατίας»: 1081-1204 (11η εβδομάδα).
- Η υστεροβυζαντινή περίοδος:
  - ✓ η Λατινική κυριαρχία: 1204-1261 (12η εβδομάδα),
  - ✓ η ανάκτηση και η πτώση της Κωνσταντινουπόλεως: 1261-1453 (12+13η εβδομάδα)

12K5_8 Εισαγωγή στην Επιστήμη της Αρχαιολογίας

- Τι είναι αρχαιολογία
- Τι εννοούμε με τον όρο θεωρία
- Σχέση θεωρίας και πράξης στην αρχαιολογία σήμερα

- Το αρχαιολογικό υλικό
- Που συνέβη κάτι; Με τι συνυπάρχει;
- Πότε συνέβη κάτι; Συγχρόνως με τι;
- Αρχαιολογική μαρτυρία, χώρος και χρόνος
- Γιατί συνέβη κάτι ή τι σημαίνει αυτό που συνέβη;
- Μερικές εφαρμογές I: Η έννοια του χώρου σε σχέση με την ανάλυση των οικισμών
- Μερικές εφαρμογές II: Συμβολικός τρόπος έκφρασης και αρχαιολογικά δεδομένα
- Μερικές εφαρμογές III: Επαφές, εμπόριο, ανταλλαγές
- Η αρχαιολογία σήμερα – γιατί να μας αφορά;
- Ασκήσεις βιβλιογραφίας

12K28_16 Νέα Ελληνική Γραμματεία I: Από την Επτανησιακή Σχολή έως την Γενιά του '30

Ιστορική αναδρομή στην περίοδο που έπεται της Κρητικής Λογοτεχνίας της Ακμής, με έμφαση

- στην Επτανησιακή Σχολή
- στους Αθηναίους Ρομαντικούς
- στην πεζογραφία του 19ου αιώνα
- στη γενιά του 1880 και τους επιγόνους της
- στο έργο των Κ.Π. Καβάφη, Κώστα Βάρναλη και Κώστα Καρυωτάκη
- στην πεζογραφία των ετών 1900-1920 και το έργο του Νίκου Καζαντζάκη

Β' εξάμηνο

12K7_8 Κλασική Αρχαιολογία: Γεωμετρική και Αρχαϊκή Εποχή

Εισαγωγική ενότητα

- Γίνεται εισαγωγή στις αρχαιογνωστικές επιστήμες και στις βασικές έννοιες της Κλασικής Αρχαιολογίας.
- Ακολουθούν δύο κύριες ενότητες, που εξετάζουν αναλυτικά τη γεωμετρική και την αρχαϊκή εποχή.

Πρώτη ενότητα

- Εξετάζεται η μετάβαση από τη μυκηναϊκή στη γεωμετρική εποχή σε συσχέτισμό με τις ιστορικές και κοινωνικές ανακατατάξεις που επήλθαν στον ελλαδικό χώρο ως συνέπεια της παρακμής των μεγάλων κέντρων της Ανατολής.
- Διασαφηνίζεται ο όρος «γεωμετρική εποχή», προσδιορίζεται χρονικά (11ος-8ος αι.) και εντάσσεται σε υποπεριόδους.
- Δίνεται μια σφαιρική εικόνα των αρχαιολογικών καταλοίπων του ελλαδικού χώρου, υπό το πρίσμα της ένταξής τους στο ευρύτερο πλαίσιο των πολιτισμών της Ανατολικής Μεσογείου.
- Παρουσιάζονται οι βασικές κατηγορίες της γεωμετρικής τέχνης: αρχιτεκτονική (δημόσια και ιδιωτική), ειδωλοπλαστική, κεραμική και μεταλλοτεχνία.

Δεύτερη ενότητα

- Εξετάζεται η μετάβαση από τη γεωμετρική στην αρχαϊκή εποχή σε συσχέτισμό με τις ιστορικές και κοινωνικές ανακατατάξεις στον ελλαδικό χώρο.
- Προσδιορίζεται χρονικά η αρχαϊκή εποχή (7ος-6ος αι.) και εντάσσεται σε υποπερίοδο.
- Διασαφηνίζονται οι όροι «ανατολίζουσα περίοδος» και «δαιδαλική τέχνη» και εξετάζονται ανά κατηγορία τα αρχαιολογικά κατάλοιπα του 7ου αιώνα.
- Παρουσιάζεται η εξέλιξη της αρχαϊκής τέχνης του 6ου αι. και αναλύονται οι βασικές της κατηγορίες: αρχιτεκτονική (δημόσια και ιδιωτική), πλαστική, κεραμική και μεταλλοτεχνία.
- Γίνεται αναφορά στην τέχνη των αποικιακών κέντρων της Περιφέρειας του ελληνικού κόσμου (Μ. Ασία, Μεγάλη Ελλάδα, Β. Αφρική, Εύξεινος Πόντος) και συσχετισμός τους με τα αρχαϊκά κέντρα τέχνης του ελλαδικού χώρου.

12Κ8_16 Βυζαντινή Αρχαιολογία: Πρώιμη Βυζαντινή Περίοδος

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην αρχαιολογία και τέχνη της Ύστερης Αρχαιότητας και της πρωτοβυζαντινής περιόδου (4ος-7ος αιώνας). Εξετάζονται θέματα πολεοδομίας, κοσμικής και εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, επιδαπέδιου και εντοιχίου ψηφιδωτού και ζωγραφικής (τοιχογραφίες, φορητές εικόνες). Για κάθε κατηγορία υλικού καταλοίπου εξετάζονται τα πιο αντιπροσωπευτικά μνημεία, η βασική τυπολογία και οι κυριότερες τεχνοτροπικές τάσεις. Το μάθημα διαρθρώνεται ενδεικτικά ως εξής: εισαγωγή (ιστορικό πλαίσιο, ο κλάδος της Βυζαντινής Αρχαιολογίας: πεδίο έρευνας, κατευθύνσεις, προοπτικές), πολεοδομία (Κωνσταντινούπολη, νεόδμητες πόλεις της πρωτοβυζαντινής περιόδου), κοσμική αρχιτεκτονική (κατοικία, ανάκτορα), εκκλησιαστική αρχιτεκτονική (βασιλική, περίκεντρα κτήρια, βασιλική με τρούλο, λειτουργικές κατασκευές), γλυπτική (αρχιτεκτονική γλυπτική, αγαλματοποιία, ανάγλυφο), ψηφιδωτά δάπεδα, εντοιχία ψηφιδωτά (Θεσσαλονίκη: Ροτόντα, Όσιος Δαυίδ, Άγιος Δημήτριος, Ραβέννα: Μαυσωλείο Γάλλας Πλακιδίας, Βαπτιστήριο Αρρειανών, Βαπτιστήριο Ορθοδόξων, Άγιος Βιτάλιος, Άγιος Απολλινάριος ο Νέος, Άγιος Απολλινάριος στις Κλάσσες, Ευφρασιανή βασιλική, Αγία Αικατερίνη Σινά, Κύπρος: Παναγία Κανακαριά, Παναγία Αγγελόκτιστη), τοιχογραφίες (κατακόμβες Ρώμης, ταφικά μνημεία Θεσσαλονίκης, Ρώμη: Santa Maria Antiqua, Castelseprio: Santa Maria foris portas, Στόβοι, Νάξος, Αίγυπτος). Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές τις εξελίξεις εκείνες που οδηγήσαν στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του βυζαντινού υλικού πολιτισμού, μέσα από τις κυριότερες εκφάνσεις του και τα σημαντικότερα δείγματά του. Οι φοιτητές που ολοκληρώνουν επιτυχώς το μάθημα είναι σε θέση: α) να αναγνωρίζουν τα κυριότερα μνημεία, τύπους και τάσεις της πρωτοβυζαντινής αρχιτεκτονικής και τέχνης, β) να αξιολογούν και να αναλύουν παραστάσεις (εικονογραφική, τεχνοτροπική και εικονολογική ανάλυση).

12Κ39_20 Εισαγωγή στη Λατινική Γλώσσα

Εισαγωγή στην ιστορία της λατινικής γλώσσας. Η φωνολογία και η μορφολογία της λατινικής γλώσσας. Η σύνταξη των βασικών όρων της πρότασης και των προσδιορισμών, ονοματικών και επιρρηματικών. Η χρήση των χρόνων και των εγκλίσεων του ρήματος στις ανεξάρτητες προτάσεις. Η σύνταξη των ονοματικών τύπων του ρήματος με έμφαση στο απαρέμφατο και μετοχή. Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων.

12Κ14_10 Εισαγωγή στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Από την Άλωση της Πόλης (1453) έως την Επανάσταση του 1821

Στο πλαίσιο του μαθήματος επιχειρείται η παρουσίαση της γένεσης του νέου Ελληνισμού, το όνομα Ρωμαίος, Ρωμιός και Έλληνας και ο Ελληνισμός μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Η ολοκλήρωση της τέταρτης σταυροφορίας (1204) και η διαδικασία εθνικής αφύπνισης των Ελλήνων. Η πολιτική και κοινωνική οργάνωση, η οικονομική κρίση και άνθιση των γραμμάτων και των επιστημών, η εμφάνιση των Οθωμανών Τούρκων στον ελληνικό ορίζοντα και η εξάπλωση

τους. Οι μετακινήσεις των ελληνικών πληθυσμών σε περιοχές του εσωτερικού και εξωτερικού και οι Έλληνες διανοούμενοι στην Ευρώπη και η οθωμανική επικράτηση.

12Κ27_14 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία II: Ιστοριογραφία

- Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστοριογραφία. Η ιστορία ως λογοτεχνικός κλάδος.
- Οι λογογράφοι, οι πρόδρομοι των ιστορικών.
- Ο Ηρόδοτος, ο πατέρας της Ιστορίας (pater historiae). Σκοπός, μεθοδολογία, σύνθεση, μορφή, ύφος και παράδοση του έργου του. Η θεωρία του Jacoby. Η θεϊκή αιτιότητα. Η είρομένη λέξις. Οι νουβέλες.
- Ο Θουκυδίδης και η θεμελίωση της επιστημονικής ιστοριογραφίας. Σκοπός, μεθοδολογία, σύνθεση, μορφή, ύφος και παράδοση του έργου του. Οι δημηγορίες και ο ρόλος τους. Η διαφορά του από τον Ηρόδοτο στην αντίληψη της ιστορικής αιτιότητας. Η επίδραση των σοφιστών στο έργο του. Οι θεωρίες για τη συγγραφή του έργου. Το κτῆμα ἐς αἰεί.
- Ο Ξενοφών, ο συνεχιστής του έργου του Θουκυδίδη. Σκοπός, μεθοδολογία, σύνθεση, μορφή, ύφος και παράδοση του έργου του. Η επιστροφή στη θεϊκή αιτιότητα.
- Επιλογή αποσπασμάτων από τα έργα των τριών ιστορικών, μετάφραση και ερμηνεία τους, με σκοπό να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τη γλώσσα, τη δομή και τη μεθοδολογία των ιστορικών και να κάνουν κριτική αξιολόγηση των ιστορικών πηγών.

12Κ36_16 Νέα Ελληνική Γραμματεία II: Από την Γενιά του '30 έως Σήμερα

Ιστορική αναδρομή στη νεοελληνική λογοτεχνία της περιόδου που ξεκινά μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 έως σήμερα, με έμφαση

- στους ποιητές της Γενιάς του Τριάντα
- στους πεζογράφους της Γενιάς του Τριάντα
- στους Μεταπολεμικούς ποιητές
- στους Μεταπολεμικούς πεζογράφους
- στη σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή

Γ' εξάμηνο

12Κ9_16 Ειδικά Θέματα Σιγίλλογραφίας: Εισαγωγή στους κοινωνικούς, πολιτικούς και εκκλησιαστικούς θεσμούς του Βυζαντίου

Οι σφραγίδες, χρυσές ή αργυρές, και κυρίως οι πολυπληθέστερες μολύβδινες, τις οποίες χρησιμοποιούσαν οι Βυζαντινοί για να σφραγίζουν και να διασφαλίζουν την αλληλογραφία τους, από τον αυτοκράτορα, μέχρι τον τελευταίο εγγράμματο υπήκοο της αυτοκρατορίας, αποτελούν πολύτιμα ιστορικά τεκμήρια για την μελέτη της βυζαντινής προσωπογραφίας και γενεαλογίας, της διοικητικής διάρθρωσης της αυτοκρατορίας, της βυζαντινής κοινωνίας, της διοικητικής εξέλιξης ανώτερων κρατικών λειτουργιών και αξιωματούχων, της ιστορίας των θεμάτων και άλλων μικρότερων διοικητικών επαρχιών, της εκκλησιαστικής ιστορίας μιας πόλης ή μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιφέρειας. Μορφές αγίων και αρχαγγέλων, η μορφή του Ιησού, και ιδιαίτερα της Θεοτόκου, σπανίως παραστάσεις από την Καινή Διαθήκη, αλλά και απλές επικλήσεις βοήθειας και προστασίας, κάποτε έμμετρες, αποτελούν τον πυρήνα

της εικονογραφικής θεματογραφίας των βυζαντινών σφραγίδων. Όλες αυτές οι θρησκευτικές παραστάσεις μαζί με τις συνοδευτικές επιγραφές, οι οποίες συνήθως καταγράφουν, το όνομα, τις διοικητικές θέσεις και τους τιμητικούς τίτλους του κατόχου και αποτελούν ένα είδος ταυτότητας, ένα πρόσθετο στοιχείο ασφαλούς ταύτισής του ως αποστολέα μιας επιστολής ή ενός εγγράφου. Συνεπώς, το συγκεκριμένο μάθημα επεκτείνει τις ιστορικές και αρχαιολογικές γνώσεις των φοιτητών και ταυτοχρόνως, τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν τα εξειδικευμένα πεδία έρευνας που εμπεριέχει και υπηρετεί η Σιγίλλογραφία, εφόδιο πολύτιμο για τη διεύρυνση της επιστημονικής τους κατάρτιση. Στο πλαίσιο του μαθήματος, επιλεγμένες γραπτές πηγές αναλύονται, σχολιάζονται και αξιολογούνται και με τον τρόπο αυτό οι φοιτητές εξοικειώνονται με τη σύγχρονη μεθοδολογία έρευνας σε θέματα θεσμών και διοίκησης στο Βυζάντιο και εμβαθύνουν την ιστορική τους γνώση σε θέματα που αφορούν το βυζαντινό πολίτευμα και το σύστημα λειτουργίας της κρατικής και εκκλησιαστικής διοίκησης της αυτοκρατορίας. Το μάθημα επίσης ασχολείται και με θέματα προσωπογραφίας και μέσω αυτής με θέματα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης του βυζαντινού κόσμου. Η προσέγγιση των επί μέρους θεμάτων με τρόπο πολυεπίπεδο δίνει στους φοιτητές τη δυνατότητα να συμμετέχουν ουσιαστικά στον επιστημονικό διάλογο, εφόδιο πολύτιμο για τη συνέχιση των σπουδών τους, καθώς και την επιστημονική και επαγγελματική τους κατάρτιση.

- Εισαγωγή στη Σιγίλλογραφία (1η εβδομάδα): ορισμός, γλικά και τρόποι κατασκευής, συγκρότηση μεγάλων συλλογών, επισκόπηση της εικονογραφίας, ζητήματα μεθοδολογίας της έρευνας
- Τυπολογία σφραγίδων (2η-4η εβδομάδα)
- Επιγραφές σφραγίδων (5η εβδομάδα)
- Χρονολογημένες σφραγίδες (6η, 7η, 8η, 9η εβδομάδα): αυτοκρατορικές σφραγίδες, πατριαρχικές σφραγίδες, σφραγίδες κομμερκιαρίων, σφραγίδες μελών μεγάλων αριστοκρατικών οικογενειών, σφραγίδες αναρτημένες σε έγγραφα με χρονολογία έκδοσης
- Σφραγίδες υψηλόβαθμων αξιωματούχων και κρατικών λειτουργών (10η, 11η, 12η, 13η εβδομάδα): η διοίκηση του Παλατιού, η κεντρική διοικητική μηχανή, η στρατιωτική διοίκηση, η απονομή της δικαιοσύνης, η διοίκηση των Επαρχιών

12K13_8 Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Χαλκού

Στο μάθημα παρουσιάζονται εποπτικά οι εξελίξεις της 3ης π.Χ. χιλιετίας στο Αιγαίο (Ηπειρωτική Ελλάδα, Κυκλάδες, Κρήτη, Βορειανατολικό Αιγαίο) ενώ δίνεται έμφαση στους ανακτορικούς πολιτισμούς της 2ης π.Χ. χιλιετίας (μινωικό, μυκηναϊκό). Παρουσιάζεται συνοπτικά το πολιτισμικό υπόβαθρο της εμφάνισης των πολιτισμών αυτών και οι κύριες όψεις τους (οικιστική οργάνωση και αρχιτεκτονική, ταφική αρχιτεκτονική και ταφικά έθιμα, οικονομία, διοικητική και πολιτική οργάνωση, θρησκεία, τέχνη) σε συσχέτιση μεταξύ τους και συγκριτικά, ως εισαγωγή στα ειδικά μαθήματα της κατεύθυνσης.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/η φοιτήτρια θα είναι σε θέση να:

- κατανοεί το χρονικό εύρος της προϊστορίας και να τοποθετεί σε χρονική σειρά τις κύριες εξελίξεις
- περιγράφει τις βασικές εξελίξεις στο Αιγαίο κατά την Εποχή του Χαλκού με έμφαση στην εμφάνιση των ανακτορικών πολιτισμών της 2ης π.Χ. χιλιετίας χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- συσχετίζει ποικίλες παραμέτρους της ανθρώπινης δράσης (τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές) αποτιμώντας τη συμβολή τους στην εμφάνιση της πολιτισμικής αλλαγής
- συγκρίνει αδρομερώς τις ανωτέρω εξελίξεις μεταξύ των πολιτισμών που αναπτύχθηκαν κατά την 3η και 2η χιλιετία π.Χ. στο Αιγαίο.

12K18_14 Επισκόπηση Λατινικής Γραμματείας

- Έννοια. Χρονικά όρια. Περίοδοι. Κριτήρια και αξιολόγηση περιοδολόγησης. Πηγές.
- Η επίδραση της ελληνικής γραμματείας σε κάθε περίοδο. Η πατρωνία και ο ελιτισμός στο λογοτεχνικό πεδίο.

- Η συμβολή της λογοτεχνίας στην ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης των Ρωμαίων σε συνάρτηση με τους Καρχηδονιακούς και Μακεδονικούς πολέμους.
- Η λογοτεχνία ως μέσο κοινωνικής καταξίωσης και ατομικής έκφρασης κατά την ύστερη δημοκρατία.
- Η λογοτεχνία στην υπηρεσία της ηγεμονικής ιδεολογίας.
- Οι κίνδυνοι της λογοτεχνικής έκφρασης στην αυτοκρατορική περίοδο.
- Ο χριστιανισμός ως νέος παράγοντας ανάπτυξης της λατινικής λογοτεχνίας.

12K19_8 Βυζαντινή Φιλολογία

Θα εξετασθούν λεπτομερώς επιλεγμένα αποσπάσματα αντιπροσωπευτικών κειμένων όλων των ειδών. Η προσέγγιση των κειμένων, όπου αυτά προσφέρονται, και από την ιστορική, αρχαιολογική κλπ. διάσταση εξασφαλίζει στους φοιτητές την γνωριμία με τον πλουραλισμό της επιστήμης και τις διαφορετικές επιστημονικές οπτικές γωνίες και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την συμμετοχή τους σε επιστημονικό διάλογο. Το διάγραμμα των παραδόσεων του μαθήματος συνοψίζεται ως εξής:

- 1η εβδομάδα: Ο όρος «Βυζαντινός». Χρονικά και τοπικά όρια ανάπτυξης της Βυζαντινής Φιλολογίας. Η γλώσσα.. Λόγοι μελέτης της Βυζαντινής Φιλολογίας. Τα Βυζαντινά φιλολογικά κείμενα ως εκδήλωση του Βυζαντινού πολιτισμού και του homo byzantinus. Συντελεστές διαμόρφωσής τους. Ο homo byzantinus: τα χαρακτηριστικά του κατά τις περιόδους της Βυζαντινής Φιλολογίας, το πρότυπο (εξέλιξή του). Ο ρόλος της αγωγής στη διαμόρφωση του προτύπου αυτού (στόχοι και φορείς της αγωγής). Ο ρόλος των μονών.
- 2η εβδομάδα: Σύντομη παρουσίαση της εξέλιξης των Βυζαντινών σπουδών. Εξέλιξη των Βυζαντινών φιλολογικών σπουδών (πεδίων έρευνας, εξέλιξη ερευνητικής μεθοδολογίας, σύγχρονες κατευθύνσεις και προοπτικές της Βυζαντινής Φιλολογίας). Instrumenta Studiorum.
- 3η εβδομάδα: Η Πρώιμη Χριστιανική Γραμματεία
- 4η εβδομάδα: Η κλασικίζουσα Ιστοριογραφία
- 5η εβδομάδα: Η Εκκλησιαστική Ιστοριογραφία
- 6η εβδομάδα: Η χρονογραφία
- 7η εβδομάδα: Η Ρητορική
- 8η εβδομάδα: Η Επιστολογραφία
- 9η εβδομάδα: Αγιολογία
- 10η εβδομάδα: Λόγια Βυζαντινή ποίηση
- 11η εβδομάδα: Υμνογραφία
- 12η εβδομάδα: Νομοθεσία
- 13η εβδομάδα: Ανασκόπηση

12K20_8 Κλασική Αρχαιολογία: Κλασική Εποχή

Το μάθημα εξετάζει τη φυσιογνωμία της κλασικής εποχής (5ος-4 ος αι. π.Χ.) μέσα από τη μελέτη των υλικών καταλοίπων και της τέχνης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα δημόσια και ιδιωτικά μνημεία της Αθήνας (ιερά, αγορά, οικίες, νεκροταφεία), καθώς η πόλη αυτή αποτέλεσε σημαντικό κέντρο των γραμμάτων και των τεχνών στους κλασικούς χρόνους. Εξετάζονται αντιπροσωπευτικά μνημεία και τέχνηρα ώστε να διαφανούν οι καινοτομίες που συντελέστηκαν την εποχή αυτή ως προς την αισθητική, τις τεχνικές και τη χρήση πρώτων υλών. Παράλληλα, τα υλικά κατάλοιπα εντάσσονται στα κοινωνικο-πολιτικά και οικονομικά τους συμφραζόμενα, με τη συνδρομή των γραμματειακών πηγών και της σύγχρονης βιβλιογραφίας, ώστε να διαφανεί ο ρόλος τους στις

κοινωνίες των πόλεων-κρατών κατά τους κλασικούς χρόνους. Ο στόχος του μαθήματος είναι: α) να κατανοήσουν οι φοιτητές τα επιτεύγματα των τεχνών που συνθέτουν τη φυσιογνωμία της κλασικής εποχής κυρίως στον ελλαδικό χώρο, β) τις πολιτειακές και πολιτικές εξελίξεις που έδωσαν στην Αθήνα τη δυνατότητα να αποκτήσει εξέχουσα θέση ως κέντρο των τεχνών στον ελλαδικό χώρο κατά τον 5ο αι. π.Χ.. Το μάθημα διαρθρώνεται στις παρακάτω ενότητες:

1. Εισαγωγή: χώρος, χρόνος, μέθοδος, βιβλιογραφία
2. Πολεοδομία και οικιστική (Αθήνα, Πειραιάς, Μίλητος, οικίες στην Ερέτρια) – Αγορά – Οχυρώσεις
3. Η Αγορά της Αθήνας
4. Τα νεκροταφεία Αθήνας (ταφικές πρακτικές, επιτύμβιες στήλες, κτερίσματα, το Δημόσιο Σήμα)
5. Ναοδομία: η εξέλιξη των ρυθμών, ο ναός του Δία στην Ολυμπία
6. Οι ναοί στην Ακρόπολη και την Αγορά της Αθήνας και ο ναός του Επικούριου Απόλλωνα στις Βάσσες της Φιγάλειας
7. Η γλυπτική κατά το α' μισό του 5ου αι.: ο Αυστηρός ρυθμός (ελεύθερα γλυπτά, οι μετόπες και τα αετώματα από το ναό του Δία στην Ολυμπία)
8. Η γλυπτική κατά το β' μισό του 5ου αι. π.Χ.: πρωτότυπα και αντίγραφα, ελεύθερα γλυπτά, ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα.
9. Οι καινοτομίες στη γλυπτική του 4ου αι. π.Χ.
10. Ο ερυθρόμορφος ρυθμός στην κεραμική
11. Η εξέλιξη της κεραμικής τον 4ο αι. π.Χ.
12. Τα επιτεύγματα της μνημειακής ζωγραφικής τον 5ο και 4ο αι. π.Χ.: Αθήνα και Μακεδονία
13. Σύνοψη μαθήματος και επανάληψη

12K38_20 Εισαγωγή στην Ενάλια Αρχαιολογία

Η Ενάλια Αρχαιολογία είναι ο υποτομέας της αρχαιολογίας που εξετάζει τα υλικά κατάλοιπα της ανθρώπινης ενασχόλησης με τη θάλασσα, καθώς και τις υλικές και άυλες πτυχές του ενάλιου πολιτιστικού τοπίου. Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στην Ενάλια Αρχαιολογία και σε όλα τα υποπεδία της. Οι ενότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι οι εξής:

- Η ιστορία και το αντικείμενο της Ενάλιας Αρχαιολογίας
- Η κατάδυση και το θαλάσσιο περιβάλλον
- Υποβρύχια Αρχαιολογία: τεχνικές και μέθοδοι
- Ναυτική αρχαιολογία: πλοία και ναυπήγηση
- Θαλάσσιες οδοί, θαλάσσιο εμπόριο και ναυσιπλοΐα
- Το ναυάγιο ως αρχαιολογική θέση και τύποι ναυαγίων
- Αρχαία ναυάγια και οι ανασκαφικές τους προσεγγίσεις
- Ιστορικά ναυάγια, και οι ανασκαφικές τους προσεγγίσεις
- Αρχαιολογία της θάλασσας: ναυτική και θαλασσινή ταυτότητα
- Εικονογραφία και συμβολική του πλοίου
- Λιμάνια, αγκυροβόλια και παράκτιοι οικισμοί
- Αρχαιολογία βαθέων υδάτων και υποθαλάσσιες τεχνολογίες
- Αρχαιολογία λιμνών και ποταμών

Δ' εξάμηνο

12K21_8 Ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης: 4ος/5ος αιώνας έως την Αναγέννηση

- Οι κύριες πηγές (λατινικές) και ορολογία (εννοιολογικά, εθνολογικά, γεωγραφικά-τοπογραφικά στοιχεία)
- Μετάβαση από Ύστερη Αρχαιότητα στον Μεσαίωνα και πτώση Δυτικού Ρωμαϊκού κράτους (4ος-5ος αι.).
- Οι 5 κύριες περίοδοι του Δυτικού Μεσαίωνα:
  - 1) 5ος-μέσα 6ου: Επιδρομές/μεταναστεύσεις λαών-εμφάνιση νέων εθνοτήτων
  - 2) μέσα 6ου-μέσα 9ου: Απαρχές Φεουδαρχικού Συστήματος - Ίδρυση Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας
  - 3) μέσα 9ου-μέσα 11ου: Παγίωση Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας-άνοδος Παποσύνης και σύγκρουση με Χριστιανική Ανατολή
  - 4) μέσα 11ου-αρχές 13ου: Επικράτηση Παποσύνης-Σταυροφορίες
  - 5) αρχές 13ου-τέλη 15ου αι.: Κρίση Παποσύνης-παρακμή Φεουδαρχίας-Αναγέννηση και πρώτες Ανακαλύψεις
- Δημογραφική κατάσταση-παραγωγή, γαιοκτησιακό καθεστώς, αγροτική εκμετάλλευση και κοινωνική διαστρωμάτωση, οικονομική ανάκαμψη, εμπορικός και πολιτικός κατακερματισμός, αριστοκρατία (ευγενείς), χωροδεσποτεία και δουλοπαροικία (υποτελείς), αναβίωση εμπορίου, σημασία και ρόλος των πόλεων, Γρηγοριανή μεταρρύθμιση, μοναστικά τάγματα, δημογραφικές και κοινωνικο-οικονομικές «κρίσεις» 14ου αι., αστικές-αγροτικές εξεγέρσεις, κρίση φεουδαρχίας και ισχυροποίηση μοναρχίας, ανάπτυξη τεχνολογίας στον ύστερο μεσαίωνα.
- Θέματα πολιτισμού, παιδείας και αρχιτεκτονικής-τέχνης.

12K29_8 Αρχαία Ιστορία: Από τους Περσικούς πολέμους έως και την Μάχη της Χαιρώνειας

Διεξοδική μελέτη των ιστορικών εξελίξεων στον ελλαδικό χώρο από την περίοδο των Περσικών πολέμων έως τα τέλη του 4ου π.Χ. αι. Συγκεκριμένα οι φοιτητές θα μελετήσουν τα εξής ιστορικά σημεία αναφοράς της περιόδου αυτής:

- τη δημιουργία των πόλεων-κρατών
- τους Περσικούς πολέμους
- την Αθηναϊκή Συμμαχία και Ηγεμονία
- τον χρυσό αιώνα του Περικλή
- τον Πελοποννησιακό Πόλεμο
- τις πολιτειακές αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στις πόλεις-κράτη κατά τον 4ο π.Χ. αι.
- τον Κορινθιακό πόλεμο
- τη Β' Αθηναϊκή Συμμαχία
- την ανερχόμενη δύναμη του Φιλίππου
- την ήττα των Αθηναίων κατά τη Μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.)

Η προσέγγιση των γεγονότων θα γίνει μέσω των αρχαίων πηγών, συγκεκριμένα του Ηροδότου για τους Περσικούς πολέμους, του Θουκυδίδη και του Ξενοφώντα για τον Πελοποννησιακό πόλεμο και τις εξελίξεις μετά την ήττα των Αθηναίων, την *Αθηναίων Πολιτεία* του Αριστοτέλη για τις πολιτειακές εξελίξεις και την ανάπτυξη του νομοθετικού συστήματος στην Αθήνα και τέλος τους ρητορικούς λόγους του Αισχίνη, Δημοσθένη, Υπερείδη και Λυκούργου για τις πολιτικές εξελίξεις στην Αθήνα πριν και μετά τη μάχη της Χαιρώνειας. Η ερμηνεία και ανάλυση των αρχαίων πηγών θα συνοδεύεται από τη μελέτη της βιβλιογραφίας των σύγχρονων ιστορικών μελετητών.

12K30_8 Ιστορία της Νεότερης και Σύγχρονης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τις αρχές του 21ου αιώνα

Παρουσιάζεται στο συγκεκριμένο μάθημα η Επανάσταση του 1821 με τις αφετηρίες, τους αγωνιστές και τους κυριότερους σταθμούς: η άφιξη του Ιω. Καποδίστρια και η περίοδος της διακυβέρνησής του, η ίδρυση του ελληνικού κράτους (1830), τα χρόνια της αναρχίας (1831-1833), ο Όθωνας και η απολυταρχική μοναρχία, η συνταγματική μοναρχία και η έξωση (1862), η περίοδος του Γεωργίου Α΄ και οι έντονες κοινωνικοπολιτικές ζυμώσεις, ο Μακεδονικός Αγώνας (1904-1908) και η επανάσταση στο Γουδή (1909), η έλευση του Ελ. Βενιζέλου και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Ελλάδα (1914-1918), η Μικρασιατική Εκστρατεία και το προσφυγικό, ο Μεσοπόλεμος και οι κοινωνικές του κατακτήσεις, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η εμπλοκή της Ελλάδας, η Κατοχή και η Αντίσταση, η Απελευθέρωση και τα Δεκεμβριανά, ο Εμφύλιος και ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων, η μεταπολεμική ανασυγκρότηση και η καχεκτική δημοκρατία, οι εκλογές, η απριλιανή δικτατορία, η Μεταπολίτευση, η Γ΄ Ελληνική Δημοκρατία και η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

12K31_8 Κλασική Αρχαιολογία: Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδος

Το μάθημα επιχειρεί να αναδείξει πτυχές της ελληνιστικής και ρωμαϊκής αρχαιολογίας και τέχνης με έμφαση στις καινοτομίες και στην προβληματική των επιλεγμένων μνημείων. Τα μνημεία εξετάζονται στο ιστορικό τους πλαίσιο και μέσα από τη μελέτη τους προβάλλονται οι κοινωνικές και οικονομικές πτυχές της εποχής στην οποία ανήκουν. Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες ώστε το περιεχόμενό του, που αφορά σε δύο διαφορετικές περιόδους της κλασικής αρχαιολογίας, να είναι εύληπτο για τους φοιτητές: Α) η τέχνη στον ελληνιστικό κόσμο, Β) ρωμαϊκή τέχνη και ρωμαϊκά μνημεία στον ελλαδικό χώρο (1ος αι. π.Χ.-3ος αι. μ.Χ.). Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται οι παρακάτω θεματικές:

Ενότητα Α

- Ιστορική αναδρομή στη δημιουργία και διαμόρφωση του ελληνιστικού κόσμου (επεξήγηση του όρου «ελληνιστικός», χρονολογική και γεωγραφική οριοθέτηση, βασιλεία, γεγονότα- σταθμοί,) (εβδομάδα 1)
- Ελληνιστικές πόλεις (εβδομάδα 2-5)
  - ✓ Πολεοδομία (εβδομάδα 2)
  - ✓ Οικιστική (ιδιωτικές οικίες, το ελληνιστικό ανάκτορο, ψηφιδωτά δάπεδα: Πέλλα, Βεργίνα, Πέργαμος, μνημειακή ζωγραφική: Δήλος) (εβδομάδα 2-3)
  - ✓ Οργάνωση ιερών, ναοδομία (εβδομάδα 4)
  - ✓ Ταφική αρχιτεκτονική (Μακεδονικοί τάφοι και μνημειακή ζωγραφική, μαυσωλεία) (εβδομάδα 5)
- Τάσεις της ελληνιστικής πλαστικής (πορτρέτα, ο καθημερινός άνθρωπος, θεοί και ήρωες, μυθικές μορφές) (εβδομάδα 6-7)
- Κεραμική: η ελληνιστική «κοινή» (μελαμβαφής με διακόσμηση τύπου «δυτικής Κλιτύος», σκύφοι με ανάγλυφη διακόσμηση, υδρίες τύπου Hadra) (εβδομάδα 8)

Ενότητα Β

- Ιστορική αναδρομή στη ρωμαϊκή επικυριαρχία στον ελλαδικό χώρο (χρονολογική οριοθέτηση, γεγονότα- σταθμοί, αυτοκράτορες) (εβδομάδα 9)
- Ρωμαϊκή πόλη (εβδομάδα 10)
  - ✓ Πολεοδομία και οικιστική (Νικόπολη)
  - ✓ Χώροι ψυχαγωγίας: θέατρα/αμφιθέατρα, ωδεία, θέρμες (και νυμφαία): Κόρινθος, Μεσσήνη, Πάτρα, Δίον
- Τάσεις στην πλαστική (εβδομάδα 11-12)
  - ✓ Το ρωμαϊκό αυτοκρατορικό πορτρέτο στον ελλαδικό χώρο (εβδομάδα 11)
  - ✓ Κρατικά ανάγλυφα (το μνημείο του Οκταβιανού Αύγουστου στη Νικόπολη, αψίδες θριάμβου) και αττικές σαρκοφάγοι (εβδομάδα 12)
- Ρωμαϊκή μνημειακή ζωγραφική («πομπηϊανά στυλ») και ο ρόλος της υστεροκλασικής και ελληνιστικής ζωγραφικής από τη Μακεδονία στη

12K32_10 Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μέση και Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην αρχαιολογία και την τέχνη της Μέσης και Ύστερης Βυζαντινής περιόδου (8ος-15ος αιώνες). Εξετάζει την πολεοδομία, αρχιτεκτονική (εκκλησιαστική και κοσμική) και μνημειακή ζωγραφική (ψηφιδωτό, τοιχογραφία) των δύο περιόδων. Το μάθημα περιλαμβάνει τις εξής ενότητες: α) μεταβατικοί χρόνοι και Εικονομαχία, β) μεσοβυζαντινή αρχιτεκτονική (βυζαντινή πόλη-κάστρο, εκκλησιαστική αρχιτεκτονική: τυπολογία, Σχολή Κωνσταντινούπολης, Ελλαδική Σχολή), γ) μεσοβυζαντινή ζωγραφική (δυναστείες Μακεδόνων και Δουκάνων: Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης, Αγία Σοφία Θεσσαλονίκης, τοιχογραφίες Καππαδοκίας, δυναστείες Κομνηνών και Αγγέλων: ψηφιδωτά ελλαδικού χώρου, ψηφιδωτά/τοιχογραφίες Κιέβου, Σερβίας, ΠΓΔΜ, Κύπρου, Σικελίας), δ) σταυροφορική περίοδος (κάστρα, εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, ζωγραφική), ε) υστεροβυζαντινή αρχιτεκτονική (πόλεις, κοσμική αρχιτεκτονική, εκκλησιαστική αρχιτεκτονική), στ) παλαιολόγεια ζωγραφική. Στόχος του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές τον βυζαντινό υλικό πολιτισμό μέσα από τις κυριότερες εκφάνσεις του και τα σημαντικότερα δείγματά του. Οι φοιτητές που ολοκληρώνουν επιτυχώς το μάθημα είναι σε θέση: α) να αναγνωρίζουν τα κυριότερα μνημεία, αρχιτεκτονικούς τύπους, μορφές και τάσεις της μεσοβυζαντινής και υστεροβυζαντινής αρχιτεκτονικής και τέχνης, β) να αξιολογούν και να αναλύουν παραστάσεις (εικονογραφική, τεχνοτροπική και εικονολογική ανάλυση).

12K37_16 Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών Ι: Μουσειολογία – Επιμέλεια Συλλογών

Το μάθημα επικεντρώνεται στην μουσειολογία και στην επιμέλεια των μουσειακών συλλογών, εστιάζοντας σε καίρια ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διαχείριση των σύγχρονων μουσείων. Αναλυτικότερα, το μάθημα αναπτύσσει τις ακόλουθες ενότητες:

- Πολιτισμός – Πολιτισμικά Αγαθά – Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών: εισαγωγή στις έννοιες
- Συλλεκτική δραστηριότητα: θεωρητικές αρχές συγκρότησης συλλογών, ιστορική αναδρομή στην έννοια και πρακτική του συλλέγειν, τυπολογία συλλογών, αρχές και μέθοδοι διατύπωσης συλλεκτικής πολιτικής
- Μουσειολογία:
  - Διαχρονική εξέλιξη του θεσμού, του ορισμού, του ρόλου και των μορφών του Μουσείου. Σύγχρονη Μουσειολογία: θεωρητικό πλαίσιο.
  - Το μουσείο και η έννοια του χώρου του: ιστορική εξέλιξη της τυπολογίας κατασκευών, επισκόπηση του σχετικού αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, η έννοια του κτηριακού προγράμματος.
  - Κεντρικές παράμετροι της λειτουργίας των μουσείων:
    - ρόλος και αξιοποίηση των μουσειακών συλλογών
    - προφίλ, ανάγκες και τρόποι προσέγγισης επισκεπτών
    - νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των μουσείων
  - Η εκθεσιακή δραστηριότητα και ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της: έννοιες, θεωρητικές αρχές, τεχνικές και μέθοδοι εκπόνησης του εκθεσιακού προγράμματος, κανόνες σχεδιασμού, παραγωγής και αξιολόγησής του, αρχές που επηρεάζουν τον σχεδιασμό και το περιεχόμενο των μουσειακών εκθέσεων.
- Μουσειακή πολιτική διαχείρισης και επιμέλειας συλλογών:
  - Καταγραφή και καταλογογράφηση: στόχοι, μέθοδοι, τεχνικές.
  - Τεκμηρίωση: έννοια, αρχές και πρακτικές, η συμβολή της τεχνολογίας
  - Έρευνα: έννοια, στόχοι, τυπολογία, μεθοδολογία.
  - Διαφύλαξη/αποθήκευση: σκοπός, τεχνικές, αρχές και μέθοδοι προσβασιμότητας.

- ο Συντήρηση: επισκόπηση των παραγόντων φθοράς των υλικών πολιτισμικών αγαθών και παράθεση των βασικών αρχών προληπτικής συντήρησης.
- ο Ασφάλεια: αρχές και τεχνικές εξασφάλισης της διαφύλαξης των πολιτισμικών αγαθών, σχεδιασμός διαχείρισης κρίσεων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ Θ.Κ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Ε' εξάμηνο

12I-1_8 Αρχαία Ιστορία: Από τον Μέγα Αλέξανδρο έως το Άκτιο (31 π.Χ.)

- Οι βασικές πηγές (Μ. Αλέξανδρος και Ελληνιστικά βασίλεια)
- Η εκστρατεία και η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου
- Οι συγκρούσεις των Διαδόχων και η διαμόρφωση των ελληνιστικών βασιλείων
- Οι Επίγονοι και οι αγώνες ανάμεσά τους για τελική επικράτηση
- Σχέσεις βασιλέων και πόλεων
- Η φύση της μοναρχίας
- Οι νέες τάσεις στη θρησκεία
- Η λογοτεχνία και η ανάπτυξη των φιλολογικών μελετών
- Η διοίκηση και η κοινωνία των βασιλείων
- Συμπολιτείες: η οργάνωσή τους και οι σχέσεις τους με τη Μακεδονία
- Η πορεία προς τη ρωμαϊκή κατάκτηση.

12I-16_18 Βυζαντινή Φιλολογία: Ποίηση

Θα εξετασθούν λεπτομερώς επιλεγμένα αποσπάσματα αντιπροσωπευτικών ποιητικών κειμένων. Η προσέγγιση των κειμένων, όπου αυτά προσφέρονται, και από την ιστορική, αρχαιολογική κλπ. διάσταση εξασφαλίζει στους φοιτητές την γνωριμία με τον πλουραλισμό της επιστήμης και τις διαφορετικές επιστημονικές οπτικές γωνίες και δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την συμμετοχή τους σε επιστημονικό διάλογο. Το διάγραμμα των παραδόσεων του μαθήματος «Βυζαντινή Φιλολογία: Ποίηση» συνοψίζεται ως εξής:

- 1η εβδομάδα: Διαίρεση της Βυζαντινής ποίησης. Χαρακτηριστικά της βυζαντινής ποίησης. Instrumenta Studiorum.
- 2η-7η εβδομάδα: Τα αρχαία ποιητικά είδη (επική ποίηση: ιστορική και διδακτική, μυθιστόρημα, λυρική ποίηση, επίγραμμα, ποιήματα με «δραματική» μορφή). Συνεξέταση αντιπροσωπευτικών αποσπασμάτων
- 8η-12η εβδομάδα: Περίοδοι της βυζαντινής υμνογραφίας. Ο ύμνος ή κοντάκιο. Ρωμανός μελωδός. Συνεξέταση αντιπροσωπευτικών αποσπασμάτων
- 13η εβδομάδα: Ανασκόπηση

12I-15_18 Ιστορία του Ανατολικού Μεσογειακού Χώρου: Από την Πρώτη Σταυροφορία έως και τον Έβδομο Βενετο-Οθωμανικό πόλεμο (τέλη 11ου – αρχές 18ου αι.)

Μάθημα που στόχο έχει να φέρει τον φοιτητή σε επαφή με τον ευρύτερο χώρο της Μεσογείου εξετάζοντάς τον μέσα από πολλαπλά πρίσματα και σε ένα πλατύ φάσμα κατά το πρότυπο του F. Braudel. Έμφαση θα δοθεί στην κοινωνία, την οικονομία, τον πολιτισμό κατά την εξεταζόμενη περίοδο, βλέποντας τον μεσογειακό χώρο στην ολότητά του, ως ζωτικό χώρο όχι μόνο ανταγωνισμού και συγκρούσεων αλλά και εναλλαγών και πολιτισμικών αλληλεπιδράσεων, όπως διαμορφώθηκαν μέσα από το συγκερασμό δυτικών και ανατολικών στοιχείων. Η μελέτη της Ιστορίας της Ανατολικής Μεσογείου γίνεται χρησιμοποιώντας τις πρωτότυπες πηγές (ελληνικές, λατινικές, ιταλικές κ.ά.), που αφορούν την εποχή από τον ύστερο Μεσαίωνα έως τα Νεότερα Χρόνια σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφία (κλασικά έργα και νεότερες συμβολές). Μέσα από τις επιμέρους ενότητες εξετάζεται η Ιστορία του Ανατολικού Μεσογειακού Χώρου από τον 11^ο αιώνα, εποχή κατά την οποία ξεκινούν οι Σταυροφορίες ενώ η Βενετία σταδιακά εξελίσσεται στην πόλη-κράτος με το πιο ισχυρό δίκτυο κτήσεων στην ανατολική Μεσόγειο, παίζοντας σημαντικό ρόλο στο ιστορικό γίνεσθαι της περιοχής μέχρι και τον 18^ο αιώνα. Παράλληλα η Κύπρος προοδευτικά καθίσταται προπύργιο της Χριστιανισμένης, όταν πια τα σταυροφορικά κράτη αρχίζουν να καταρρέουν υπό την πίεση των μουσουλμάνων μέχρι και εκείνη να περάσει στην οθωμανική κυριαρχία το 1571. Όλες αυτές οι δυνάμεις συμπλέκονται μεταξύ τους δημιουργώντας νέες πραγματικότητες μέσα από τις αντιπαλότητες αλλά και την πολιτισμική αλληλεπίδραση και όσμωση που προκύπτει από τη συνύπαρξή τους με κοινό παρονομαστή τη λεκάνη της νοτιοανατολικής Μεσογείου. Το μάθημα διαρθρώνεται ως εξής:

- Α: Η Βενετία και η οικονομική επικράτησή της
- Β: Οι Σταυροφορίες
- Γ: Η Κύπρος την εποχή της Λατινοκρατίας
- Δ: Ο βενετο-οθωμανικός ανταγωνισμός (15ος-αρχές 18ου αι.)

12I-3_8 Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την Επανάσταση του 1821 έως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

Εξετάζονται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος τα σημαντικότερα πολιτικά και πολιτειακά γεγονότα, οι διεργασίες και οι εξελίξεις που σημειώθηκαν στο Νεότερο Ελληνισμό την περίοδο (1821-1914). Επίσης, παρουσιάζεται η ανάπτυξη της οικονομίας, η διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας, η πληθυσμιακή και εδαφική αύξηση του νεοελληνικού κράτους, ο αγροτικός χώρος, οι ιδεολογίες που αναπτύχθηκαν (Εθνικισμός, Μεγάλη Ιδέα κ.ά.) και οι σχέσεις ανάμεσα στους βαλκανικούς λαούς, κυρίως μέσα από αρχειακές πηγές.

12I/ΔΠΑ-2_21 Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη

Σε αυτό το μάθημα ειδίκευσης αναλύεται, μέσα από την παρουσίαση του σχετικού θεωρητικού πλαισίου καθώς και πραγματικών περιπτώσεων και παραδειγμάτων, η προβληματική που συνδέεται με την αξιοποίηση και διαχείριση των πολιτισμικών και των σύνθετων πολιτισμικών-περιβαλλοντικών πόρων στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.

Το μάθημα εξετάζει τις ακόλουθες γενικές θεματικές ενότητες:

- Πολιτισμικά αγαθά και Αειφόρος Ανάπτυξη: εννοιολογήσεις, ιστορικό υπόβαθρο, το διεθνές και εθνικό νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο. Πολιτιστική πολιτική: εννοιολογήσεις, μοντέλα και φορείς χάραξης της στην Ελλάδα.
- Στρατηγικές αξιοποίησης και διαχείρισης υπό όρους αειφόρου ανάπτυξης ποικίλων χώρων πολιτισμού: αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, ιστορικών κέντρων, νεότερης κληρονομιάς, σύνθετων χώρων πολιτισμού και περιβάλλοντος.
- Στρατηγικές διαχείρισης της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Προβληματική.
- Πολιτισμικός τουρισμός: εννοιολογήσεις, επιπτώσεις και συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη. Πολιτικές πολιτισμικού τουρισμού στην Ελλάδα.

Γενικότερη προβληματική.

- Ζητήματα ηθικής της διαχείρισης και της ανάδειξης του υλικού και του άυλου πολιτισμικού αποθέματος.

ΣΤ' εξάμηνο

12I-4_8 Αρχαία Ιστορία: Ρωμαϊκοί Χρόνοι

- Συγκριτική μελέτη πρωτοτύπων αρχαίων ελληνικών και λατινικών ιστοριογραφικών πηγών (π.χ. Πολύβιος – Πλούταρχος / Τίτος Λίβιος – Τάκιτος)
- Όπου χρειάζεται, τονίζονται οι παράλληλες εξελίξεις αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής ιστορίας (ιδιαίτερα στο πλαίσιο της ευρύτερης ελληνιστικής περιόδου)
- Ενισχυτική διδασκαλία και μέσω διεπιστημονικής προσέγγισης (αρχαιολογικά τεκμήρια / μνημεία / νομίσματα / επιγραφές κλπ.), καθώς και με συστηματική μελέτη ιστορικών σχολιασμένων χαρτών

12I-5_12 Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου

Το συγκεκριμένο μάθημα αποτελεί μια γενική θεώρηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ιστορίας της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τον 4ο αιώνα μέχρι και την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453. Η προσέγγιση γίνεται χρονολογικά και εξετάζονται βασικά ζητήματα όπως:

- Εισαγωγικά (1η εβδομάδα):
  - ✓ Ορολογία και εξελίξεις στην μεθοδολογία έρευνας.
  - ✓ Παράθεση και ανάλυση βιβλιογραφίας αναφορικά με την Οικονομική και Νομισματική Ιστορία του Βυζαντίου.
  - ✓ Επισήμανση νέων προοπτικών στην έρευνα
- Οικονομική ιδεολογία και η ιδεολογία του χρήματος στο Βυζάντιο: θεωρία και πράξη (2η εβδομάδα).
- Οικονομικά φαινόμενα στο Βυζάντιο και γενικά χαρακτηριστικά της οικονομίας κάθε περιόδου (3η και 4η εβδομάδα).
- Κρατική οικονομία:
  - ✓ Δημοσιονομική πολιτική: κρατικός προϋπολογισμός (5η εβδομάδα)
  - ✓ Δημοσιονομική πολιτική: φορολογία (6η εβδομάδα)
- Αστική οικονομία: εμπόριο και ανταλλαγές, βιοτεχνική παραγωγή, εφαρμοσμένες τέχνες, επαγγέλματα και συντεχνίες, οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο του αστικού βίου (7η και 8η εβδομάδα)
- Αγροτική οικονομία: η καλλιέργεια της γης (προϊόντα, καλλιέργειες, μέθοδοι καλλιέργειας, εξελίξεις στην εκμετάλλευση του αγροτικού προϊόντος), οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο της αγροτικής παραγωγής, οι πλούσιοι γαιοκτήμονες, ο αγροτικός πληθυσμός, ο ρόλος του χωριού και της οικογένειας ως οικονομικού παράγοντα (9η και 10η εβδομάδα)
- Νομισματικό σύστημα και διοικητική οργάνωση της νομισματικής παραγωγής (11η εβδομάδα)
- Νομισματικές αναπροσαρμογές και μεταρρυθμίσεις (12η εβδομάδα)
- Χρήμα και Αγορά στο Βυζάντιο (13η εβδομάδα)

12Ι-17Ιστορία των Δυτικών Κυριαρχιών στον ελλαδικό χώρο: Λατινοκρατία

Εξειδικευμένο μάθημα για μια ιστορική περίοδο της οποίας το πρώτο μεγάλο τμήμα (13ος-τέλη 15ου αι.) ταυτίζεται με τους τρεις τελευταίους μεσαιωνικούς αιώνες, το μάθημα όμως συνεχίζεται και για την επόμενη περίοδο ως το επίσημο τέλος της λατινικής κυριαρχίας στα Επτάνησα (τέλος 18ου αι.)

- Κύριες πηγές (ελληνικές-λατινικές-παλαιογαλλικές-καταλανικές κ.ά.) της εν γένει υπό εξέταση περιόδου (αρχές 13ου αι.-1797 μ.Χ) και εννοιολογικά (ορολογία)
- Οι Λατινοκρατίες: Φραγκοκρατία-Βενετοκρατία-Λομβαρδοκρατία-Καταλανοκρατία
- Ιπποτοκρατία-Γενουατοκρατία κ.λπ.
- Γ΄ Σταυροφορία και κατάκτηση Κύπρου (1191)
- Δ΄ Σταυροφορία, πρώτη άλωση Βυζαντίου (1204) και έναρξη λατινικής κυριαρχίας στον ελλαδικό χώρο-Εύβοια, στο Αιγαίο και στο Ιόνιο (Επτάνησα)
- Κατοπτική εξέταση λατινικών κρατιδίων (σχέσεις με τους ελληνικούς πληθυσμούς, αλλά και μεταξύ τους)
- Η κοινωνική διαστρωμάτωση και το γαιοκτητικό καθεστώς τους, εισαγωγή φεουδαρχικών θεσμών, διοικητικό σύστημα, οικονομικές δραστηριότητες κατακτητών και κατακτημένων
- Σχέσεις Λατινικής με την Ορθόδοξη Εκκλησία
- Σταδιακή οθωμανική κατάκτηση λατινικών επικρατειών ελλαδικού χώρου, Αιγαίου, Κύπρου, Κρήτης κ.λπ.

12Ι/ΠΑΓ-1_16 Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Σκοπός του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές την παιδαγωγική της σχολικής ένταξης στο πλαίσιο της τυπικής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σύμφωνα με την κείμενη ελληνική εκπαιδευτική νομοθεσία. Ο γενικός σκοπός και οι αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος εστιάζονται στη μελέτη εισαγωγικών θεμάτων της Διδακτικής και Παιδαγωγικής επιστήμης αξιοποιώντας τη θεωρητική και ερευνητική γνώση στις θεωρίες μάθησης με έμφαση εφαρμογές στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ). Εξετάζονται αναλυτικά τα πλαίσια και τα προγράμματα της παιδαγωγικής της σχολικής ένταξης στο γενικό ενταξιακό σχολείο (γυμνάσιο, λύκειο), στα τμήματα ένταξης, στην παράλληλη στήριξη, στο εργαστήριο ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές αρχές και τις θεωρίες μάθησης εξετάζεται η διαθεσιμότητα παροχής "επιπλέον" χρόνου στην στοχευμένη μαθησιακή διαδικασία, επικεντρωμένη στον μαθητή και τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες του. Στο πλαίσιο του μαθήματος, επιλεγμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αναλύονται, σχολιάζονται και αξιολογούνται, και με τον τρόπο αυτό οι φοιτητές εξοικειώνονται με τη σύγχρονη μεθοδολογία έρευνας σε θέματα της ενταξιακής παιδαγωγικής. Η προσέγγιση της σχολικής ένταξης παρουσιάζεται με τρόπο πολυεπίπεδο, όπου ο εθελοντισμός και η φυσική παρουσία των φοιτητών στους χώρους όπου υποστηρίζονται οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχουν ουσιαστικά στον επιστημονικό διάλογο. Αυτό το εφόδιο είναι πολύτιμο για την επιστημονική και επαγγελματική τους κατάρτιση όσων από αυτούς θα απασχοληθούν στην εκπαίδευση και όσων επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές σπουδές στην ειδική αγωγή.

Ζ' εξάμηνο

12Ι-6_8 Βυζαντινή Ιστορία: Σχέσεις Βυζαντίου με άλλους λαούς

Εξειδικευμένο μάθημα για τις διεθνείς σχέσεις του Βυζαντίου και τη διπλωματική του ιστορία, το οποίο προαπαιτεί την ύπαρξη βασικών γνώσεων βυζαντινής και μεσαιωνικής εν γένει ιστορίας.

- Οι βασικές πηγές και η Βυζαντινή Διπλωματία
- Τα τρία κύρια μέτωπα του Βυζαντίου (Δύση, Βορράς, Ανατολή)
- Διαχρονική εξέταση των σχέσεων στο δυτικό μέτωπο (γερμανόφωνοι/ λατινόφωνοι λαοί/ Φράγκοι, Γερμανοί, Παπικό Κράτος, Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, Νορμανδοί, Βενετοί κ.ά. Ιταλικές Ναυτικές Δημοκρατίες, Σταυροφορίες και πρώτη πτώση Βυζαντίου),
- Στο βόρειο μέτωπο (προ-οθωμανικά τουρκόφωνα/ τουρανικά φύλα, σλαβόφωνα φύλα [Αβαροσλάβοι κ.ά.], περίοδος εκχριστιανισμών στα Βαλκάνια [Βούλγαροι, Σέρβοι, Κροάτες κ.ά.], Ρώσοι, όψιμα τουρκόφωνα φύλα [Χάζαροι, Ούγγροι, Πατζινάκοι, Κομάνοι κ.ά.] και
- στο ανατολικό μέτωπο (Σασσανίδες Πέρσες, προ-Ισλαμικοί και Μουσουλμάνοι Άραβες [Πατριαρχικό Χαλιφάτο, Ομμαϊάδες, Αββασίδες, Χαμδανίδες, Φατιμίδες κ.ά.], Χριστιανοί Καυκάσου [Αρμένιοι, Ίβηρες/Γεωργιανοί], προ-Οθωμανοί Τούρκοι: Τουρκομάνοι, Σελτζούκοι, Ντανισμεντίδες κ.ά. δυναστείες, Οθωμανοί και οριστική πτώση του Βυζαντίου).
- Το λιγότερο γνωστό νότιο μέτωπο (βορειοαφρικανική μεθόριος: Κυρηναϊκή, Αίγυπτος, Βλέμμυες και Νούβιοι – βυζαντινές επιδράσεις στην υποσαχάρεια Μαύρη Αφρική).

121-7_8 Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από την Αναγέννηση έως το Συνέδριο της Βιέννης

Εξετάζονται στο συγκεκριμένο πλαίσιο οι οικονομικές δραστηριότητες, οι θρησκευτικές εξελίξεις, οι αλλαγές στον τύπο διακυβέρνησης, ο επανασχηματισμός του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης, η Αναγέννηση, ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός, η Γαλλική και η Βιομηχανική Επανάσταση. Σκοπός των παραδόσεων είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές τις έντονες αλλαγές στην οικονομία, την κοινωνία, την ιδεολογία, την πολιτική και τη διπλωματία, που σημειώθηκαν στη γηραιά ήπειρο από το 15ο έως το 18ο αιώνα.

121/ΔΠΑ-5 Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση Πολιτιστικών Φορέων και Εκπαίδευση

Το μάθημα αυτό ειδικεύσης εστιάζει στη διοίκηση των μη κερδοσκοπικών φορέων πολιτισμού, μέσω της διδασκαλίας βασικών εννοιών, θεωριών και μεθόδων που εφαρμόζονται στην επιστημονική διοίκηση (μάνατζμεντ). Ταυτόχρονα, αναλύεται διεξοδικά η προβληματική που συνδέεται με την εφαρμογή επιχειρηματικών μεθόδων ιδίως στον μη κερδοσκοπικό πολιτιστικό τομέα και εξετάζονται οι ποικίλες παράμετροι που επηρεάζουν τη διαχείριση των πολιτιστικών φορέων. Επιπλέον, μελετάται ο εκπαιδευτικός ρόλος των πολιτιστικών φορέων και αναλύονται το βασικό θεωρητικό πλαίσιο και η μεθοδολογία σχεδιασμού και αξιολόγησης που αφορούν την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε φορείς πολιτισμού, με εστίαση στα μουσεία. Η θεωρητική διδασκαλία ενισχύεται με πρακτικές ασκήσεις και πραγματικά παραδείγματα από τον εθνικό και τον διεθνή χώρο. Με στόχο την εμπέδωση των γνώσεων και την άσκηση των φοιτητών, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου εκπονούνται ασκήσεις και ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες σε διαφορετικές θεματικές του μαθήματος, ενώ διενεργείται σχετική με τα αντικείμενα του μαθήματος εκπαιδευτική επίσκεψη και/ή προσκαλούνται ομιλητές από τον επαγγελματικό χώρο. Δεδομένης της πιεστικής πρόκλησης, που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονοι μη κερδοσκοπικοί πολιτιστικοί οργανισμοί αναφορικά με την εξισορρόπηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών στόχων τους, το μάθημα προσφέρει στους φοιτητές απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες, ώστε να μπορέσουν μελλοντικά να ενασχοληθούν με τομείς της πολιτιστικής διαχείρισης. Το μάθημα έχει σχεδιαστεί επιδιώκοντας την εφαρμογή φοιτητοκεντρικής προσέγγισης, παρέχοντας βήμα και ευκαιρίες στους/στις φοιτητές/τριες να οικοδομήσουν ατομικά και ομαδοσυνεργατικά τη γνώση μέσα από ένα εύρος δραστηριοτήτων αυτενέργειας και μέσων. Ακολούθως, το περιεχόμενο του μαθήματος, όπως αυτό έχει συζητηθεί και εν μέρει σχεδιαστεί από κοινού με τους/τις φοιτητές/τριες.

- Μάθημα 1: Εισαγωγή – Γνωριμία. Οργάνωση, Μορφές. Οι ΜΚΕΠΟ. Προκλήσεις του σύγχρονου περιβάλλοντος.
- Μάθημα 2: Οι αποστολές των ΜΚΕΠΟ. Εισαγωγή στο Μάνατζμεντ
- Μαθήματα 3 και 4: Οι διαφορές ΜΚΕΠΟ και Επιχειρήσεων – SWOT ανάλυση

- Μάθημα 5: Στοχοθεσία. Έλεγχος
- Μάθημα 6: Οργάνωση – Εισαγωγή στη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων (ΔιαΠ)
- Μάθημα 7: Ομιλία προσκεκλημένου Επαγγελματία
- Μάθημα 8: Παράγοντες που επηρεάζουν τον Προγραμματισμό
- Μάθημα 9: ΔιαΠ: Στελέχωση.
- Μάθημα 10: Εκπαιδευτικές θεωρίες στα μουσεία. Μεθοδολογία σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- Μάθημα 11: Μελέτες περίπτωσης
- Μάθημα 12: Εκπαιδευτική επίσκεψη σε πολιτιστικό φορέα και ενημέρωση για τη χάραξη προγραμμάτων πολιτιστικής εκπαίδευσης.
- Μάθημα 13: Ολοκλήρωση, Επανάληψη

121/ΠΑΓ-2 Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος ερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι ιστορικοί συγκροτούν ερμηνείες του παρελθόντος και ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν οι μαθητές την Ιστορία στα σχολεία. Συνδυάζονται οι εξελίξεις που διατρέχουν ευρύ φάσμα επιστημονικών πεδίων: της ιστορικής επιστήμης, της μελέτης της γλώσσας και των ερευνών που αφορούν την παιδαγωγική επιστήμη και της Διδακτικής, ώστε να οριοθετηθούν νέοι τρόποι διαχείρισης της ιστορικής γνώσης στο σχολείο. Αναλύονται τέσσερις τρόποι προσέγγισης της ιστορικής μάθησης: με την εξέταση των ιστορικών πηγών, με τη μελέτη της γλώσσας που χρησιμοποιούνταν κατά το παρελθόν, με την ιστορική αφήγηση και με τη φαντασία. Παράλληλα με την εμβάθυνση στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας, διδάσκονται οι διδακτικές αρχές του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής (από το πρωτότυπο και από μετάφραση) και της νεοελληνικής γραμματείας, σεβόμενοι, αφενός τη διαχρονία της ελληνικής γλώσσας και αφετέρου την πρακτική ανάγκη προετοιμασίας των φοιτητών για τη διδασκαλία ευρέως φάσματος φιλολογικών μαθημάτων. Παράλληλα με τη θεωρητική κατάρτιση για τις νέες παιδαγωγικές τάσεις σχηματισμού σχεδίου μαθήματος, οι φοιτητές, ασκούνται στην οργάνωση και το σχεδιασμό διδασκαλίας ενοτήτων αρχαιογνωστικών μαθημάτων. Επίσης, σε προαιρετική βάση, παρακολουθούν δειγματικές διδασκαλίες σε τάξεις του Γυμνασίου και Λυκείου με εφαρμογές σχεδίων μαθήματος ή σεναρίων μαθήματος με νέες τεχνολογίες. Η παρακολούθηση ολοκληρώνεται με συζήτηση-σχολιασμό των διδασκαλιών μεταξύ του διδάσκοντος και των φοιτητών.

ΠΤΧ-1 Πτυχιακή εργασία (χειμερινό εξάμηνο)

Η' εξάμηνο

121-8_8 Νεότερη και Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία: Από το Συνέδριο της Βιέννης έως τις αρχές του 21ου αιώνα

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση της παλινόρθωσης και της Ιεράς Συμμαχίας, της Επανάστασης του 1848 και των κοινωνικών διεργασιών κατά το 19^ο αιώνα. Ακόμα, παρουσιάζονται ο Ναπολέων Γ' και η Γαλλία, ο Βίσμαρκ και η Γερμανία, η ανασυγκρότηση της Ευρώπης και οι κοινωνικοπολιτικές κατακτήσεις, η σύγκρουση των ευρωπαϊκών εθνικισμών και ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, η «Κοινωνία των Εθνών» και η ανοικοδόμηση, οι δημοκρατίες και οι δικτατορίες κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και οι μεγάλες αλλαγές, η Ευρώπη στον Ψυχρό Πόλεμο και τα σχέδια για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

12I-9_8 Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: Από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις αρχές του 21^{ου} αιώνα

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού παρουσιάζεται ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η εμπλοκή της Ελλάδας, ο εθνικός διχασμός και οι πρωταγωνιστές του, η Μικρασιατική Εκστρατεία και η τραγική της κατάληξη, η Συνθήκη της Λωζάννης (1923) και η Α΄ Ελληνική Δημοκρατία, η τετραετία του Ελ. Βενιζέλου (1928-1932), οι ιδεολογικές αναζητήσεις και ο εκσυγχρονισμός του κράτους, η παλινόρθωση της μοναρχίας και η δικτατορία του Ιω. Μεταξά, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η συμμετοχή της Ελλάδας, η Κατοχή και η Αντίσταση, η απελευθέρωση και τα Δεκεμβριανά, ο Εμφύλιος και η διεγκυστίνδα των Μεγάλων Δυνάμεων, ο Ψυχρός Πόλεμος και η στρατηγική της Ελλάδας, η καχεκτική δημοκρατία και το πολιτικό σύστημα, η απριλιανή δικτατορία και η οπισθοδρόμηση, η Μεταπολίτευση και η Γ΄ Ελληνική Δημοκρατία, η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και γενικά όλες οι κοινωνικοπολιτικές κατακτήσεις της Ελλάδας την περίοδο από το 1914 έως σήμερα, μέσα κυρίως από αρχειακά τεκμήρια και μαρτυρίες.

12I-16 Κινηματογράφος και Ιστορία

Το μάθημα εξετάζει την ιστορία του δυτικού κινηματογράφου από τον βωβό έως τον σύγχρονο και τη σχέση του με τις σημαντικότερες ιστορικές, κοινωνικές και πολιτισμικές μεταβολές. Εξετάζονται έργα-σταθμοί και μεγάλοι δημιουργοί, σπουδαίες τεχνικές καινοτομίες, η σχέση του κινηματογράφου με τη λογοτεχνία, την πολιτική, τις καλλιτεχνικές τάσεις και τα ευρύτερα πολιτισμικά ρεύματα. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στα γεγονότα τόσο της ελληνικής όσο και της ευρωπαϊκής αλλά και της παγκόσμιας ιστορίας μέσα από το ιστορικό ντοκυμανταίρ από την εφεύρεση του κινηματογράφου το 1895 έως σήμερα. Επίσης, μελετάται μεθοδικά και ο ρόλος που παίζει η οπτική γωνία στην προσπάθεια της αποτύπωσης των πολυποίκιλων πραγματικοτήτων.

ΠΤΧ-2 Πτυχιακή εργασία (εαρινό εξάμηνο)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ Θ.Κ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Ε' εξάμηνο

12A-1_8 Προϊστορική Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική και Τοπογραφία της Μινωικής Κρήτης

Το μάθημα πραγματεύεται την οικιστική και ταφική αρχιτεκτονική της Προϊστορικής Κρήτης, κυρίως δε των προανακτορικών και ανακτορικών περιόδων. Τίθενται ζητήματα αρχιτεκτονικής κατασκευής, χωροθέτησης, γεωγραφικής κατανομής, διακοινοτικής οργάνωσης και τοπογραφίας ως δίαυλοι κοινωνικοκεντρικής και ιστορικής ανάγνωσης του Μινωικού Πολιτισμού. Η Μινωική τέχνη, συμπεριλαμβανομένης της μνημειακής ζωγραφικής, εξετάζεται στο πλαίσιο της τοπικής, αλλά και και ευρύτερης Μεσογειακής παράδοσης. Θεωρητικές προσεγγίσεις της εννοίας του χώρου αποτιμώνται κριτικά ως συστήματα διάταξης και διεπιστημονικής, σημασιολογικής ανάλυσης.

Οι φοιτητές εξοικειώνονται με τις εξής ενότητες:

- Το Νεολιθικό υπόβαθρο. Χρονολογικές διακρίσεις: ΠΜΙ-III, ΜΜΙ-III, ΥΜΙ-III. Προανακτορικός, Παλαιοανακτορικός, Νεοανακτορικός, Μετανακτορικός. Οι συσχετισμοί με τους λοιπούς Αιγαιακούς Πολιτισμούς.
- Ο χαρακτήρας της ΠΜ ή Προανακτορικής Κρήτης: Τα κατάλοιπα των οικισμών
- Ο χαρακτήρας της ΠΜ και Παλαιοανακτορικής Κρήτης: Τα ταφικά κατάλοιπα
- Ταφικός συμβολισμός και τελετουργικά δρώμενα: Η ανάδυση της έννοιας του ιερού
- Πρώιμα Μινωικά ιερά και Παλαιοανακτορική Κρήτη: Μελετώντας τη σημασία τυπολογικών, γεωγραφικών και χρονολογικών συσχετισμών
- Η κομβική θέση του Ανακτόρου της Φαιστού και του Νεκροταφείου των Αρχανών για την κατανόηση των Παλαιοανακτορικών Χρόνων
- Τα Νέα Ανάκτορα: Κνωσός, Φαιστός, Μάλια, Ζάκρος, Γουρνιά, Γαλατάς, Πετράς
- Επαύλεις, επίνεια και πόλεις: Δίκτυο χερσαίων και θαλασσίων οδών
- Η Μινωική θρησκεία: τύποι ιερών, αναθημάτων και τελετών, η διαχρονική πορεία ορισμένων ακραιφνώς Μινωικών συμβόλων
- Οι γραφές: Ζητήματα γλώσσας, γεωγραφικής κατανομής και τρόποι προσέγγισης των ανακτορικών πολιτισμών
- Η καταστροφή των Νέων Ανακτόρων και η Μυκηναϊκή παρουσία στην Κνωσό. Μινωική και Μυκηναϊκή Αγία Τριάδα
- Γραμμική Β και Μυκηναϊκά βασίλεια στην Κρήτη; Το ζήτημα των οχυρών οικισμών της ΥΜ III
- Η εξάπλωση του Κρητομυκηναϊκού Πολιτισμού κατά τους Μετανακτορικούς χρόνους.

12A-10_18 Προϊστορική Αρχαιολογία: Οι Κυκλάδες στην Εποχή του Χαλκού

Το μάθημα παρακολουθεί την εξέλιξη του πολιτισμού στις Κυκλάδες κατά την Εποχή του Χαλκού. Εξετάζονται η ανάδυση και η διαμόρφωση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του κυκλαδικού πολιτισμού κατά την 3η π.Χ. χιλιετία, βάσει του κυκλαδικού νεολιθικού υποβάθρου, όπως αυτή εκδηλώνεται στα οικιστικά και ταφικά κατάλοιπα, την κεραμική, τη λιθοτεχνία και τη μεταλλουργία. Στη συνέχεια εξετάζεται η θέση των Κυκλάδων εν μέσω των ανακτορικών πολιτισμών (μινωικού, μυκηναϊκού) που αναπτύσσονται στο χώρο του Αιγαίου κατά τη 2η π.Χ. χιλιετία. Έμφαση δίνεται στις σχέσεις των Κυκλάδων με την Κρήτη στη Μέση και στις αρχές της Ύστερης Εποχής του Χαλκού, όπως πιστοποιούνται στο Ακρωτήριο της Θήρας, καθώς και στην παρουσία των Μυκηναίων στις Κυκλάδες κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι να αποτιμηθεί η στρατηγική σημασία των Κυκλάδων στην πολιτισμική ανάπτυξη και αλληλεπίδραση στο Αιγαίο στην εν λόγω εποχή.

- Το φυσικό περιβάλλον και η γεωγραφική θέση ως παράγοντας ανάδυσης και διαμόρφωσης του κυκλαδικού πολιτισμού
- Πρωτοκυκλαδική εποχή: Γενικά – Χρονολογία – Ορολογία
- Πρωτοκυκλαδική I περίοδος (3200 – 2700 π.Χ.)
- Πρωτοκυκλαδική II περίοδος (2700 – 2200 π.Χ.).
- Πρωτοκυκλαδική III περίοδος (2200 – 2000 π.Χ.).
- Μεσοκυκλαδική περίοδος (2000 – 1650 π.Χ.).
- Οι Κυκλάδες κατά την ΥΚΙ-II περίοδο
- Οι Κυκλάδες κατά την ΥΚΙΙΙ περίοδο

12Α-2_12 Ενάλια Αρχαιολογία Ι: Η Γεωαρχαιολογία της Παράκτιας Ζώνης

Το μάθημα αποτελεί μία γενική εισαγωγή στην Ενάλια Αρχαιολογία, με έμφαση στην ιστορική σημασία της παράκτιας ζώνης κατά τους Προϊστορικούς Χρόνους. Παρακολουθείται η διάδραση μεταξύ χέρσου και θάλασσας από την άποψη της γεωϊστορίας διαχρονικά. Παρουσιάζεται η βασική οργανολογία των Επιστημών της Γης και η ειδική μεθοδολογία της υποθαλάσσιας αρχαιολογικής έρευνας. Εξετάζεται η σημασία του θαλασσινού στοιχείου στην εγκαθίδρυση πολιτισμών, επαφών, αλληλεπιδράσεων, συμβολικής και εικονογραφίας, συμπεριλαμβανομένων των φάσεων της αρχόμενης οίκησης του Ελλαδικού χώρου. Σκοπός είναι η ανάδειξη της Θάλασσας ως ιστορίας σημαντική, καθώς και η σημασία της παράκτιας γεωϊστορίας στην ακριβή αποτίμηση των προϊστορικών πολιτισμών του Αιγαίου.

12Α-5_8 Αρχαιομετρία

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στη χρήση των τεχνολογιών και ειδικότερα εκείνων που εφαρμόζονται για την επίλυση θεμάτων απόλυτης χρονολόγησης, χαρακτηρισμού και προέλευσης υλικών και τέχνηρων της αρχαιολογικής έρευνας.

- Οι φοιτητές κάνουν μια εισαγωγή στην ιστορία της χρήσης των θετικών επιστημών στην αρχαιολογία, από την Αναγέννηση μέχρι τις μέρες μας, ώστε να γίνει αντιληπτή η προϊστορία των αναγκών που οδήγησαν κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα στην δημιουργία της θεματικής της Αρχαιομετρίας, αρχικά σε τμήματα των θετικών επιστημών και στη συνέχεια σε αμιγώς ανθρωπιστικά τμήματα.
- Στη συνέχεια δίνεται επιγραμματικά το περιεχόμενο των διαλέξεων της Αρχαιομετρίας ώστε να μεταφερθεί ο φοιτητής από το θεωρητικό επίπεδο στην εφαρμοσμένη έρευνα και στις πτυχές αυτής στην αρχαιολογία και γενικότερα στα πολιτισμικά αγαθά.

Κατά την διάρκεια των εισαγωγικών διαλέξεων, ο φοιτητής καλείται να ανασύρει έννοιες και βασικές γνώσεις των μαθηματικών, φυσικής και χημείας, ώστε να χτιστεί στην πορεία η κουλτούρα της διεπιστημονικότητας που κρίνεται ως απαραίτητη για τους φοιτητές της αρχαιολογίας οι οποίοι καλούνται στην επαγγελματική τους πορεία να συνδιαλαγούν με πλείστες όσες άλλες ειδικότητες (μηχανικούς, οικονομολόγους, περιβαλλοντολόγους, κλπ) και αφετέρου ώστε να δημιουργήσουν το αναγκαίο υπόβαθρο για την καλύτερη παρακολούθηση και συμμετοχή στις διαλέξεις του μαθήματος. Στη συνέχεια διδάσκονται τα γεωλογικά υλικά και τέχνηρα από πλευράς των φυσικών επιστημών ώστε να δημιουργηθεί το απαραίτητο λεξιλόγιο περιγραφής τους με θετικούς όρους, απαραίτητους για την αναφορά τεχνικών και μεθοδολογιών που έπεται για τη μελέτη αυτών. Με το πέρας των διαλέξεων ο φοιτητής μπορεί:

- να παρακολουθεί κείμενα και δημοσιεύματα που αναφέρονται στην αρχαιολογική έρευνα, αλλά και που κάνουν χρήση τεχνικής ορολογίας.
- μπορεί επίσης να κατανοεί τις πτυχές της εφαρμογής των θετικών επιστημών στην αρχαιολογία και να αναζητά νέους πιθανούς τεχνολογικούς τρόπους επίλυσης τεχνικών θεμάτων.
- μπορεί να γνωματεύει επί ερωτημάτων που συχνά κατατίθενται στις αρχαιολογικές υπηρεσίες της χώρας και αφορούν τεχνικά ζητήματα (π.χ. χρήση μηχανημάτων στην αρχαιολογική έρευνα, κατασκευή φωτοβολταϊκών πάρκων, ανεμογεννητριών, παραγωγικών μονάδων κλπ).

Τέλος ο φοιτητής κατανοεί την ύπαρξη και χρησιμότητα των άλλων ειδικοτήτων που επίσης δραστηριοποιούνται στο περιβάλλον (μηχανικοί, περιβαλλοντολόγοι, οικονομολόγοι, τουριστικοί-ξενοδοχειακοί πράκτορες, κλπ) αλλά και την παραγωγική σκέψη εξεύρεσης τρόπους κοινής δράσης προς όφελος της πολιτισμικής κληρονομιάς, αναγνωρίζοντας έτσι τις πτυχές των δραστηριοτήτων που αναφέρονται στις διατάξεις του αρχαιολογικού νόμου που διέπει το σύνολο της αρχαιολογικής έρευνας, αλλά και των τομέων που η αρχαιολογία καλείται να συνυπάρξει με τους άλλους κοινωνικούς και παραγωγικούς εταίρους.

Ενότητες μαθήματος:

- 1) Ορισμός, εξέλιξη και περιεχόμενο της Αρχαιομετρίας
- 2) Θεμελιώδεις έννοιες της Φυσικής και Χημείας / Ορολογία
- 3) Μέθοδοι σχετικής και απόλυτης χρονολόγησης
- 4) Τέχνηρα (λίθινα, κεραμικά, γυαλιά, μεταλλικά)
- 5) Η συμβολή των αναλύσεων. Φυσικοχημικές αναλυτικές τεχνικές
- 6) Μικροσκοπικές τεχνικές (οπτικό/πολωτικό, ηλεκτρονικό μικροσκόπιο)
- 7) Εισαγωγή στις έννοιες του κλίματος, θερμοκρασίας, εδάφους. Γενικά στοιχεία ορυκτών και πετρωμάτων.
- 8) Αρχαιογεωφυσικές μέθοδοι εντοπισμού αρχαιοτήτων.
- 9) Μελέτες προέλευσης και διακίνησης αρχαιολογικών υλικών (οψιανός, κεραμικά, πυριτόλιθος, μάρμαρα).
- 10) Εισαγωγή στην Αρχαιοαστρονομία. Έννοιες, μεγέθη, παραδείγματα.
- 11) Μελέτες Βιοαρχαιολογίας και Παλαιοανθρωπολογίας
- 12) Μελέτες Σταθερών Ισοτόπων, Γυρεολογία. Εφαρμογές στη Διατροφή, Καλλιέργειες, Περιβάλλον
- 13) Σημαντικά παραδείγματα και προβλήματα χρονολόγησης. Έλεγχος αυθεντικότητας αρχαιολογικών αντικειμένων.

Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών II: Πολιτισμός και Αειφόρος Ανάπτυξη

Σε αυτό το μάθημα ειδίκευσης αναλύεται, μέσα από την παρουσίαση του σχετικού θεωρητικού πλαισίου καθώς και πραγματικών περιπτώσεων και παραδειγμάτων, η προβληματική που συνδέεται με την αξιοποίηση και διαχείριση των πολιτισμικών και των σύνθετων πολιτισμικών-περιβαλλοντικών πόρων στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Το μάθημα εξετάζει τις ακόλουθες γενικές θεματικές ενότητες:

- Πολιτισμικά αγαθά και Αειφόρος Ανάπτυξη: εννοιολογήσεις, ιστορικό υπόβαθρο, το διεθνές και εθνικό νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο. Πολιτιστική πολιτική: εννοιολογήσεις, μοντέλα και φορείς χάραξης της στην Ελλάδα.
- Στρατηγικές αξιοποίησης και διαχείρισης υπό όρους αειφόρου ανάπτυξης ποικίλων χώρων πολιτισμού: αρχαιολογικών χώρων, μνημείων, ιστορικών κέντρων, νεότερης κληρονομιάς, σύνθετων χώρων πολιτισμού και περιβάλλοντος.
- Στρατηγικές διαχείρισης της άυλης πολιτισμικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Προβληματική.
- Πολιτισμικός τουρισμός: εννοιολογήσεις, επιπτώσεις και συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη. Πολιτικές πολιτισμικού τουρισμού στην Ελλάδα. Γενικότερη προβληματική.
- Ζητήματα ηθικής της διαχείρισης και της ανάδειξης του υλικού και του άυλου πολιτισμικού αποθέματος.

ΣΤ' εξάμηνο

12A-3_12 Προϊστορική Αρχαιολογία: Ο Μυκηναϊκός Κόσμος

Το μάθημα αποσκοπεί στην εμβάθυνση και την κριτική προσέγγιση του μυκηναϊκού πολιτισμού μέσω της παρακολούθησης της πορείας των σημαντικών του κέντρων. Παρουσιάζονται και συζητούνται διεξοδικά οι παράγοντες και οι παράμετροι ανάδυσης καθώς και οι σπουδαιότερες θέσεις και τα σχετικά ευρήματα της κοιτίδας του πολιτισμού αυτού στην Πελοπόννησο (Αργολίδα, Μεσσηνία, Λακωνία) από τις απαρχές (1600 π.Χ. περίπου) έως την οριστική αποδυνάμωσή του (1050 π.Χ. περίπου).

Επίσης, εξετάζεται η εξάπλωσή του στο Αιγαίο και στην Κρήτη, καθώς και η επίδρασή του στην Ανατολική και Κεντρική Μεσόγειο και την Κεντρική Ευρώπη κατά την περίοδο της μέγιστης ακμής του (1400-1200 π.Χ.).

Έμφαση δίνεται στην ανάλυση του ανακτορικού συστήματος που υιοθετείται αυτή την περίοδο σε σύγκριση με ανάλογες εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, με απώτερο στόχο:

- α) να τοποθετηθεί ο μυκηναϊκός πολιτισμός στο ευρύτερο πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής του και
- β) να αποτιμηθεί ο ρόλος της θάλασσας της Ανατολικής Μεσογείου ως συνδετικού κρίκου μεταξύ υψηλών πολιτισμών που άκμασαν στα παράλια της στο δεύτερο μισό της 2ης π.Χ. χιλιετίας.

Ενότητες μαθήματος

- Εισαγωγή: Η ανακάλυψη του μυκηναϊκού πολιτισμού
- Η προέλευση του μυκηναϊκού πολιτισμού
- Η περίοδος εδραίωσης του μυκηναϊκού πολιτισμού (1600-1400 π.Χ. περίπου): Κοινωνικές, οικονομικές και θρησκευτικές συνιστώσες
- Ταφική αρχιτεκτονική και ταφικά έθιμα
- Πρώιμη οικιστική οργάνωση
- Η μυκηναϊκή παρουσία στην Κνωσό
- Η περίοδος μέγιστης εξάπλωσης και ακμής του μυκηναϊκού πολιτισμού (1400 – 1200 π.Χ. περίπου): Ακροπόλεις και ανάκτορα
- Το ανακτορικό σύστημα οργάνωσης του μυκηναϊκού κόσμου
- Η εμβέλεια του μυκηναϊκού πολιτισμού
- Η περίοδος εξασθένησης του μυκηναϊκού πολιτισμού (1200 – 1050 π.Χ. περίπου): Η κατάρρευση του ανακτορικού συστήματος
- Η αναλαμπή του 12ου π.Χ. αιώνα και το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού

12A-4_12 Ενάλια Αρχαιολογία II: Η Μακρά Διάρκεια της Μεσογείου

Το μάθημα εμβαθύνει στον ρόλο της Μεσογείου ως κοιτίδας πολιτισμών και ιστορικών φαινομένων διαχρονικά. Σκοπός είναι η ανάδειξη της σημασίας πλώων και επαφών στην αποτίμηση κομβικών στιγμών της μακράς πορείας του Παλαιού Κόσμου. Αρχής γενομένης από τους πρώτους πολιτισμούς της Μεσογείου την Εποχή του Λίθου, το “της θαλάττης κράτος” τροφοδοτεί τους πρώτους ανακτορικούς πολιτισμούς του Αιγαίου, εγκαθιδρύει αποικίες και σταθμούς σε ανατολή και δύση, ναυμαχεί χάριν της Ιωνίας, γράφει τον “Περίπλου”, εξαπλώνεται και καταλύεται μαζί με την ισχύ του Βυζαντίου για να ανασυστήσει τα Δυτικά βασίλεια του Μεσαίωνα. Ναυτική τέχνη και Ναυσιπλοΐα, γνώσεις κρυφές και αρχαίες, συνέχουν ακόμα την Μεσόγειο στην ιστορία της ναυπηγικής σήμερα.

Οι φοιτητές εργάζονται στις ακόλουθες ευρείες ενότητες:

- Η Μακρά Διάρκεια της Μεσογείου και η Σχολή των *Annales*. Επανεκτιμώντας την ιστορία των ηπείρων από την πλευρά της θάλασσας.
- Η προϊστορία της Μεσογείου και η ανάδυση του Παλαιού Κόσμου. Από το Oldunai I της Αφρικής στην Επιγκραβία της Μεσογειακής Ευρώπης. Το Ολόκαινο και η εγκαθίδρυση της Νεολιθικής.
- Τοπικά δίκτυα της Εποχής του Χαλκού. Πλόες Μινωιτών και Μυκηναίων, επαφές και αποικίες σε Ανατολή και Δύση. Το προηγούμενο των αποικισμών της Ιωνίας και της Magna Grecia, ο διάπλους της Ανατολικής Μεσογείου, η θέση της Κύπρου και η γνώση της Αφρικής.
- Εικονογραφία πλοίων, ναυάγια και φορτία, η θαλάσσια ισχύς και ο ρόλος της στην άνοδο και στην πτώση πολιτισμών, η παραδοσιακή ναυπηγική σήμερα.
- Θάλασσα και Μύθος: από τον Όμηρο στην Ατλαντίδα.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

12 A-12_20 Χερσαία και Ενάλια Αρχαιολογία Πεδίου

Στο μάθημα εξετάζονται οι μέθοδοι χερσαίας και υποβρύχιας επιφανειακής έρευνας, ανασκαφής και αποτύπωσης. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την αρχαιολογική εργασία πεδίου, τα είδη αρχαιολογικών θέσεων και ευρημάτων, και τις διαθέσιμες τεχνικές και τεχνολογίες. Οι ενότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι οι εξής:

- Εντοπισμός χερσαίων και ενάλιων αρχαιολογικών θέσεων (έρευνα επιφανείας)
- Χερσαίες και υποβρύχιας ανασκαφές
- Φυσικές διαδικασίες σχηματισμού χερσαίων και υποβρύχιων αρχαιολογικών θέσεων
- Πολιτισμικές διαδικασίες σχηματισμού χερσαίων και υποβρύχιων αρχαιολογικών θέσεων
- Τύποι χερσαίων και ενάλιων αρχαιολογικών θέσεων, και ανασκαφικές προσεγγίσεις
- Είδη αρχαιολογικών ευρημάτων, υλικά και συνθήκες διατήρησης
- Μέθοδοι τεκμηρίωσης και αποτύπωσης
- Μέθοδοι σχετικής και απόλυτης χρονολόγησης
- Ανέλκυση ευρημάτων, πρώτες βοήθειες, καταγραφή, συντήρηση
- Συνεργασίες στο πεδίο και διεπιστημονική έρευνα
- Μελέτη, έρευνα, ερμηνεία και δημοσίευση
- Πειραματική αρχαιολογία, αναστηλώσεις, ψηφιακή αρχαιολογία
- Αρχαιολογικά κατάλοιπα: παρελθόν, παρόν και μέλλον (η ηθική της αρχαιολογίας)

12Α/ΠΑΓ1_16 Παιδαγωγική της Σχολικής Ένταξης σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

Σκοπός του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές την παιδαγωγική της σχολικής ένταξης στο πλαίσιο της τυπικής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σύμφωνα με την κείμενη ελληνική εκπαιδευτική νομοθεσία. Ο γενικός σκοπός και οι αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος εστιάζονται στη μελέτη εισαγωγικών θεμάτων της Διδακτικής και Παιδαγωγικής επιστήμης αξιοποιώντας τη θεωρητική και ερευνητική γνώση στις θεωρίες μάθησης με έμφαση εφαρμογές στο πεδίο της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΕΑΕ). Εξετάζονται αναλυτικά τα πλαίσια και τα προγράμματα της παιδαγωγικής της σχολικής ένταξης στο γενικό ενταξιακό σχολείο (γυμνάσιο, λύκειο), στα τμήματα ένταξης, στην παράλληλη στήριξη, στο εργαστήριο ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σύμφωνα με τις παιδαγωγικές αρχές και τις θεωρίες μάθησης εξετάζεται η διαθεσιμότητα παροχής "επιπλέον" χρόνου στην στοχευμένη μαθησιακή διαδικασία, επικεντρωμένη στον μαθητή και τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες του. Στο πλαίσιο του μαθήματος, επιλεγμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αναλύονται, σχολιάζονται και αξιολογούνται και με τον τρόπο αυτό οι φοιτητές εξοικειώνονται με τη σύγχρονη μεθοδολογία έρευνας σε θέματα της ενταξιακής παιδαγωγικής. Η προσέγγιση της σχολικής ένταξης παρουσιάζεται με τρόπο πολυεπίπεδο, όπου ο εθελοντισμός και η φυσική παρουσία των φοιτητών στους χώρους όπου υποστηρίζονται οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχουν ουσιαστικά στον επιστημονικό διάλογο. Αυτό το εφόδιο είναι πολύτιμο για την επιστημονική και επαγγελματική τους κατάρτιση όσων από αυτούς θα απασχοληθούν στην εκπαίδευση και όσων επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές σπουδές στην ειδική αγωγή.

Ζ' εξάμηνο

12Α-7_12 Κλασική Αρχαιολογία: Ναοδομία, Πολεοδομία, Οικιστική

Το μάθημα εστιάζει στη μελέτη των ιερών του ελλαδικού χώρου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον χωρικό σχεδιασμό και την εξέλιξη των πανελλήνιων ιερών στους Δελφούς, στην Ισθμία, στη Νεμέα και στην Ολυμπία, καθώς και άλλων ιερών μεγάλης εμβέλειας (όπως του Απόλλωνα στη Δήλο), από την εποχή του Σιδήρου μέχρι και τους ελληνιστικούς χρόνους (1050-31 π.Χ.). Ο αντίκτυπος που είχαν οι πολιτικές εξελίξεις στη διαμόρφωση των ιερών (αρχιτεκτονική, κατηγορίες κτηρίων, αναθήματα, γιορτές και αγώνες) στις επιμέρους περιόδους της ιστορίας τους αποτελεί μία από τις κύριες συνιστώσες του μαθήματος. Ειδικότερα, εξετάζονται ζητήματα ίδρυσης και χωροθέτησης των ιερών, οι βασικές αρχιτεκτονικές δομές και οι κατηγορίες των αναθημάτων που απαντούν σε αυτά καθώς και ο ρόλος των ιερών στις πόλεις-κράτη και τα βασίλεια, στο πλαίσιο των διαφορετικών πολιτειακών συστημάτων (τυραννία, δημοκρατία, μοναρχία). Παράλληλα, προσεγγίζονται τα ιερά μέσα από τις σύγχρονες τάσεις της έρευνας, όπως την «αρχαιολογία των αισθήσεων» (ήχοι, οσμές, κ.ά.). Τα ιερά μελετώνται με τρόπο ολιστικό και διεπιστημονικό, μέσα από τα υλικά κατάλοιπα (οικοδομήματα, δομές, κινητά ευρήματα), τις γραμματειακές πηγές, την επιγραφική, την παλαιά και τη σύγχρονη βιβλιογραφία. Επιπλέον, ζητήματα σχετικά με την ανάδειξη των πανελλήνιων ιερών και με την προβολή τους με ψηφιακά μέσα εξετάζονται κατά περίπτωση. Ο στόχος του μαθήματος είναι: α) να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την προβληματική και τη μεθοδολογία της σύγχρονης έρευνας πάνω σε θέματα σχετικά με τη μορφολογία των ιερών και τη συμβολή τους στις αρχαίες κοινωνίες, β) να εμβαθύνουν στην κατανόηση των αρχαιολογικών καταλοίπων, γ) να κατανοήσουν τη σημασία της διεπιστημονικής μελέτης των αρχαιολογικών καταλοίπων, ένα πολύτιμο εφόδιο τόσο για τη συνέχιση των σπουδών τους όσο και για την επιστημονική και επαγγελματική τους κατάρτιση. Το μάθημα αναπτύσσεται στις παρακάτω ενότητες:

1. Εισαγωγή / Ανάλυση της μεθοδολογίας και της βιβλιογραφίας
2. Ο ρόλος των ιερών στις αρχαίες ελληνικές κοινωνίες και η εξέλιξή τους
3. Η μορφολογία των ιερών
4. Η διαχρονική εξέλιξη του πανελλήνιου ιερού του Δία και της Ήρας στην Ολυμπία (γεωμετρικοί - αρχαϊκοί χρόνοι)
5. Η διαχρονική εξέλιξη του πανελλήνιου ιερού του Δία στην Ολυμπία (κλασικοί – ελληνιστικοί χρόνοι)
6. Το ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς (γεωμετρικοί - αρχαϊκοί χρόνοι)

7. Το ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς (κλασικοί – ελληνιστικοί χρόνοι)
8. Το ιερό του Διός στη Νεμέα
9. Το ιερό του Ποσειδώνα στην Ισθμία
10. Το ιερό της Αθηνάς στην Ακρόπολη της Αθήνας
11. Δήλος. Το ιερό του Απόλλωνα (γεωμετρικοί -αρχαϊκοί χρόνοι)
12. Δήλος. Το ιερό του Απόλλωνα (κλασικοί – ελληνιστικοί χρόνοι)
13. Παρουσίαση εργασιών των φοιτητών – Επανάληψη.

12Α-6_14 Ειδικά Θέματα Βυζαντινής Αρχαιολογίας

Το μάθημα εστιάζει στη βυζαντινή κεραμική (4ος-15ος αιώνες). Η προσέγγιση στο θέμα είναι θεωρητική (παραγωγή και διακίνηση κεραμικών προϊόντων, κύριες κατηγορίες επιτραπέζιας και κοινής κεραμικής, αμφορέων, λυχνariών) και πρακτική (διαχείριση κεραμικής από αρχαιολογικά περιβάλλοντα: περιγραφή, καταγραφή, σχεδιαστική αποτύπωση). Οι φοιτητές εκπαιδεύονται στην καταγραφή της εκπαιδευτικής συλλογής ρωμαϊκής, βυζαντινής και νεότερης κεραμικής του Τ.Ι.Α.Δ.Π.Α. και αναλαμβάνουν να εκπονήσουν (γραπτώς) και να παρουσιάσουν (προφορικώς) σχετικές εργασίες. Οι φοιτητές που ολοκληρώνουν επιτυχώς το μάθημα είναι σε θέση να: α) διαχειρίζονται κεραμικά ευρήματα στο πεδίο ή στο μουσείο (διαλογή, καταγραφή), β) κατηγοριοποιούν κεραμικά ευρήματα με βάση τα τεχνικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά τους, γ) αναγνωρίζουν βασικές κατηγορίες και τύπους βυζαντινής κεραμικής, δ) αναζητούν, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες στο πεδίο και στο εργαστήριο, ε) εργάζονται αυτόνομα και ομαδικά στο χώρο της έρευνας (πεδίο, αρχαιολογική ανασκαφή, εργαστήριο).

12Α/ΔΠΑ-5 Διαχείριση Πολιτισμικών Αγαθών III: Διοίκηση πολιτιστικών φορέων και Εκπαίδευση

Το μάθημα αυτό ειδικευσης εστιάζει στη διοίκηση των μη κερδοσκοπικών φορέων πολιτισμού, μέσω της διδασκαλίας βασικών εννοιών, θεωριών και μεθόδων που εφαρμόζονται στην επιστημονική διοίκηση (μάνατζμεντ). Ταυτόχρονα, αναλύεται διεξοδικά η προβληματική που συνδέεται με την εφαρμογή επιχειρηματικών μεθόδων ιδίως στον μη κερδοσκοπικό πολιτιστικό τομέα και εξετάζονται οι ποικίλες παράμετροι που επηρεάζουν τη διαχείριση των πολιτιστικών φορέων. Επιπλέον, μελετάται ο εκπαιδευτικός ρόλος των πολιτιστικών φορέων και αναλύονται το βασικό θεωρητικό πλαίσιο και η μεθοδολογία σχεδιασμού και αξιολόγησης που αφορούν την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε φορείς πολιτισμού, με εστίαση στα μουσεία. Η θεωρητική διδασκαλία ενισχύεται με πρακτικές ασκήσεις και πραγματικά παραδείγματα από τον εθνικό και τον διεθνή χώρο. Με στόχο την εμπέδωση των γνώσεων και την άσκηση των φοιτητών, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου εκπονούνται ασκήσεις και ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες σε διαφορετικές θεματικές του μαθήματος, ενώ διενεργείται σχετική με τα αντικείμενα του μαθήματος εκπαιδευτική επίσκεψη και/ή προσκαλούνται ομιλητές από τον επαγγελματικό χώρο. Δεδομένης της πιεστικής πρόκλησης, που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονοι μη κερδοσκοπικοί πολιτιστικοί οργανισμοί αναφορικά με την εξισορρόπηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών στόχων τους, το μάθημα προσφέρει στους φοιτητές απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες, ώστε να μπορέσουν μελλοντικά να ενασχοληθούν με τομείς της πολιτιστικής διαχείρισης. Το μάθημα έχει σχεδιαστεί επιδιώκοντας την εφαρμογή φοιτητοκεντρικής προσέγγισης, παρέχοντας βήμα και ευκαιρίες στους/στις φοιτητές/τριες να οικοδομήσουν ατομικά και ομαδοσυνεργατικά τη γνώση μέσα από ένα εύρος δραστηριοτήτων αυτενέργειας και μέσων. Ακολούθως, το περιεχόμενο του μαθήματος, όπως αυτό έχει συζητηθεί και εν μέρει σχεδιαστεί από κοινού με τους/τις φοιτητές/τριες.

- Μάθημα 1: Εισαγωγή – Γνωριμία. Οργάνωση, Μορφές. Οι ΜΚΕΠΟ. Προκλήσεις του σύγχρονου περιβάλλοντος.
- Μάθημα 2: Οι αποστολές των ΜΚΕΠΟ. Εισαγωγή στο Μάνατζμεντ
- Μαθήματα 3 και 4: Οι διαφορές ΜΚΕΠΟ και Επιχειρήσεων – SWOT ανάλυση

- Μάθημα 5: Στοχοθεσία, Έλεγχος
- Μάθημα 6: Οργάνωση – Εισαγωγή στη Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων (ΔιαΠ)
- Μάθημα 7: Ομιλία προσκεκλημένου Επαγγελματία
- Μάθημα 8: Παράγοντες που επηρεάζουν τον Προγραμματισμό
- Μάθημα 9: ΔιαΠ: Στελέχωση.
- Μάθημα 10: Εκπαιδευτικές θεωρίες στα μουσεία. Μεθοδολογία σχεδιασμού εκπαιδευτικών προγραμμάτων
- Μάθημα 11: Μελέτες περίπτωσης
- Μάθημα 12: Εκπαιδευτική επίσκεψη σε πολιτιστικό φορέα και ενημέρωση για τη χάραξη προγραμμάτων πολιτιστικής εκπαίδευσης.
- Μάθημα 13: Ολοκλήρωση, Επανάληψη

12Α/ΠΑΓ-2 Παιδαγωγική: Ειδική Διδακτική των Αρχαιογνωστικών Μαθημάτων

Κατά τη διάρκεια του μαθήματος ερευνάται ο τρόπος με τον οποίο οι ιστορικοί συγκροτούν ερμηνείες του παρελθόντος και ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν οι μαθητές την Ιστορία στα σχολεία. Συνδυάζονται οι εξελίξεις που διατρέχουν ευρύ φάσμα επιστημονικών πεδίων: της ιστορικής επιστήμης, της μελέτης της γλώσσας και των ερευνών που αφορούν την παιδαγωγική επιστήμη και της Διδακτικής, ώστε να οριοθετηθούν νέοι τρόποι διαχείρισης της ιστορικής γνώσης στο σχολείο. Αναλύονται τέσσερις τρόποι προσέγγισης της ιστορικής μάθησης: με την εξέταση των ιστορικών πηγών, με τη μελέτη της γλώσσας που χρησιμοποιούνταν κατά το παρελθόν, με την ιστορική αφήγηση και με τη φαντασία. Παράλληλα με την εμβάθυνση στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας, διδάσκονται οι διδακτικές αρχές του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής (από το πρωτότυπο και από μετάφραση) και της νεοελληνικής γραμματείας, σεβόμενοι, αφενός τη διαχρονία της ελληνικής γλώσσας και αφετέρου την πρακτική ανάγκη προετοιμασίας των φοιτητών για τη διδασκαλία ευρέως φάσματος φιλολογικών μαθημάτων. Παράλληλα με τη θεωρητική κατάρτιση για τις νέες παιδαγωγικές τάσεις σχηματισμού σχεδίου μαθήματος, οι φοιτητές, ασκούνται στην οργάνωση και το σχεδιασμό διδασκαλίας ενοτήτων αρχαιογνωστικών μαθημάτων. Επίσης, σε προαιρετική βάση, παρακολουθούν δειγματικές διδασκαλίες σε τάξεις του Γυμνασίου και Λυκείου με εφαρμογές σχεδίων μαθήματος ή σεναρίων μαθήματος με νέες τεχνολογίες. Η παρακολούθηση ολοκληρώνεται με συζήτηση-σχολιασμό των διδασκαλιών μεταξύ του διδάσκοντος και των φοιτητών.

ΠΤΧ-1 Πτυχιακή εργασία (χειμερινό εξάμηνο)

Η' εξάμηνο

12Α-8_8 Ειδικά Θέματα Αρχαιομετρίας-Εργαστήριο

Σκοπός του μαθήματος είναι η πρακτική εκπαίδευση των φοιτητών στη χρήση των τεχνολογιών και ειδικότερα εκείνων που εφαρμόζονται για την επίλυση θεμάτων απόλυτης χρονολόγησης, χαρακτηρισμού και προέλευσης υλικών και τέχνηργων της αρχαιολογικής έρευνας.

Το μάθημα πραγματεύεται τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

- 1) Στατιστική
- 2) Κοκκομετρική Ανάλυση

- 3) Διάβρωση Μετάλλων
- 4) Ευθεία Ελαχίστων Τετραγώνων - Αγωγιμομετρία 94
- 5) Συντήρηση Αρχαίων Αντιγράφων
- 6) Οπτική Μικροσκοπία
- 7) Οπτική Μικροσκοπία Οπτικών Ινών
- 8) Πετρογραφικό Μικροσκόπιο – Γεωλογικά Δείγματα
- 9) Πετρογραφικό Μικροσκόπιο – Κεραμικά Δοκίμια
- 10) Χάρτες, GIS
- 11) Ηλεκτρονικό Μικροσκόπιο Σάρωσης
- 12) Φθορισμομετρία Ακτίνων-Χ.
- 13) Ανιχνευτής Μετάλλων.

12Α-9_16 Κλασική Αρχαιολογία: Κεραμική

Το μάθημα διαρθρώνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται ζητήματα αρχαίας ελληνικής τεχνολογίας αναφορικά με την κατασκευή και τη διακόσμηση των πήλινων αγγείων που χρονολογούνται στο διάστημα από 1050 μέχρι 31 π.Χ. Μελετώνται τα αρχαιολογικά δεδομένα, οι λιγοστές επιγραφικές μαρτυρίες και γραμματειακές πηγές, καθώς και η συμβολή των φυσικών επιστημών στην κατανόηση της τεχνολογίας της αρχαιοελληνικής κεραμικής. Επιπλέον, προσεγγίζονται σύγχρονα εθνογραφικά παράλληλα από περιοχές της Ελλάδας και της βόρειας Αφρικής όπου εργαστήρια κεραμικής συνεχίζουν να λειτουργούν με τις παραδοσιακές μεθόδους. Αυτή η διεπιστημονική προσέγγιση σε συνδυασμό με τις εφαρμογές της πειραματικής Αρχαιολογίας δια φωτίζει όψεις της χωροταξίας, της οργάνωσης και των τεχνικών παραγωγής των αρχαιοελληνικών εργαστηρίων κεραμικής. Το δεύτερο μέρος εστιάζει σε θέματα εικονογραφίας των αρχαίων ελληνικών αγγείων που διακοσμούνται με αφηγηματικές παραστάσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην απεικόνιση του Διονύσου και του θιάσου του, καθώς και στον συσχετισμό τους με σκηνές συμποσίου στα αττικά αγγεία από τον 6 ο μέχρι και τον 4 ο αι. π.Χ.. Ο στόχος του μαθήματος είναι διττός: α) να εμβαθύνουν οι φοιτητές σε ζητήματα παραγωγής, χρήσης και διακίνησης της κεραμικής, β) να ασκηθούν στην αποκωδικοποίηση και «ανάγνωση» των εικόνων, και να κατανοήσουν τις μεθόδους της εικαστικής αφήγησης. Ως μελέτη περίπτωσης εξετάζεται η εικονογραφία του θεού Διονύσου, ο οποίος έχει πολλές υποστάσεις και είναι ο συχνότερα απεικονισμένος θεός στην αγγειογραφία.

Το μάθημα διαρθρώνεται στις παρακάτω ενότητες:

1. Εισαγωγή / Ανάλυση της μεθοδολογίας και της βιβλιογραφίας
2. Αγγειοπλαστική
3. Τεχνικές διακόσμησης των πήλινων αγγείων
4. Εργαστήρια, κεραμείς και αγγειογράφοι
5. Η ονοματολογία και η χρήση των αγγείων
6. Η διακίνηση των ελληνικών αγγείων στη Μεσόγειο
7. Εικόνα και αφήγηση
8. Ο Διόνυσος στην αγγειογραφία των αρχαϊκών χρόνων
9. Ο Διόνυσος στην αγγειογραφία των κλασικών χρόνων
10. Η εικονογραφία των Σατύρων
11. Η εικονογραφία των Νυμφών και των Μαινάδων
12. Το συμπόσιο στην αττική αγγειογραφία
13. Σύνοψη μαθήματος και παρουσίαση εργασιών των φοιτητών

12Α/ΔΠΑ-4_16 Πολιτισμικά Υλικά και Νέες Τεχνολογίες

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στη χρήση των νέων τεχνολογιών και ειδικότερα εκείνων που εφαρμόζονται για την επίλυση διαχειριστικών και ερευνητικών αναγκών των πολιτισμικών αγαθών. Οι φοιτητές διδάσκονται μια εισαγωγική ενότητα της ιστορίας χρήσης των θετικών επιστημών στην πολιτισμική κληρονομιά, από την Αναγέννηση μέχρι τις μέρες μας, ώστε να γίνει αντιληπτή η προϊστορία των αναγκών που οδήγησαν κατά το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα στην τεκμηριωμένη χρήση της τεχνολογίας για την αναζήτηση λύσεων διαχείρισης, έρευνας και προστασίας των πολιτισμικών αγαθών. Στη συνέχεια δίνεται επιγραμματικά το περιεχόμενο των διαλέξεων των Νέων Τεχνολογιών ώστε να μεταφερθεί ο φοιτητής από το θεωρητικό επίπεδο στην εφαρμοσμένη έρευνα και στις πολυσχιδείς πτυχές αυτής. Κατά την διάρκεια των εισαγωγικών διαλέξεων, ο φοιτητής καλείται να ανασύρει έννοιες και βασικές γνώσεις των μαθηματικών και των υπολογιστών, ώστε να χτιστεί στην πορεία η κουλτούρα της διεπιστημονικότητας που κρίνεται ως απαραίτητη για τους φοιτητές του μαθήματος, ώστε μελλοντικά να επιτυχώς με τις πλείστες όσες άλλες ειδικότητες (μηχανικούς, οικονομολόγους, μουσειολόγους, κλπ) της πολιτισμικής κληρονομιάς και αφετέρου ώστε να δημιουργήσουν το αναγκαίο υπόβαθρο για την καλύτερη παρακολούθηση και συμμετοχή στις διαλέξεις του μαθήματος.

Περιεχόμενο μαθήματος

- Ορισμός, ιστορία, εξέλιξη και περιεχόμενο των Νέων Τεχνολογιών
- Τεχνολογίες για το χαρακτηρισμό, και ανάλυση υλικών και αντικειμένων συλλογών, μουσείων και εκπαιδευτικών ενοτήτων
- Τεχνολογίες για την αποτύπωση, καταγραφή και ψηφιοποίηση υλικών και αντικειμένων συλλογών, μουσείων και εκπαιδευτικών ενοτήτων
- Εργαλεία για την έρευνα κλειστών χώρων-μικρής κλίμακας (τηλεπισκοπήσεις, χαρτογραφήσεις, οπτικοποίηση χώρων, φωτογραμμετρία)
- Εργαλεία για την έρευνα ανοιχτών, υπαίθριων χώρων-μεγάλης κλίμακας (τηλεπισκοπήσεις, χαρτογραφήσεις, οπτικοποίηση χώρων, φωτογραμμετρία)
- Στατιστική για την ομαδοποίηση αντικειμένων-δεδομένων
- Ψηφιακές βάσεις δεδομένων
- Τεχνολογίες πολυμέσων και συστημάτων εικονικής πραγματικότητας μουσείων
- Τεχνολογίες πολυμέσων και συστημάτων εικονικής πραγματικότητας χώρων
- Ερευνητικά προγράμματα αναζήτησης παλαιοπεριβαλλοντικών πληροφοριών (χλωρίδα, πανίδα, παλαιοδιατροφή).
- Τεχνολογίες εξ αποστάσεως παρακολούθησης μνημείων και χώρων
- Τεχνολογίες παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων κλειστών χώρων
- Τεχνολογίες παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων ανοιχτών χώρων

ΠΤΧ-2 Πτυχιακή εργασία (εαρινό εξάμηνο)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Θ.Κ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Χειμερινό εξάμηνο (Ε' & Ζ' Εξάμηνο)

12ΕΙ-5_14 Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία: Αρχαιότητα, Ρωμαιοκρατία, Μεσαίωνας

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές της Κατεύθυνσης Ιστορίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, καθώς και της Κατεύθυνσης Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών με τη νομισματική ιστορία και γενικότερα με την ιστορία του χρήματος στον ευρωπαϊκό χώρο από τον 7ο αιώνα π.Χ., μέχρι και τα τέλη του 15ου αιώνα. Η προσέγγιση γίνεται με ιστορική αλληλουχία ώστε οι φοιτητές να μπορούν να παρακολουθήσουν με τρόπο επαγωγικό τις εξελίξεις στην ιστορία του χρήματος, σε συνδυασμό με τις ιστορικές συγκυρίες, καθώς και με τις πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο. Τα νομίσματα μιλούν για τις οικονομικές συνθήκες του παρελθόντος και ως μέσον συναλλαγής οριοθετούν την εμβέλεια του εμπορίου σε μια δεδομένη εποχή ή περίοδο, καταδεικνύουν τους ρυθμούς νομισματικής παραγωγής και διάθεσης σε συνάρτηση με τις καταναλωτικές συνθήκες και το βιοτικό επίπεδο μιας κοινωνίας. Τα νομίσματα καταγράφουν και εικονογραφούν την ιστορία και λειτουργούν ως εργαλείο μετάδοσης της ιστορικής γνώσης (Instrumenta Studiorum). Ταυτοχρόνως, τα νομίσματα μέσω της εικονογραφίας τους αποκρυπτογραφούν ιδεολογίες και νοοτροπίες, σκιαγραφούν κοινωνικές συμπεριφορές και αισθήματα, διασώζουν χαμένα έργα αρχιτεκτονικής και μνημειακής τέχνης και ως απτά τεκμήρια του παρελθόντος εμπλουτίζουν ποικίλες πτυχές της αρχαιολογικής έρευνας. Συνεπώς, το συγκεκριμένο μάθημα επεκτείνει τις ιστορικές και αρχαιολογικές γνώσεις των φοιτητών. Επιπλέον, τους εισάγει στη νομισματική επιστήμη και τους δίνει τη δυνατότητα να γνωρίσουν τα εξειδικευμένα πεδία έρευνας που αυτή εμπεριέχει και υπηρετεί, εφόδιο πολύτιμο για τη διεύρυνση της επιστημονικής τους κατάρτιση. Ταυτοχρόνως, αποκτούν ένα επιπλέον επιστημονικό εφόδιο για επαγγελματική αποκατάσταση, δεδομένου ότι η εξειδίκευση στη νομισματική επιστήμη σε πανεπιστημιακά ιδρύματα δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα, ενώ το υπάρχον σχετικό νομισματικό υλικό διαφόρων εποχών στις Εφορείες Αρχαιοτήτων και στα Μουσεία της Ελλάδος είναι πολυάριθμο και χρειάζεται τη διεξοδική καταγραφή και επιστημονική επεξεργασία από εξειδικευμένους επιστήμονες του ιστορικού και αρχαιολογικού κλάδου.

Ενότητες μαθήματος:

Αρχαία Ελληνική νομισματική (1η – 4η εβδομάδα):

- Η προκερματική περίοδος ή η περίοδος του αντιπραγματισμού
- Η γένεση του κερματόμορφου νομίσματος: πρώτες ύλες και τεχνικές παραγωγής
- Σταθμοί στην εξέλιξη της νομισματοκοπίας των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων
- Σταθμοί στην εξέλιξη της νομισματοκοπίας των ελληνιστικών χρόνων.

Ρωμαϊκή νομισματική (5η – 8η εβδομάδα)

- Σταθμοί στην εξέλιξη του πρώιμου ρωμαϊκού νομισματικού συστήματος (3ος αι. π.Χ- 1ος αι. π.Χ.)
- Το ρωμαϊκό νομισματικό σύστημα κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους (1ος αι. π.Χ- αρχές 4ου αι. μ.Χ.)
- Η εικονογραφία των ρωμαϊκών νομισμάτων
- Η νομισματοκοπία των ελληνικών πόλεων κατά τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους

Νεοσλαβική νομισματική (9η – 13η εβδομάδα)

- Σταθμοί στην εξέλιξη της δυτικής μεσαιωνικής νομισματοκοπίας (5ος –15ος αιώνας)

- Σταθμοί στην εξέλιξη της βυζαντινής νομισματικής (5ος –15ος αιώνας)
- Νομίσματα της Φραγκοκρατίας (1204-1566)
- Η νομισματική κυκλοφορία στην Ανατολική Μεσόγειο από τα τέλη του 13ου αιώνα έως το 1453.

12ΕΙ-7 Λατινική Ιστοριογραφία

Το μάθημα εμβαθύνει και εξειδικεύει τις γνώσεις ιστορίας της λατινικής γραμματείας ως προς το είδος της πεζής ιστοριογραφίας στη λατινική γλώσσα κατά την αρχαιότητα (αρχαϊκή-κλασική και αυτοκρατορική περίοδο) με παρουσίαση των κυριότερων εκπροσώπων (Σαλλούστιος, Τίτος Λίβιος και Τάκιτος).

12ΕΙ-8 Παπυρολογία-Παλαιογραφία-Κωδικολογία-Εκδοτική

Το μάθημα είναι εισαγωγικό και αφορά στη μελέτη της εξέλιξης της ελληνικής γραφής και του βιβλίου από την Αρχαιότητα μέχρι και την εποχή της ανακάλυψης της Τυπογραφίας.

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών σε βασικούς όρους της Παπυρολογίας, της Παλαιογραφίας, της Κωδικολογίας και της Εκδοτικής, αλλά πρωτίστως η γνωριμία και η εξοικείωσή τους με τις διαφορετικές μορφές της Ελληνικής γραφής κατά την εξέλιξή της μέσα στους αιώνες και η αποκρυπτογράφησή τους.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής θα:

1. Είναι σε θέση να αποκρυπτογραφήσει και να διαβάσει με σχετική ευκολία χειρόγραφα κείμενα γραμμένα μέχρι και την Αναγέννηση.
2. Γνωρίζει επαρκώς τις μεθόδους και τις τεχνικές μεταγραφής και έκδοσης ενός κειμένου, όπως και τις περιγραφές των εξωτερικών χαρακτηριστικών ενός παπύρου και ενός χειρογράφου κώδικα.
3. Μπορεί να συνεργαστεί διεπιστημονικά με εκπροσώπους φιλολογικών κλάδων (ιστορικούς, αρχαιολόγους, επιγραφικούς, νομισματολόγους, φιλόλογους).

12ΕΙ-13_12 Ιστορία της Πελοποννήσου κατά τον Μεσαίωνα και τα Νεώτερα Χρόνια έως το 1830

Α: Μεσαιωνική περίοδος

- Πρωτογενείς πηγές (κείμενα-έγγραφα)
- Κάτοψη της βυζαντινής περιόδου από τον 4ο αι. μ.Χ. ως την λατινική κατάκτηση στην πρώτη δεκαετία του 13ου
- Οι κατά εποχές επιδρομές και εγκαταστάσεις (πληθυσμιακό σύνολο)-σχέσεις τοπικού πληθυσμού με τους κυριάρχους του
- Η οργάνωση του αστικού και αγροτικού χώρου, οικιστικό δίκτυο, αγροτική παραγωγή, εμπόριο, χερσαίοι και θαλάσσιοι οδοί άξονες
- Ο τύπος οικογένειας και καθημερινός βίος
- Το εβραϊκό στοιχείο. Από τη λατινική ως την οθωμανική κατάκτηση (αρχές 13ου αι.-1460/1461 μ.Χ.)
- Λατινικό Πριγκιπάτο Αχαΐας
- Βυζαντινό Δεσποτάτο Μορέως: Ο Μυστράς ως διοικητικό και πολιτιστικό κέντρο

Β: Μεταμεσαιωνική και Νεώτερη περίοδος

Μέσω της συνεχούς εναλλαγής κυριάρχων στην Πελοπόννησο μετά την πτώση του Δεσποτάτου του Μορέως, στο πλαίσιο του βενετο-οθωμανικού ανταγωνισμού, παρουσιάζονται

- τα σημαντικότερα πολιτικά γεγονότα της περιόδου

- οι πολιτικοί-οικονομικοί-κοινωνικοί θεσμοί που ανέπτυξε ο γηγενής πληθυσμός υπό την εξουσία των Οθωμανών και των Βενετών
- η διοικητική διαίρεση της περιοχής, οι Μανιάτες, οι φατρίες, το βενετικό «Βασίλειο του Μορέως» κ.λπ.
- Εξέταση της συμμετοχής των Πελοποννησίων σε επαναστατικές ενέργειες (Κλαδάς, Ορλοφικά κ.ά.) και ο ρόλος τους στην προετοιμασία της Επανάστασης.

12ΕΙ-15_10 Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος

- Χρονολογικό και πολιτικό πλαίσιο του Ρωμαϊκού Κόσμου από τον Ρωμύλο έως τον Κωνσταντίνο: οι Βιλλανόβιοι και οι Ετρούσκοι πρόδρομοι, η ρεπουμπλικανική περίοδος, ο Αύγουστος και η αυτοκρατορική ιδέα, η αυτοκρατορική περίοδος.
- Οι βασικές κατηγορίες της ρωμαϊκής τέχνης (πορτρέτο, γλυπτική, ζωγραφική, ιστορικά ανάγλυφα) και της αρχιτεκτονικής (forum, θεατρική αρχιτεκτονική, θέρμες).
- Οι σημαντικότερες εκφάνσεις του ρωμαϊκού πολιτισμού μέσα από τις μαρτυρίες των δύο μεγάλων κέντρων της Ιταλικής Χερσονήσου (Ρώμη, Πομπηία).
- Το ρωμαϊκό θέαμα (αμφιθέατρο, υπόδρομος).
- Η Ρώμη και ο ελληνικός κόσμος.

12ΕΙ-18_14 Η βυζαντινή πόλη

Στο μάθημα εξετάζεται ένα από τα σημαντικότερα θέματα της Βυζαντινής Ιστορίας, η εξέλιξη και δομή των πόλεων από την ύστερη αρχαιότητα στο μεσαιωνικό Βυζάντιο. Εξετάζονται η ελληνορωμαϊκή κληρονομιά και οι αλλαγές οι οποίες επήλθαν στις πόλεις κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο (4ος-7ος αι.) στον πολεοδομικό ιστό (αγορά, λεωφόροι, θέατρα, υπόδρομοι, λουτρά, υδραγωγεία, οχύρωση), στην κοινωνία και στις πολιτισμικές αρχές. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις αρχαιολογικές μαρτυρίες. Η βαθειά κρίση των πόλεων κατά τον 7ον και 8ον αι. και η ανάδειξη της πόλης-κάστρου. Η εξέλιξη της βυζαντινής πόλης κατά τους μέσους και ύστερους βυζαντινούς αιώνες. Εξετάζονται αντιπροσωπευτικά κείμενα.

Ενότητες Μαθήματος:

- Η ρωμαϊκή πόλη και η πόλη στην ύστερη αρχαιότητα (πρωτοβυζαντινή εποχή). Το ιστορικό πρόβλημα και οι επιστημονικές προσεγγίσεις.
- Το ιστορικό πλαίσιο, κοινωνικές, διοικητικές, οικονομικές και πολιτισμικές αλλαγές.
- Η πολεοδομία της πρωτοβυζαντινής πόλης και οι αλλαγές που υπέστη.
- Παραδείγματα πόλεων από τα ανασκαφικά δεδομένα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κόρινθος, Έφεσος, Αφροδισιάς, Σκυθόπολη).
- Κωνσταντινούπολη: η ίδρυση και η διαμόρφωση της πολεοδομίας και των μνημείων της πρωτεύουσας της βυζαντινής αυτοκρατορίας.
- Η πόλη-κάστρο: η μετάβαση στην μεσαιωνική πόλη και οι ιστορικές συνθήκες.
- Η αναβίωση των πόλεων τον 10ον αι.
- Παραδείγματα διάρθρωσης του ιστού των πόλεων της μέσης και της ύστερης βυζαντινής εποχής.
- Η Κωνσταντινούπολη στη μέση και ύστερη βυζαντινή εποχή.
- Παραδείγματα βυζαντινών πόλεων της μέσης και ύστερης εποχής (Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Μυστράς).

12ΕΙ-21_14 Λατινική Γραμματεία: Ρωμαίοι Ρήτορες

Ρητορεία και ρητορική. Ιστορία της ρωμαϊκής ρητορείας. Κάτων-Κικέρων-Σενέκας ο πρεσβύτερος-Πλίνιος-Τάκιτος-Κοϊντιλιανός. Η ανάπτυξη της ρωμαϊκής ρητορείας κατά τη δημοκρατική περίοδο. Ο Κικέρων ως εμβληματική μορφή του Ρωμαίου ρήτορα και πραγμάτωση του ιδεώδους που ο ίδιος προβάλλει στις ρητορικές πραγματείες. Η ρητορική ως συστατικό στοιχείο της ρωμαϊκής παιδείας των αυτοκρατορικών χρόνων και ο προβληματισμός γύρω από την παρακμή της ρητορικής. Ο πανηγυρικός ως χαρακτηριστικό είδος της αυτοκρατορικής περιόδου.

12ΕΙ-11_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση

- Καθορισμός της έννοιας Ευρωπαίος. Διαχρονική παρουσίαση των ιστορικών και των πνευματικών καμπών που καθόρισαν την ευρωπαϊκή φυσιогνωμία κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών της κάθε περιόδου.
- Ρωμανική εποχή.
- Παράγοντες διαμόρφωσης του γοτθικού ύφους. Κυριότερες κατηγορίες (αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, χειρόγραφα και μικρογραφίες). Σημαντικότεροι εκπρόσωποι στην Ιταλία.
- Διαμόρφωση του διεθνούς γοτθικού ρυθμού: Κάτω Χώρες.
- Η ανθρωποκεντρική κοσμοθεωρία και η ανανέωση της σκέψης και των τεχνών στην Αναγέννηση.
- Αναγέννηση και Αρχαιότητα.
- Η τέχνη της Αναγέννησης
- Ιταλία 15ος αι. Σημαντικότεροι εκπρόσωποι: Μπrouνελεσκι, Μασάτσιο, Γκιμπέρτι, Ντονατέλλο, Φρα Αντζέλικο, Πιέρο ντελα Φραντσέσκα, Μαντένια, Μποτιτσέλλι, Λεονάρντο ντα Βίντσι.
- Ιταλία 16ος αι.: Μιχαηλάγγελος, Ραφαήλ, Τιτσιάνο. Γερμανία και Κάτω Χώρες: Γκρουνεβαλντ, Κράναχ, Μπος, Ντύρερ.
- Διαμόρφωση του κινήματος του Μανιερισμού μετά τις αντιδράσεις που δημιουργήθηκαν από την τέχνη της Αναγέννησης

12ΕΙ-46_18 Αρχαιοϋλικά

Παρουσιάζονται τα υλικά κατασκευής των έργων τέχνης, τέχνηργων και γεωαρχαιολογικών υλικών. Στη συνέχεια περιγράφεται η σχετική ορολογία για την ορθή περιγραφή τους, αναλύονται οι φυσικοχημικές και μηχανικές ιδιότητές τους, καθώς και οι τεχνικές και οργανολογίες για τη μελέτη τους. Οι κατηγορίες των παραπάνω αντικειμένων και υλικών ομαδοποιούνται σε: κεραμική, μέταλλα, οψιανός/πυριτόλιθος, γυαλί, ιζήματα, κονιάματα, χρωστικές, ξύλο, οστά, δέρμα, χαρτί, οργανικά κατάλοιπα, σύνθετα πολιτισμικά υλικά και αντικείμενα.

12ΕΠΙ-57_20 Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) I

Το μάθημα είναι βασικό εισαγωγικό στις έννοιες της ειδικής διδακτικής μεθοδολογίας στην δυσλεξία. Οι γνώσεις απορρέουν από τον γενικό σκοπό και τους αντικειμενικούς στόχους του μαθήματος και εστιάζονται στη βασική θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των προπτυχιακών φοιτητών γύρω από σύγχρονες τάσεις και τα ζητήματα της διδακτικής επιστήμης. Οι προπτυχιακοί φοιτητές, στο τέλος του μαθήματος είναι σε θέση να αιτιολογούν γιατί επιλέγουν μία ορισμένη μορφή διδασκαλίας, ποιους σκοπούς εξυπηρετούν, ποιο είναι το περιεχόμενό της διδακτικής εργασίας, σε ποιους μαθητές απευθύνονται και ποια τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους. Ακόμη είναι σε θέση να σκεφτούν με ποιο τρόπο θα προσφερθεί μεθοδολογικά το περιεχόμενο των γλωσσικών και φιλολογικών μαθημάτων σε ορισμένο κείμενο, στους μαθητές με ορισμένες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα

από την διδασκαλία. Ειδικότερα κάθε προπτυχιακός φοιτητής στο πλαίσιο του μαθήματος μαθαίνει να συνεργάζεται με τους συμφοιτητές του στην δημιουργία και παρουσίαση σεναρίου μελέτη περίπτωσης μαθητή με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία). Στόχος της διδακτικής συνεργασίας είναι η κατανόηση και η παρέμβαση μέσω των φιλολογικών μαθημάτων εφαρμόζοντας την ειδική διδακτική Μεθοδολογία αναφορικά με το «Στοχευμένο Ατομικό διδακτικά δομημένο και διαφοροποιημένο Ενταξιακό Πρόγραμμα Παρέμβασης στις Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. (ΣΑΔΕΠ ΕΜΔ)». Έτσι, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο προσεγγίζονται τα ερωτήματα σχετικά με τις αρχές της διδασκαλίας και τις νευροεκπαιδευτικές θεωρίες μάθησης και τις μεταξύ τους σχέσεις με έμφαση αυτές που προωθούν τη μάθηση και την ανάπτυξη του μαθητή με γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Επιπλέον, εξετάζονται ζητήματα της διδακτικής θεωρίας και μεθοδολογίας σύμφωνα με τις αρχές και στρατηγικές δημιουργίας εναλλακτικών σχεδίων διαφοροποιημένης διδακτικής εργασίας. Ο προγραμματισμός διδακτικών ενεργειών, οι προσαρμογές στα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα, εξατομικεύονται σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες τυπικής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

12ΕΠΙ-60_20 Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό

Το μάθημα είναι βασικό εισαγωγικό στις έννοιες της εκπαιδευτικής ένταξης των ατόμων με αυτισμό. Οι γνώσεις απορρέουν από τον γενικό σκοπό και τους αντικειμενικούς στόχους του μαθήματος και εστιάζονται στη βασική θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των προπτυχιακών φοιτητών γύρω από σύγχρονες τάσεις και τα ζητήματα των διαταραχών του αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ). Ο γενικός σκοπός και οι αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος εστιάζονται στη μελέτη του προβλήματος της εκπαιδευτικής ένταξης των ατόμων με αυτισμό και τις δυνατότητες προσβασιμότητας στην σχολική κοινότητα, αξιοποιώντας τη θεωρητική και ερευνητική γνώση. Οι προπτυχιακοί φοιτητές, στο τέλος του μαθήματος θα μάθουν να κατανοούν θεωρητικές έννοιες που αναφέρονται στις διαταραχές αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) και τις διαφορετικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Ακόμη, αποκτούν δεξιότητες για να αξιολογούν τα ενταξιακά κριτήρια σε σχέση με τα επίπεδα ατομικής ή υποστηριζόμενης αυτονομίας στο σχολείο, στην εργασία, στο νοσοκομείο, στην εκκλησία, στη βιβλιοθήκη, στο μουσείο, στο σούπερ μάρκετ-μαγαζιά, στο γυμναστήριο, στις εκδρομές, στα ταξίδια, στην κατοικία των παιδιών και νέων με αυτισμό.

12ΕΙ-64 Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα

Το μάθημα παρακολουθεί την εξέλιξη της αστικοποίησης στις γνωστές πόλεις του ελληνικού και του ρωμαϊκού κόσμου, εκκινώντας από τις πόλεις της αρχαϊκής εποχής που ιδρύθηκαν με τον αποικισμό, υπό την επίδραση προτύπων της ανατολικής Μεσογείου. Η πολεοδομική σχεδίαση των αποικιών, που εξυπηρετούσε τις πρακτικές ανάγκες της νέας εγκατάστασης, ήταν καθοριστικής σημασίας για την παγίωση ενός κατανεμημένου σε ζώνες αστικού χώρου, συχνά πολύ νωρίτερα από την εμφάνιση αντιστοιχών διαδικασιών στις μητροπόλεις. Έμφαση θα δοθεί στη μελέτη της δημόσιας αρχιτεκτονικής στο πλαίσιο της οικοδομικής πολιτικής των τυράννων, ειδικά στα κοινωφελή οικοδομικά έργα που υλοποίησαν σε πόλεις του ελλαδικού χώρου (π.χ. Κόρινθο, Αθήνα, Σάμο), σε συνδυασμό με την απόδοση κολοσσιαίου μεγέθους στα ναϊκά κτίσματα της ίδιας περιόδου (π.χ. Ολυμπείο Αθήνας, Ηραίο Σάμου). Θα οριοθετηθεί η πολιτική φυσιογνωμία της αρχαίας πόλης, η σφυρηλάτηση της ταυτότητας των πολιτών και η συλλογική προάσπιση του εδάφους.

Οι πόλεις της αρχαϊκής και κλασικής εποχής βρίσκονται σε συνεκτική σχέση με την ευρύτερη γεωγραφική επικράτεια μέσω οδικών αξόνων, λιμένων, αγροτικών κωμών, και ιερών. Με τη μεταρρύθμιση του Κλεισθένη εγκαινιάζονται νέα διοικητικά κτίρια στην Αθήνα, που αναδεικνύουν τον χώρο της Αγοράς ως κέντρο της ισονομίας, ενώ η εδαφική διαίρεση της Αττικής αντανakλά το νέο χωροταξικό ανάπτυγμα της δημοκρατίας. Κατά την κλασική εποχή καθιερώνεται από τον Ιππόδαμο το ορθογωνικό ρυμοτομικό σχέδιο (Πειραιάς, Μίλητος, Θούριοι, Ρόδος), το οποίο συστηματοποίησε εκ νέου τις λειτουργικές ανάγκες των πόλεων, ενώ πολύτιμες μαρτυρίες κατανόησής του αποτελούν οι πόλεις της Ολύνθου, της Κασσώπης και της Πριήνης. Οι νέες πόλεις που ιδρύονται στον ελληνιστικό κόσμο έχουν μεγαλύτερη έκταση και πληθυσμό και πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Το πλήθος των δημοσίων κτιρίων και η αίγλη των πολυτελών επαύλεων και των ανακτόρων καταδεικνύουν τη δύναμη του εκάστοτε μονάρχη, αλλά και των νέων εύπορων τάξεων, που αναδύονται στο νέο κοσμοπολίτικο περιβάλλον των βασιλείων.

Μέσα από τις πολυπληθείς ρωμαϊκές πόλεις γίνεται η μετάβαση στις πόλεις της Ύστερης Αρχαιότητας (βλ. Κωνσταντινούπολη), στις οποίες παρατηρείται η πρόκληση της συνέχειας των υπαρχουσών δομών και η εμφανής διαφοροποίηση, ως αποτέλεσμα μιας νέας πολιτισμικής αντίληψης. Στο μάθημα θα μελετηθεί η αρχαία ελληνική κατοικία, καθώς και βασικοί κτιριακοί τύποι της κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής πόλης. Θα εξεταστούν ως μελέτες περίπτωσης ιστορικής τοπογραφίας η πόλη των Αθηνών, η Πρίηνη, η Έφεσος, και η Ρώμη, ενώ θα μελετηθούν κατά περίπτωση και άλλες σημαντικές πόλεις του ελλαδικού χώρου, της Μεγάλης Ελλάδας και της Μ. Ασίας (π.χ. Δήλος, Πομπηία, Αφροδισιάδα), με την αξιοποίηση των ιστορικών πηγών και των ανασκαφικών δεδομένων. Το μάθημα θα ολοκληρωθεί με μία αναφορά στην αναβίωση του υποδομικού συστήματος στον ευρωπαϊκό και ελληνικό Νεοκλασικισμό και με την επιρροή που θα μπορούσε να ασκήσει στη σημερινή κοινωνική οργάνωση μέσα από τη μελέτη της αρχαίας πόλης και της αστικοποίησης της αρχαιότητας.

12ΕΙ-65 Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην μελέτη και κατανόηση ελληνικών και λατινικών επιγραφικών κειμένων και στοχεύει στην ανάδειξη της σημασίας τους για την γνώση της αρχαίας ιστορίας (πολιτικοί θεσμοί, θρησκεία, ιδιωτικός βίος κλπ.). Το μάθημα θα ξεκινήσει με τον ορισμό της επιγραφικής επιστήμης και την επισκόπηση της ιστορίας της ελληνικής και λατινικής επιγραφικής. Έμφαση θα δοθεί στην εισαγωγή του ελληνικού και λατινικού αλφαβήτου και θα παρουσιαστούν παραδείγματα πρώιμων επιγραφών. Κατόπιν θα παρουσιαστεί επιλογή επιγραφών από την αρχαϊκή, κλασσική, ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο. Η διδασκαλία θα επικεντρωθεί στην περιγραφή των μνημείων, την ανάγνωση και κατανόηση των κειμένων (μετάφραση/ερμηνεία), την χρονολόγησή τους και την ένταξή τους στο ιστορικό τους πλαίσιο καθώς και στην παρατήρηση της μορφής των γραμμάτων. Επί πλέον θα μελετηθούν τα είδη των αρχαίων ελληνικών και λατινικών επιγραφών και θα παρουσιαστούν οι βασικές επιγραφικές δημοσιεύσεις και η σχετική βιβλιογραφία.

12ΕΙ-67 Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20ός αιώνας)

Εξετάζεται στο πλαίσιο αυτό η ιστορία των διεθνών σχέσεων από την ολοκλήρωση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τη συγκρότηση της σημερινής Ρωσίας του Πούτιν με ενδιάμεσο σταθμό την αποδόμηση της ΕΣΣΔ το 1991. Στο χρονικό αυτό άνυσμα σημειώθηκαν στη διεθνή κοινότητα τέσσερα μείζονος σπουδαιότητας φαινόμενα: Ο Ψυχρός Πόλεμος, ο τερματισμός της αποικιοποίησης, η ενοποίηση του ευρωπαϊκού κόσμου και η ανάδυση νέων μεγάλων δυνάμεων, όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία κ.ά. Αναλύονται τα κύρια σημεία του ανταγωνισμού ανάμεσα στον δυτικό και τον ανατολικό συνασπισμό, η ίδρυση και η λειτουργία του ΝΑΤΟ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οι πόλεμοι της Κορέας και του Βιετνάμ, το Κυπριακό Ζήτημα και το Μεσανατολικό Ζήτημα. Παρουσιάζονται επίσης οι προσωπικότητες διεθνούς εμβέλειας, όπως του Στάλιν, του Κέννεντυ, του Κίσινγκερ, του Γκορμπατσώφ και του Πούτιν.

12ΕΙ-68 Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου

Το μάθημα παρουσιάζει τις κύριες αλλαγές και εξελίξεις της Εποχής του Λίθου [Παλαιολιθική, Μεσολιθική και Νεολιθική εποχή (2.600.000 – 10.000 π.Χ. περίπου)]. Εξετάζει την καταγωγή και εξέλιξη του ανθρώπου καθώς και τα πρώτα τεκμήρια της δραστηριότητάς του, όπως εργαλεία, όπλα, κοσμήματα, ειδώλια και την ζωγραφική των σπηλαίων, με ιδιαίτερη αναφορά σε ευρήματα του ελλαδικού χώρου. Στη συνέχεια εξετάζει τη Μεσολιθική εποχή στον ελλαδικό χώρο (10.000-6800 π.Χ.). Παρουσιάζονται οι χώροι κατοίκησης, ο τρόπος διαβίωσης του ανθρώπου σε σχέση με το περιβάλλον και την τεχνολογία της εποχής καθώς και οι ταφικές πρακτικές. Έμφαση δίνεται στους παράγοντες και τα στοιχεία που προοιωνίζονται τις εξελίξεις της Νεολιθικής εποχής, η οποία εξετάζεται στη συνέχεια (6.800-3.200 π.Χ.). Παρουσιάζονται οι σημαντικότερες θέσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα και το Αιγαίο και εξετάζονται η οικιστική οργάνωση, τα ταφικά έθιμα, η οικονομία, η κοινωνία, η επικοινωνία και η τέχνη της εποχής. Τονίζονται η εμφάνιση της γεωργοκτηνοτροφικής οικονομίας και οι συνέπειές της για την εξέλιξη του πολιτισμού εν γένει. Τέλος, συζητείται η μετάβαση προς την Εποχή του Χαλκού με βάση την κεραμική και

τη μεταλλοτεχνία. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/η φοιτήτρια θα είναι σε θέση να:

- κατανοεί το χρονικό εύρος της προϊστορίας και να τοποθετεί σε χρονική σειρά τι κύριες εξελίξεις
- περιγράφει τα κύρια επιτεύγματα του παλαιολιθικού ανθρώπου χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- αποτιμά την σημασία της μετάβασης από τον παλαιολιθικό στο νεολιθικό τρόπο ζωής
- περιγράφει τις κύριες εξελίξεις της νεολιθικής εποχής χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- αποτιμά την σημασία της μετάβασης στην Εποχή του Χαλκού
- σχολιάζει την αλληλεπίδραση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην εμφάνιση της πολιτισμικής αλλαγής
- συσχετίζει ποικίλες παραμέτρους της ανθρώπινης δράσης (τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές) αποτιμώντας τη συμβολή τους στην πολιτισμική αλλαγή
- εμβαθύνει στη σημασία της διεπιστημονικής προσέγγισης (ανθρωπολογίας, βιολογίας, γεωλογίας, οικολογίας, αρχαιολογίας) στην εξέταση και την προσπάθεια ανασύστασης του απώτερου και απώτατου ανθρώπινου παρελθόντος.

Εαρινό εξάμηνο (ΣΤ' & Η' Εξάμηνο)

12ΕΙ-10_14 Θέματα Βυζαντινής Φιλολογίας

Το διάγραμμα των παραδόσεων του μαθήματος «Βυζαντινή Φιλολογία» συνοψίζεται ως εξής:

- 1η εβδομάδα : Σύντομη επισκόπηση των Βυζαντινών Φιλολογικών ειδών (χαρακτηριστικά, εκπρόσωποι).
- 2η εβδομάδα : Η οικογένεια και ο Γάμος (αγιολογικά-νομικά-πατερικά κλπ. κείμενα)
- 3η εβδομάδα : Επιβίωση αρχαίων μύθων σε αγιολογικά κείμενα. Στοιχεία λαϊκής λατρείας (αγιολογικά, ποιητικά κείμενα, στοιχεία τέχνης κλπ.)
- 4η εβδομάδα : Οι καταστροφές των αρχαίων λατρευτικών χώρων (αγιολογία, υμνογραφία, νομοθεσία, αρχαιολογία, ιστορία κλπ.)
- 5η εβδομάδα : Η βρώση και η πόση: τροφές, σκεύη κλπ.
- 6η εβδομάδα : Θέματα από το Βυζαντινό μυθιστόρημα (αποχωρισμός των ερωτευμένων-περιπέτειες και δοκιμασίες- επανένωσή τους. Εκφράσεις. Χρησμοί και όνειρα κλπ.)
- 7η εβδομάδα : Η θεοφρούρητη Πόλις: πολιορκίες της Κωνσταντινούπολης (ιστοριογραφία, αγιολογία, ποίηση, ρητορική, τέχνη)
- 8η-10η εβδομάδα : Η Μεγάλη Εβδομάδα (ποίηση, τέχνη, ομιλητική)
- 11η-12η εβδομάδα : Η ανάσταση του Ιησού (ποίηση, τέχνη, ομιλητική)
- 13η εβδομάδα : Ανασκόπηση

12ΕΙ-12_10 Βυζαντινός Πολιτισμός

Στο μάθημα διδάσκονται θέματα σχετικά με τον βυζαντινό μοναχισμό σε σχέση με τη βυζαντινή κοινωνία και το βυζαντινό κράτος. Οι φοιτητές αποκτούν γνώσεις πάνω στην εμφάνιση και εδραίωση του μοναχισμού ως πνευματικού και κοινωνικού κινήματος κατά την πρωτοβυζαντινή εποχή και μελετούν την εξέλιξή του στην μέση και ύστερη βυζαντινή εποχή. Η μελέτη του θεσμού από κοινωνική και πολιτική σκοπιά προσφέρει στους φοιτητές ιστορικές γνώσεις για το μεσαιωνικό Βυζάντιο και ασκεί την κριτική τους σκέψη στην αναζήτηση αιτίων και αποτελεσμάτων κοινωνικών και θεσμικών φαινομένων σε μια εξελικτική πορεία

- Εισαγωγή. Η εμφάνιση του χριστιανισμού και η αναγνώρισή του. Άγιος Αντώνιος. Τα πρώτα μοναστήρια. Κείμενα: Α) Ο Άγιος Αντώνιος, ιδρυτής του μοναχικού κινήματος αποφασίζει να μονάσει και ο αγώνας του εναντίον των κοσμικών προκλήσεων (Μέγας Αθανάσιος, *Βίος του Αγίου Αντωνίου*: G.J.M. Bartelink, *Athanase d'Alexandrie, Vie d'Antoine, Sources chrétiennes* 400, Παρίσι 2004, κεφ. 3-5124-376), Β) Το ιδεώδες της άσκησης: Μέγας Βασίλειος, επιστολή 2, Y. Courtonne, *Saint Basile. Lettres*, τόμος 1, Παρίσι 1957.
- Τύποι μοναστηριών (Παχώμιος, Μέγας Βασίλειος). Κείμενο: Συμβουλές του Μεγάλου Αθανασίου προς τους μοναχούς (Μέγας Αθανάσιος, Διατύψεις των εν ήσυχία θελώντων διάγειν: J.-P. Migne, *Ελληνική Πατρολογία* 28, στήλ. 845).
- Τα μεγάλα μοναστηριακά κέντρα στην Ανατολή. Κείμενο: Ερμηνεία του ενδύματος των ασκητών της Αιγύπτου: Ευάγγριος ο Ποντικός, Λόγος Πρακτικός, A. Guillaumont & C. Guillaumont, *Évagre le Pontique. Traité pratique ou le moine*, τόμ. 2, Sources chrétiennes 171, Παρίσι.
- Ίδρυση μοναστηριών στην Κωνσταντινούπολη. Ιστορικά και κοινωνικά θέματα.
- Ακραίες μορφές άσκησης. Κείμενα: Α) Θεοδώρητος Κύρρου, *Φιλόθεος Ιστορία*, έκδ. P. Canivet – A. Leroy-Molinghen, I, Παρίσι 1977, I, 2, 162. Β) Ευάγγριος Σχολαστικός (535-τέλη του 6ου αι.), *Εκκλησιαστική Ιστορία*, έκδ. J. Bidez-L. Parmentier, *The Ecclesiastical History of Evagrius*, I, 21. Γ) Η εικόνα ενός ερημίτη Παλλάδιος, *Λαυσαϊκή Ιστορία*: G.J.M. Bartelink, *Palladio. La storia Lausiaca*, Βερόνα 1974.
- Συλλογές μοναστικών αφηγήσεων. Κείμενο: Παλλάδιος, *Λαυσαϊκή Ιστορία*: G.J.M. Bartelink, *Palladio. La storia Lausiaca*, Βερόνα 1974, κεφ. 32, 1, 8, 11, 12
- Μοναχισμός και κοινωνικά θέματα. Κείμενο: Η ρωμαία αριστοκράτισσα Μελανία ασπάζεται τον μοναχισμό: *Βίος της Αγίας Μελανίας*: D. Gorce, *Vie de Sainte Mélanie. Texte grec, introduction et notes*, Sources chrétiennes 90, Παρίσι 1962, κεφ. 23, 26.
- Ο άγιος σαλός. Κείμενο: Μια ακραία μορφή άσκησης: ο άγιος σαλός: *Βίος Αγίου Συμεών Σαλού*, εκδ. A. J. Festugière και L. Rydén, *Léontios de Néapolis, Vie de Syméon le Fou et Vie de Jean de Chypre*, Paris 1974, κεφ. 79-81, 84, 96-97.
- Ο γυναικείος μοναχισμός. Κείμενο: Η μεταμφίεση της αγίας σε άνδρα: Βίος και πολιτεία της οσίας και αγίας Ματρώνης, έκδ. *Acta Sanctorum*, Νοέμβριος III (1910), 790-813.
- Εικονομαχία. Κείμενο: Διωγμοί των εικονοφίλων μοναχών: C. de Boor, *Theophanis chronographia*, Λειψία 1883 (ανατύπωση Hildesheim 1963), σελ. 445.
- Θεόδωρος Στουδίτης. Κείμενα: Α) Μια εικόνα του μοναχικού βίου Διαθήκη Θεοδώρου Στουδίτη: J.-P. Migne, *Ελληνική Πατρολογία* 99, στ. 1816 κεξ. Β) Η οργάνωση της μονής και τα καθήκοντα και οι ποινές των μοναχών Θεοδώρου Στουδίτου, *Επιτίμια*, *Ελληνική Πατρολογία* 99, στ. 1740.
- Η πολιτική των Μακεδόνων για την μοναστηριακή περιουσία. Κείμενο: Νεαρά Νικηφόρου Φωκά του έτους 964: I. & Π. Ζέπος, *Jus Greco-romanum*, τόμος 1, Αθήναι 1931, σελ. 249-252.
- Τα μοναστήρια του Άθω. Κείμενα: Α) Αυτοκρατορική δωρεά στη Μονή της Λαύρας: Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά στη μονή Αγ. Λαύρας του έτους 964, A. Guillou, P. Lemerle, D. Papachryssanthou, and N. Svoronos, *Actes de Lavra. Première partie. Des origines à 1204, Archives de l'Athos V*, Paris 1970, αρ. 5. Β) Χρυσόβουλλο των αυτοκρατόρων Βασιλείου Β΄ και Κωνσταντίνου Η΄ στη Μονή Λαύρας, A. Guillou, P. Lemerle, D. Papachryssanthou, and N. Svoronos, *Actes de Lavra. Première partie. Des origines à 1204, Archives de l'Athos V*, Paris 1970, αρ. 7.
- Προνόμια μοναστηριών: Κείμενα: Α) Προνόμια της Μονής της Λαύρας: Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ι΄ Δούκα υπέρ της Μονής της Λαύρας του έτους 1060, αρ. 33. Β) Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου υπέρ της μονής του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου της Πάτμου (1259) σχετικά με την περιουσία της μονής: Ε. Βρανούση, *Βυζαντινά έγγραφα τής μονής Πάτμου Α΄* - Αυτοκρατορικά, τόμ. 1. Αθήνα, Έθνικόν Ίδρυμα Έρευνών, 1980, αρ. 14 (σελ. 127-129).
- Η χαριστική δωρεά. Κείμενο: Η κριτική του πατριάρχη Αντιοχείας Ιωάννη Οξείτη (11^{ος}-12^{ος} αι.) στο θεσμό της «χαριστικής δωρεάς» και του «χαριστικαρίου»: T. Creazzo, *Joannis Oxeitae oratio de monasteriis laicis non tradendis*, Spoleto, Centro italiano di studi sull'alto medioevo, 2004, 61-83.
- Τα μοναστήρια στην ύστερη βυζαντινή περίοδο. Άρθρα T. Κιουσοπούλου, αναρτημένο στο eclass του μαθήματος. Κείμενο: Η κριτική του Ευσταθίου Θεσσαλονίκης στις καταχρήσεις μοναχών. Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, Έπίσκεψις βίου μοναχικού επί διορθώσει των περι αυτών: K. Metzler, *Eustathii*

12ΕΙ-14_14 Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διαμόρφωση και η εξελικτική πορεία της ελληνικής γλώσσας από τις απαρχές έως σήμερα, βάσει γλωσσικών και εξωτερικών (γεωγραφικών, ιστορικών και κοινωνικών) κριτηρίων. Το μάθημα αναπτύσσεται σε 13 μαθήματα:

1. Αντικείμενο της γλωσσολογίας. Ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία
2. Η καταγωγή της Ελληνικής και η διαμόρφωσή της στο πλαίσιο της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας (Πρωτοελληνική) και η σχέση της με τις λεγόμενες προελληνικές γλώσσες
3. Πηγές της ιστορίας της Ελληνικής - Περίοδοι της ιστορίας της Ελληνικής
4. Τα γραφικά συστήματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν διαχρονικά για την ελληνική γλώσσα (Γραμμική Β' γραφή, συλλαβάρια Κύπρου, Αλφάβητο)
5. Η Ελληνική της Β' χιλιετίας π.Χ. (Μυκηναϊκή διάλεκτος)
6. Οι αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι της Α' χιλιετίας π.Χ.
7. Η ανοδική πορεία της αττικής διαλέκτου και η βαθμιαία εξαφάνιση των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων. Η δημιουργία της Κοινής
8. Ελληνιστική και ρωμαϊκή Κοινή. Δομικά χαρακτηριστικά της Κοινής
9. Η Ελληνική γλώσσα στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (6ος-15ος αι.). Δίδεται έμφαση στους παράγοντες οι οποίοι συνετέλεσαν στην διαμόρφωση της νέας ελληνικής γλώσσας και των διαλέκτων της. Αντιπροσωπευτικά Δημώδη κείμενα.
10. Η Ελληνική στην περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (15ος -17ος αι.). Η πρώτη γραμματική της δημώδους ελληνικής και το έργο του Σοφιανού
11. Το «γλωσσικό ζήτημα» (18ος αι. - 1821). Οι πρώτοι μεταρρυθμιστές της γλώσσας
12. Η άνοδος της καθαρεύουσας και η πρόοδος του δημοτικισμού. Η διαμόρφωση της κοινής νέας ελληνικής γλώσσας.
13. Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα της νέας Ελληνικής

12ΕΙ-23_14 Θέματα Βυζαντινής Ιστορίας

Το μάθημα στηρίζεται στη μελέτη συγκεκριμένων βυζαντινών κειμένων και με αφορμή τα κείμενα αυτά εξετάζονται ποικίλα θέματα βυζαντινής ιστορίας και πολιτισμού. Τα κείμενα μεταφράζονται, αναπτύσσεται ο βίος και το έργο κάθε ιστορικού ή χρονογράφου από το έργο του οποίου έχουν αντληθεί τα κείμενα, αναλύονται ως προς το ιστορικό τους περιεχόμενο και την αξιοπιστία τους για την ανεύρεση της ιστορικής αλήθειας.

- 1η Εβδομάδα: Οι πηγές για τον 9ο και 10ο αιώνα
- 2η Εβδομάδα: Οι αυτοκράτορες που κυβέρνησαν κατά τον 9ο αιώνα
- 3η Εβδομάδα: Η β' φάση της Εικονομαχίας
- 4η Εβδομάδα: Το κίνημα του Θωμά του Σλάβου και η καταστροφική άλωση του Αμορίου από τους Άραβες
- 5η Εβδομάδα: Η εικόνα του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ' στη φιλομακεδονική γραμματεία
- 6η Εβδομάδα: Η βασιλεία του Βασιλείου Α' και η εικόνα του στη φιλομακεδονική γραμματεία
- 7η Εβδομάδα: Η βασιλεία του Λέοντος Στ' και η βασιλεία του Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου
- 8η Εβδομάδα: Νικηφόρος Φωκάς – Ιωάννης Τσιμισκής – Βασίλειο Β'
- 9η Εβδομάδα: Πηγές και γεγονότα για την περίοδο από τον θάνατο του Βασιλείου Β' μέχρι και την εκθρόνιση του Νικηφόρου Βοτανειάτη
- 10η Εβδομάδα: Πηγές για την εποχή των Κομνηνών
- 11η Εβδομάδα: Η βασιλεία του Αλεξίου, Ιωάννη και Μανουήλ Κομνηνών

12η Εβδομάδα: Παρουσίαση Εργασιών

13η Εβδομάδα: Ανασκόπηση

12ΕΙ-24_14 Βυζαντινή Φιλολογία: Ιστορικοί της Άλωσης

Το διάγραμμα των παραδόσεων του μαθήματος «Βυζαντινή Φιλολογία» συνοψίζεται ως εξής:

- 1η εβδομάδα. Σύντομη επισκόπηση της Βυζαντινής Ιστοριογραφίας (κλασικίζουσα ιστοριογραφία, εκκλησιαστική ιστοριογραφία, χρονογραφία: εξέλιξη, χαρακτηριστικά, εκπρόσωποι).
- 2η-3η εβδομάδα. Το ιστορικό περίγραμμα της περιόδου 1204-1453
- 4η εβδομάδα. Σίλβεστρος Συρόπουλος
- 5η εβδομάδα. Λαόνικος Χαλκοκονδύλης
- 6η-7η εβδομάδα. Δούκας
- 8η-9η εβδομάδα. (Σ)φραντζής
- 10η-11η εβδομάδα. Κριτόβουλος
- 12η εβδομάδα. Γεώργιος Σχολάριος
- 13η εβδομάδα. Οι «άλλοι»: Nicolo Barbaro, Nestor Iskander, Λεονάρδος ο Χίος, χρονικό του κώδικα Βαρβερινού 111. Ανασκόπηση

12ΕΠΙ-59_20 Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτισμικών Διαδρομών

Περιεχόμενο μαθήματος

Το μάθημα αναλύει τον Τουρισμό και το Ταξίδι σαν πολιτισμικό-ιστορικό φαινόμενο και σαν κοινωνική σχέση. Επικεντρώνεται στις παρακάτω θεματικές που συζητώνται στο πλαίσιο κυρίως της Μεσογείου και ειδικότερα της Ελλάδας, χωρίς να λείπουν οι συγκριτικές αναφορές σε άλλες γεωγραφικές περιοχές και κουλτούρες:

- Η μετατόπιση στον χώρο και τον χρόνο—νομάδες, άποικοι, πειρατές, εξερευνητές, προσκυνητές, ταξιδευτές, μετανάστες, σεισμόκληκτοι, νεκροί, και ...άλλοι.
- Ταξίδι στον πολιτισμό—βουνό, πεδιάδα, θάλασσα ή πόλη;
- Η αναζήτηση και εμπειρία της διαφορετικότητας—εθνογράφος ή τουρίστας;
- Ορισμοί και μορφές διαχείρισης του Πολιτισμού.
- Πολιτιστικός Τουρισμός—Το φαινόμενο των πολιτιστικών μάνατζερ.
- Πολιτισμική ανταλλαγή ή πολιτιστική παραγωγή και κατανάλωση;
- Αναπαραστάσεις του εξωτικού Άλλου στους τόπους του πολιτιστικού τουρισμού και την τουριστική βιομηχανία.
- Σώμα, Φύλο και Ισχύς—ο Τουρισμός απο την οπτική της τοπικής κοινωνίας.
- Κοινωνικο-οικονομικές διαστάσεις του Τουρισμού, εντόπιου, ξένου και παγκόσμιου—Θέματα ανάπτυξης και υπανάπτυξης.
- Πολιτισμικός σχεδιασμός-προγραμματισμός και τουριστική ανάπτυξη.

Ο σπουδαστής αποκτά κριτική θεωρητική βάση για την κατανόηση της σχέσης πολιτισμού και τουρισμού στη πορεία του χρόνου.

12ΕΙ-29_16 Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα

Το μάθημα αυτό έχει ως στόχο να εισάγει τους φοιτητές στην έννοια της Ανάπτυξης Κοινού με επίκεντρο τον πολιτιστικό τομέα. Βασική πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί οργανισμοί σήμερα είναι να συγκρατήσουν, να αυξήσουν και να διευρύνουν το κοινό τους, επιφέροντας την ανάπτυξή του με ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους. Μέσω της ανάλυσης πραγματικών περιπτώσεων διαχείρισης πολιτιστικών φορέων, οι φοιτητές θα γνωρίζουν την τυπολογία των «κοινών» των πολιτιστικών οργανισμών και παράλληλα θα αντιληφθούν και θα προβληματιστούν για τις προκλήσεις και τους παράγοντες που επηρεάζουν την πράξη της πολιτιστικής διαχείρισης. Επισκέψεις σε πολιτιστικούς οργανισμούς και διαλέξεις από στελέχη του πολιτιστικού τομέα επιτρέπουν τη διερεύνηση διαφορετικών θεματικών διαχείρισης και την εισαγωγή των φοιτητών στην επαγγελματική πραγματικότητα. Οι φοιτητές καλούνται να έχουν ενημερωθεί λεπτομερώς για τους εν λόγω οργανισμούς και να υποβάλουν καίρια ερωτήματα αναφορικά με τη λειτουργία και τη διαχείριση των οργανισμών αυτών. Τέλος, οι φοιτητές διδάσκονται επιλεγμένες ερευνητικές μεθοδολογίες (ποσοτικές και ποιοτικές) που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα στον πολιτιστικό τομέα με στόχο τη μελέτη της λειτουργίας τους και την διερεύνηση του κοινού τους, όπως η μελέτη περίπτωσης (case study), η έρευνα με ερωτηματολόγιο και η έρευνα με συνέντευξη. Προς εμπέδωση των διδασκομένων μεθοδολογιών, οι φοιτητές καλούνται να εκπονήσουν ερευνητικό έργο ασκούμενοι σε συγκεκριμένη κάθε φορά μεθοδολογία.

12ΕΙ-31_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα

- Εισαγωγή στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής που εξετάζεται (17ος-20ος αιώνας).
- Τα φιλοσοφικά θεμέλια της πνευματικής επανάστασης του δέκατου έβδομου και δέκατου όγδοου αιώνα. Ο ευρωπαϊκός διαφωτισμός (Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία κ.ά.)
- Ευρωπαϊκό μπαρόκ (τέλη 16ου-μέσα 18ου): Ιταλία, Γαλλία, Βόρεια Ευρώπη, Κάτω Χώρες, Ισπανία.
- Μπαρόκ και αρχαία τέχνη.
- Ροκοκό.
- Ο κλασικισμός στον χώρο των ιδεών και της τέχνης (18ος-19ος αιώνας)
- Η βιομηχανική επανάσταση και οι επιπτώσεις της στη διαμόρφωση της ιδεολογίας του 19ου αιώνα.
- Ο γαλλικός και ο βρετανικός φιλελευθερισμός.
- Το κίνημα του ρομαντισμού.
- Ο μοντερνισμός.
- Τα ευρωπαϊκά πρωτοποριακά κινήματα του 19ου και των αρχών του 20ου αι. (Ρεαλισμός, Εμπρεσιονισμός και Μετεμπρεσιονισμός, Συμβολισμός, Αρ νουβώ, Φωβισμός, Εξπρεσιονισμός, Κυβισμός, Φουτουρισμός, Κονστρουκτιβισμός, Μπάουχάουζ, Νταντά, Υπερρεαλισμός) και η σχέση τους με τις νέες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (καπιταλισμός, καταναλωτισμός, εκβιομηχάνιση, αστικοποίηση).

12ΕΙ-45 Πρακτική Άσκηση (βλ. σελ. 19)

12ΕΙ-47_18 Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στις έννοιες της συντήρησης και ειδικότερα στην προληπτική συντήρηση πολιτισμικών αγαθών. Οι φοιτητές διδάσκονται μια εισαγωγική ενότητα της ιστορίας της συντήρησης έργων και ενοτήτων πολιτισμικής κληρονομιάς, από την Αναγέννηση μέχρι τις

μέρες μας, ώστε να γίνει αντιληπτή η προϊστορία των αναγκών που οδήγησαν από τις αρχές του 20ού αιώνα στην ανάδειξη της Συντήρησης ως αυτοτελούς θεματικής και ειδικεύσης. Η θεματική της Συντήρησης εξετάζεται ως προς την εφαρμόσιμότητά της στην επιβίωση, διατήρηση και ανάκτηση της αρχικής κατάστασης των πολιτισμικών αγαθών.

Στη συνέχεια δίνεται επιγραμματικά το περιεχόμενο των διαλέξεων των Πολιτισμικών Αγαθών και της Προληπτικής Συντήρησης ώστε να μεταφερθεί ο φοιτητής από το θεωρητικό επίπεδο στην εφαρμοσμένη έρευνα και στις πολυσχιδείς πτυχές της Συντήρησης έργων τέχνης και μνημείων.

1. Ορισμός, ιστορία, εξέλιξη και περιεχόμενο της θεματικής της Προληπτικής Συντήρησης
2. Προληπτική και Επεμβατική Συντήρηση
3. Δεοντολογία και αρχές Συντήρησης.
4. Χάρτης της Βενετίας, Συνθήκες της UNESCO, Διεθνείς Οργανισμοί
5. Υλικά και τεχνικές Συντήρησης
6. Καταγραφή και Μεθοδολογίες Συντήρησης
7. Συντήρηση Χαρτώου Υλικού
8. Συντήρηση Εικόνων
9. Συντήρηση Υφασμάτων
10. Συντήρηση Ξύλου και ξύλινων Φορέων
11. Ψηφιακές Καταγραφές στη Συντήρηση
12. Τεχνολογίες πολυμέσων και συστημάτων εικονικής πραγματικότητας μουσείων για χρήση στην ανάδειξη εργασιών συντήρησης
13. Συστήματα τοπογραφίας, GIS, φωτογραμετρία για μουσειακούς χώρους

Κατά την διάρκεια των εισαγωγικών διαλέξεων, ο φοιτητής καλείται να ανασύρει έννοιες και βασικές γνώσεις της χημείας, φυσικής, και των υπολογιστών, ώστε να χτιστεί στην πορεία η κουλτούρα της διεπιστημονικότητας που κρίνεται απαραίτητη για τους φοιτητές του μαθήματος, ώστε μελλοντικά να επιτυχώς με τις πλείστες όσες άλλες ειδικότητες (συντηρητές, χημικούς, μηχανικούς, μουσειολόγους, κλπ) της πολιτισμικής κληρονομιάς και αφετέρου ώστε να δημιουργήσουν το αναγκαίο υπόβαθρο για την καλύτερη παρακολούθηση και συμμετοχή στις διαλέξεις του μαθήματος.

12ΕΠΙ-54_19 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

1. Εισαγωγικά στοιχεία στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Εννοιολογικός προσδιορισμός Η εθνική και πολιτισμική ταυτότητα. Η πολυπολιτισμικότητα.
2. Παγκοσμιοποίηση και εθνικά κράτη. Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Μετασχηματισμοί των κοινωνιών.
3. Παγκοσμιοποίηση και εκπαίδευση. Το ζήτημα της παγκοσμιοποιημένης προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το παράδειγμα της Γερμανίας και της Γαλλίας.
4. Διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Προβλήματα, δράσεις και προοπτικές.
5. Γνωρίζοντας τον «άλλο»: Μειονότητες, πρόσφυγες, κοινωνικά αποκλεισμένοι συνάνθρωποι. Ο ρόλος του σχολείου στην ενσωμάτωση.
6. Σχολικός Ρατσισμός: Η προσέγγισή του ως κοινωνικό φαινόμενο.
7. Μοντέλα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας
8. Λεκτική – Μη Λεκτική Επικοινωνία. Έννοια και σημασία της Επικοινωνίας. Μορφές Επικοινωνίας με έμφαση στη Διαπολιτισμική Επικοινωνία (Intercultural Communication)
9. Εισαγωγικά στη Διγλωσσία και στη Δίγλωσση Εκπαίδευση.
10. Δομές Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα.
11. Στρατηγικές, μορφές και προσεγγίσεις στην επιμόρφωση διδακτικού προσωπικού στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.
12. Συμπεράσματα. Παρουσιάσεις εργασιών.

13. Συμπεράσματα. Παρουσιάσεις εργασιών. Ανατροφοδότηση πορείας διδασκαλίας αντικειμένου.

12ΕΠΙ-56_19 Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες

Στην αρχαία Ελλάδα η θρησκεία ήταν συνυφασμένη με την καθημερινότητα των ανθρώπων και των κοινωνιών τους καθώς και με την πολιτική, οικονομική και στρατιωτική τους οργάνωση. Επιπροσθέτως, ήταν ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της εθνικής, τοπικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας. Στο μάθημα αυτό διερευνάται η φύση και ο ρόλος της αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Εξετάζεται η γένεση και εξέλιξή της, οι μύθοι και εκφάνσεις της, και οι μέθοδοι μελέτης της. Επίσης, παρουσιάζονται και αναλύονται τα είδη των αρχαίων τελετουργιών, η ενσωμάτωσή τους από τους συμμετέχοντες και οι χωρικές τους απαιτήσεις. Οι θεοί προσεγγίζονται και παρουσιάζονται ως κοινωνία και ως μονάδες, και εστιάζουμε στη σχέση μεταξύ των θεών και των ανθρώπων που προσφεύγουν σε αυτούς. Στο μάθημα αυτό παρουσιάζονται γραπτές πηγές, ιερά και αναθήματα. Οι ενότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι οι εξής:

- οι ρίζες της αρχαιοελληνικής θρησκείας
- Θεογονία και Ομηρικοί ύμνοι
- φονκτιοναλισμός, στρουκτουραλισμός και η φύση του ελληνικού πολυθεϊσμού
- ανθρωπολογία της θρησκείας
- πανελλήνια θρησκεία και θρησκεία της πόλης
- ιερά και τελετουργίες
- θρησκεία και πολιτική
- οι κοινωνία των θεών
- εμπιστοσύνη στους θεούς: η Άρτεμις
- πίστη στους θεούς: ο Ασκληπιός
- κατευνάζοντας το φόβο: μυστηριακές λατρείες
- ήρωες
- μαγεία και προλήψεις

12ΕΠΙ-59_20 Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος αξιοποιείται συνδυαστικά η συνέργεια τριών πεδίων: του Τουρισμού, της Βιώσιμης Ανάπτυξης και της Πολιτισμικής Διαχείρισης. Τη θεωρητική προσέγγιση των βασικών εννοιών και θεματικών πλαισίων η μελέτη συγκεκριμένων εφαρμογών (μελέτες περίπτωσης). Εξετάζονται οι εξής επί μέρους θεματικές ενότητες:

- Επισκόπηση της ιστορίας του τουρισμού. Η ηθική διάσταση της τουριστικής ανάπτυξης.
- Βιώσιμη ανάπτυξη - Αειφόρος Ανάπτυξη. Ο Πολιτισμός ως πυλώνας της Αειφόρου Ανάπτυξης.
- Φυσικό περιβάλλον – ανθρωπογενές περιβάλλον: Φυσικές διαδρομές - πολιτιστικές διαδρομές.
- Τρόποι χάραξης καινοτόμων τουριστικών προορισμών. Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Κατηγοριοποίηση των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών διαδρομών. Το μονοπάτι ως στοιχείο του χώρου.
- Η προστασία, ανάδειξη και προσβασιμότητα των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων ως προϋπόθεση του σχεδιασμού των πολιτιστικών διαδρομών.
- Ο περιηγητισμός ως εργαλείο χάραξης πολιτιστικών διαδρομών: από τον Πausanias στους περιηγητές και ταξιδιώτες των νεότερων χρόνων (15ος-

20ος αι.).

- Πολιτιστικές διαδρομές και αρχαιότητα: μία νέα προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος σε συνδυασμό με την αντίληψη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Πολιτιστικές διαδρομές και δυτικός μεσαίωνας: μία λιγότερο γνωστή διάσταση του ελληνικού πολιτισμικού τοπίου.
- Μονοθεματικές πολιτιστικές διαδρομές: θρησκευτικός/προσκυνηματικός τουρισμός (μοναστήρια-εκκλησίες), αρχαία θέατρα, κάστρα, γεφύρια, διατηρητέοι οικισμοί και φυσικά αξιοθέατα (κοιλιάδες, ποτάμια, φαράγγια, σπήλαια κ.ά.).
- Πολιτιστικές διαδρομές και λογοτεχνική μνήμη.
- Πράσινες διαδρομές και μνημεία: Το παράδειγμα της Οθωνικής Αθήνας
- Μονοπάτια πολιτισμού: δρόμοι της ελιάς και του κρασιού.

12ΕΙ-66 Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία

Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές στην αρχαία ελληνική φιλοσοφική σκέψη μέσα από την ανάγνωση και ερμηνεία αντιπροσωπευτικών κειμένων. Η οργάνωση των σεμιναρίων γίνεται κατά χρονολογική σειρά με έμφαση στα βασικά ερωτήματα που τέθηκαν ανά εποχή και απασχολούν διαχρονικά τους ανθρώπους. Εξετάζονται ζητήματα που αφορούν τις φυσικές αρχές, την πρόσληψη της γνώσης, τη σχέση ψυχής και σώματος, τις αξίες που διέπουν την ανθρώπινη κοινωνία, και την ύπαρξη του θεού. Κεντρικός στόχος του μαθήματος είναι να καταστήσει την αρχαία ελληνική φιλοσοφία κατανοητή εκ των ένδον, δηλαδή με τον τρόπο με τον οποίο κατανοούσαν τον φιλοσοφικό στοχασμό και τη φιλοσοφική δραστηριότητα οι ίδιοι οι αρχαίοι φιλόσοφοι.

Τα διαχρονικά ερωτήματα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας

1. Πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος και ποια τα συστατικά του στοιχεία;
2. Ποιες αιτιώδεις σχέσεις διέπουν τον κόσμο;
3. Υπάρχει θεός και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του και η σχέση που έχει με τους ανθρώπους;
4. Τι είναι ψυχή και ποια σχέση έχει με το σώμα;
5. Πώς πρέπει να ζούμε;
6. Ποιες αρχές πρέπει να ακολουθούμε για να διατυπώνουμε λογικούς συλλογισμούς;
7. Πώς γεννήθηκαν οι κοινωνικοί θεσμοί;
8. Τι είναι δίκαιο και τι άδικο;
9. Πώς πρέπει να οργανωθεί η πολιτική και η κοινωνική ζωή;

12ΕΙ-69 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)

Εξετάζεται στο πλαίσιο αυτό η ιστορία των διεθνών σχέσεων από την ολοκλήρωση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τη συγκρότηση της σημερινής Ρωσίας του Πούτιν με ενδιαμέσο σταθμό την αποδόμηση της ΕΣΣΔ το 1991. Στο χρονικό αυτό άνυσμα σημειώθηκαν στη διεθνή κοινότητα τέσσερα μείζονος σπουδαιότητας φαινόμενα: Ο Ψυχρός Πόλεμος, ο τερματισμός της αποικιοποίησης, η ενοποίηση του ευρωπαϊκού κόσμου και η ανάδυση νέων μεγάλων δυνάμεων, όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία κ.ά. Αναλύονται τα κύρια σημεία του ανταγωνισμού ανάμεσα στον δυτικό και τον ανατολικό συνασπισμό, η ίδρυση και η λειτουργία του ΝΑΤΟ και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οι πόλεμοι της Κορέας και του Βιετνάμ, το Κυπριακό Ζήτημα και το Μεσανατολικό Ζήτημα. Παρουσιάζονται επίσης οι προσωπικότητες διεθνούς εμβέλειας, όπως του Στάλιν, του Κέννεντυ, του Κίσινγκερ, του Γκορμπατσώφ και του Πούτιν.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Θ.Κ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Χειμερινό εξάμηνο (Ε' & Ζ' Εξάμηνο)

12ΕΑ-2_14 Εισαγωγή στη Νομισματική Ιστορία : Αρχαιότητα, Ρωμαϊοκρατία, Μεσαίωνας

Αρχαία Ελληνική νομισματική (1η – 4η εβδομάδα):

- Η προκερματική περίοδος ή η περίοδος του αντιπραγματισμού
- Η γένεση του κερματόμορφου νομίσματος: πρώτες ύλες και τεχνικές παραγωγής
- Σταθμοί στην εξέλιξη της νομισματοκοπίας των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων
- Σταθμοί στην εξέλιξη της νομισματοκοπίας των ελληνιστικών χρόνων.

Ρωμαϊκή νομισματική (5η – 8η εβδομάδα)

- Σταθμοί στην εξέλιξη του πρώιμου ρωμαϊκού νομισματικού συστήματος (3ος αι. π.Χ- 1ος αι. π.Χ.)
- Το ρωμαϊκό νομισματικό σύστημα κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους (1ος αι. π.Χ- αρχές 4ου αι. μ.Χ.)
- Η εικονογραφία των ρωμαϊκών νομισμάτων
- Η νομισματοκοπία των ελληνικών πόλεων κατά τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους

Μεσαιωνική νομισματική (9η – 13η εβδομάδα)

- Σταθμοί στην εξέλιξη της δυτικής μεσαιωνικής νομισματοκοπίας (5ος –15ος αιώνας)
- Σταθμοί στην εξέλιξη της βυζαντινής νομισματικής (5ος –15ος αιώνας)
- Νομίσματα της Φραγκοκρατίας (1204-1566)
- Η νομισματική κυκλοφορία στην Ανατολική Μεσόγειο από τα τέλη του 13ου αιώνα έως το 1453.

12ΕΑ-8 Ιστορία του Πολιτισμού: Ρωμαϊκός Κόσμος

- Χρονολογικό και πολιτικό πλαίσιο του Ρωμαϊκού Κόσμου από τον Ρωμύλο έως τον Κωνσταντίνο: οι Βιλλανόβιοι και οι Ετρούσκοι πρόδρομοι, η ρεπουμπλικανική περίοδος, ο Αύγουστος και η αυτοκρατορική ιδέα, η αυτοκρατορική περίοδος.
- Οι βασικές κατηγορίες της ρωμαϊκής τέχνης (πορτρέτο, γλυπτική, ζωγραφική, ιστορικά ανάγλυφα) και της αρχιτεκτονικής (forum, θεατρική αρχιτεκτονική, θέρμες).
- Οι σημαντικότερες εκφάνσεις του ρωμαϊκού πολιτισμού μέσα από τις μαρτυρίες των δύο μεγάλων κέντρων της Ιταλικής Χερσονήσου (Ρώμη, Πομπηία).
- Το ρωμαϊκό θέαμα (αμφιθέατρο, ιππόδρομος).
- Η Ρώμη και ο ελληνικός κόσμος.

12ΕΑ-9_16 Κλασική Αρχαιολογία: Πλαστική

Περιεχόμενο μαθήματος

Το μάθημα περιλαμβάνει αναλυτική πραγμάτευση της εξέλιξης της μνημειακής πλαστικής και της μικροπλαστικής σε ορείχαλκο από την πρώιμη εποχή του Σιδήρου μέχρι και το τέλος των ελληνιστικών χρόνων (1050-31 π.Χ.). Η προσέγγιση γίνεται με χρονολογικά κριτήρια. Παράλληλα, διερευνώνται και προσδιορίζονται τα τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά των εργαστηρίων παραγωγής των ορειχάλκινων αυτών έργων, κυρίως στον ελλαδικό χώρο. Οι ενότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι οι εξής:

- Η τεχνολογία του ορείχαλκου (εβδομάδα 1)
  - ✓ ζητήματα ορολογίας, απαρχές και μυθικές καταβολές χαλκούργιας/τορευτικής
  - ✓ συστατικά του κράματος, προέλευση και διαθεσιμότητα πρώτων υλών
  - ✓ αρχαιομετρικές μελέτες για την ανίχνευση της προέλευσης
- Ορειχάλκινα έργα πλαστικής από τον ελλαδικό χώρο (εβδομάδα 2)
  - ✓ ιστορία της έρευνας
  - ✓ τύποι, χρήση, αξία
  - ✓ χρονολογικά προβλήματα
  - ✓ επισήμανση νέων προοπτικών στην έρευνα
- Τεχνικές κατασκευής ορειχάλκινων γλυπτών (εβδομάδα 3) (σφυρηλάτηση, συμπαγής χύτευση, έμμεση και άμεση κοίλη χύτευση, ενθέσεις)
- Εργαστήρια κατασκευής ορειχάλκινων γλυπτών (περιοχές – Αθήνα, Κόρινθος, Ρόδος, Μακεδονία - αρχαιολογικά κατάλοιπα, απεικονίσεις εργαστηρίων στην αγγειογραφία, γραμματειακές πηγές) (εβδομάδα 4)
- Μνημειακά ορειχάλκινα γλυπτά (εβδομάδα 5-6)
  - ✓ Γεωμετρικοί και αρχαϊκοί χρόνοι
  - ✓ Κλασικοί και ελληνιστικοί χρόνοι
- Ορειχάλκινα ειδώλια της πρώιμης εποχής του Σιδήρου (Κρήτη, Αθήνα, Πελοπόννησος) (εβδομάδα 7-8)
  - ✓ υπάρια
  - ✓ ανθρώπινη μορφή
  - ✓ συμπλέγματα
- Ορειχάλκινα ειδώλια αρχαϊκών χρόνων (τα εργαστήρια της Αθήνας, της Πελοποννήσου, του κεντρικού και βορειοελλαδικού χώρου): τεχνοτροπία, θεματολόγιο/τυπολογία, χρονολόγηση (εβδομάδα 9-10)
- Ορειχάλκινα ειδώλια κλασικών χρόνων (θεματολόγιο/τυπολογία, τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά εργαστηρίων, επιρροές από τους τύπους της μνημειακής πλαστικής) (εβδομάδα 11-12)
- Ορειχάλκινα ειδώλια ελληνιστικών χρόνων (θεματολόγιο/τυπολογία, τεχνοτροπικά χαρακτηριστικά εργαστηρίων) (εβδομάδα 13)

12ΕΑ-11_10 Βυζαντινή Αρχαιολογία: Αρχιτεκτονική

Στο μάθημα εξετάζονται ειδικά θέματα που αφορούν στη βυζαντινή αρχιτεκτονική (πολεοδομία, οικιστική, ναοδομία), όπως θέματα τυπολογίας, κατασκευαστικά, λειτουργίας/χρήσης του χώρου, συμβολισμού. Το μάθημα εμπλουτίζεται με επισκέψεις/ξεναγήσεις σε βυζαντινά μνημεία για την επιτόπια παρατήρηση και καταγραφή αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών με σκοπό την εφαρμογή στο πεδίο των γνώσεων, που προσλαμβάνει ο φοιτητής στην τάξη. Οι φοιτητές που ολοκληρώνουν επιτυχώς το μάθημα είναι σε θέση, μεταξύ άλλων, να: α) αναγνωρίζουν αρχιτεκτονικούς τύπους, είδη τοιχοποιίας,

κατασκευαστικές λεπτομέρειες και ιδιαιτερότητες της βυζαντινής αρχιτεκτονικής, β) χαρακτηρίζουν και να χρονολογούν κτήρια με βάση τα παραπάνω κριτήρια, γ) περιγράφουν με πληρότητα και ακρίβεια αρχιτεκτονικά κατάλοιπα και μνημεία, δ) αναζητούν, αναλύουν και συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες στο πεδίο και στη βιβλιοθήκη.

12ΕΑ-16_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Μεσαίωνας, Αναγέννηση

- Καθορισμός της έννοιας Ευρωπαίος. Διαχρονική παρουσίαση των ιστορικών και των πνευματικών καμπών που καθόρισαν την ευρωπαϊκή φυσιογνωμία κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης. Ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών της κάθε περιόδου.
- Ρωμανική εποχή.
- Παράγοντες διαμόρφωσης του γοτθικού ύφους. Κυριότερες κατηγορίες (αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, χειρόγραφα και μικρογραφίες). Σημαντικότεροι εκπρόσωποι στην Ιταλία.
- Διαμόρφωση του διεθνούς γοτθικού ρυθμού: Κάτω Χώρες.
- Η ανθρωποκεντρική κοσμοθεωρία και η ανανέωση της σκέψης και των τεχνών στην Αναγέννηση.
- Αναγέννηση και Αρχαιότητα.
- Η τέχνη της Αναγέννησης
- Ιταλία 15ος αι. Σημαντικότεροι εκπρόσωποι: Μπρουνελλέσκι, Μασάτσιο, Γκιμπέρτι, Ντονατέλλο, Φρα Αντζελίκο, Πιέρο ντελα Φραντσέσκα, Μαντένιο, Μποτιτσέλλι, Λεονάρντο ντα Βίντσι.
- Ιταλία 16ος αι.: Μιχαηλάγγελος, Ραφαήλ, Τιτσιάνο. Γερμανία και Κάτω Χώρες: Γκρούνεβαλντ, Κράναχ, Μπος, Ντύρερ.
- Διαμόρφωση του κινήματος του Μανιερισμού μετά τις αντιδράσεις που δημιουργήθηκαν από την τέχνη της Αναγέννησης

12ΕΑ-18_14 Η βυζαντινή πόλη

Στο μάθημα εξετάζεται ένα από τα σημαντικότερα θέματα της Βυζαντινής Ιστορίας, η εξέλιξη και δομή των πόλεων από την ύστερη αρχαιότητα στο μεσαιωνικό Βυζάντιο. Εξετάζονται η ελληνορωμαϊκή κληρονομιά και οι αλλαγές οι οποίες επήλθαν στις πόλεις κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο (4ος-7ος αι.) στον πολεοδομικό ιστό (αγορά, λεωφόροι, θέατρα, υπόδρομοι, λουτρά, υδραγωγεία, οχύρωση), στην κοινωνία και στις πολιτισμικές αρχές. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις αρχαιολογικές μαρτυρίες. Η βαθειά κρίση των πόλεων κατά τον 7ο και 8ο αι. και η ανάδειξη της πόλης-κάστρου. Η εξέλιξη της βυζαντινής πόλης κατά τους μέσους και ύστερους βυζαντινούς αιώνες. Εξετάζονται αντιπροσωπευτικά κείμενα.

Ενότητες Μαθήματος:

- Η ρωμαϊκή πόλη και η πόλη στην ύστερη αρχαιότητα (πρωτοβυζαντινή εποχή). Το ιστορικό πρόβλημα και οι επιστημονικές προσεγγίσεις.
- Το ιστορικό πλαίσιο, κοινωνικές, διοικητικές, οικονομικές και πολιτισμικές αλλαγές.
- Η πολεοδομία της πρωτοβυζαντινής πόλης και οι αλλαγές που υπέστη.
- Παραδείγματα πόλεων από τα ανασκαφικά δεδομένα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κόρινθος, Έφεσος, Αφροδισιάς, Σκυθόπολη).
- Κωνσταντινούπολη: η ίδρυση και η διαμόρφωση της πολεοδομίας και των μνημείων της πρωτεύουσας της βυζαντινής αυτοκρατορίας.
- Η πόλη-κάστρο: η μετάβαση στην μεσαιωνική πόλη και οι ιστορικές συνθήκες.
- Η αναβίωση των πόλεων τον 10ο αι.
- Παραδείγματα διάρθρωσης του ιστού των πόλεων της μέσης και της ύστερης βυζαντινής εποχής.
- Η Κωνσταντινούπολη στη μέση και ύστερη βυζαντινή εποχή.
- Παραδείγματα βυζαντινών πόλεων της μέσης και ύστερης εποχής (Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Μυστράς).

12ΕΑ-32 Βυζαντινή Αρχαιολογία: Μικροτεχνία

Το μάθημα εστιάζει στη βυζαντινή μικροτεχνία (4ος-15ος αι.) και πιο συγκεκριμένα στους τομείς της μεταλλοτεχνίας, της υαλουργίας, της μικρογλυπτικής σε ελεφαντοστό και στεατίτη, της υφαντουργίας, των φορητών εικόνων και της ζωγραφικής χειρογράφων. Για καθέναν από τους παραπάνω τομείς εξετάζονται: α) τα υλικά και οι τεχνικές επεξεργασίας διαχρονικά, β) η τυπολογία και η χρήση/λειτουργία των αντικειμένων, γ) τα εικονογραφικά θέματα, δ) το πολιτικό μήνυμα και το ιδεολογικό φορτίο που έφεραν συγκεκριμένα έργα μικροτεχνίας, ε) οι επιρροές από την τέχνη όμορων λαών της Ανατολής και της Δύσης σε επίπεδο τέχνης, τεχνικής και ιδεολογίας, στ) η πρόσληψη των έργων μικροτεχνίας από τους ίδιους τους Βυζαντινούς, όπως αυτή τεκμαίρεται από ιστορικά κείμενα, φιλολογικές πηγές (*εκφράσεις*), κείμενα διαθηκών, μοναστηριακά έγγραφα κ.ά., ζ) η σημασία των έργων μικροτεχνίας ως εικαστικών και ιστορικών μαρτυριών για τη ζωή στην αυτοκρατορική αυλή, στους εκκλησιαστικούς και μοναστηριακούς κύκλους, στα αστικά κέντρα και στην ύπαιθρο. Στόχος του μαθήματος είναι να μπορούν οι φοιτητές: α) να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τις πρώτες ύλες και τις τεχνικές κατασκευής και διακόσμησης έργων βυζαντινής μικροτεχνίας, β) να διατυπώνουν επιστημονικά στηριγμένες υποθέσεις εργασίας για έργα μικροτεχνίας, όσον αφορά τα εικονογραφικά, τεχνολογικά και τεχνικά χαρακτηριστικά τους, και να τα εντάσσουν στον χώρο και τον χρόνο, γ) να αξιοποιούν τα έργα μικροτεχνίας ως αφετηρία αφήγησης στον πολιτιστικό σχεδιασμό, στη μουσειακή-εκθεσιακή θεωρία και πρακτική, στην εκπαιδευτική διαδικασία.

12ΕΑ-46_18 Αρχαιούλικά

Παρουσιάζονται τα υλικά κατασκευής των έργων τέχνης, τέχνηργων και γεωαρχαιολογικών υλικών. Στη συνέχεια περιγράφεται η σχετική ορολογία για την ορθή περιγραφή τους, αναλύονται οι φυσικοχημικές και μηχανικές ιδιότητές τους, καθώς και οι τεχνικές και οργανολογίες για τη μελέτη τους. Οι κατηγορίες των παραπάνω αντικειμένων και υλικών ομαδοποιούνται σε: κεραμική, μέταλλα, οψιανός/πυριτόλιθος, γυαλί, ιζήματα, κονιάματα, χρωστικές, ξύλο, οστά, δέρμα, χαρτί, οργανικά κατάλοιπα, σύνθετα πολιτισμικά υλικά και αντικείμενα.

12ΕΠΑ-57_20 Διδακτική μαθητών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία) I

Το μάθημα είναι βασικό εισαγωγικό στις έννοιες της ειδικής διδακτικής μεθοδολογίας στην δυσλεξία. Οι γνώσεις απορρέουν από τον γενικό σκοπό και τους αντικειμενικούς στόχους του μαθήματος και εστιάζονται στη βασική θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των προπτυχιακών φοιτητών γύρω από σύγχρονες τάσεις και τα ζητήματα της διδακτικής επιστήμης. Οι προπτυχιακοί φοιτητές, στο τέλος του μαθήματος είναι σε θέση να αιτιολογούν γιατί επιλέγουν μία ορισμένη μορφή διδασκαλίας, ποιους σκοπούς εξυπηρετούν, ποιο είναι το περιεχόμενό της διδακτικής εργασίας, σε ποιους μαθητές απευθύνονται και ποια τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους. Ακόμη είναι σε θέση να σκεφτούν με ποιο τρόπο θα προσφερθεί μεθοδολογικά το περιεχόμενο των γλωσσικών και φιλολογικών μαθημάτων σε ορισμένο κείμενο, στους μαθητές με ορισμένες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και ποια είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα από την διδασκαλία. Ειδικότερα κάθε προπτυχιακός φοιτητής στο πλαίσιο του μαθήματος μαθαίνει να συνεργάζεται με τους συμφοιτητές του στην δημιουργία και παρουσίαση σεναρίου μελέτη περίπτωσης μαθητή με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία). Στόχος της διδακτικής συνεργασίας είναι η κατανόηση και η παρέμβαση μέσω των φιλολογικών μαθημάτων εφαρμόζοντας την ειδική διδακτική Μεθοδολογία αναφορικά με το «Στοχευμένο Ατομικό διδακτικά δομημένο και διαφοροποιημένο Ενταξιακό Πρόγραμμα Παρέμβασης στις Ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. (ΣΑΔΕΠ ΕΜΔ)». Έτσι, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο προσεγγίζονται τα ερωτήματα σχετικά με τις αρχές της διδασκαλίας και τις νευροεκπαιδευτικές θεωρίες μάθησης και τις μεταξύ τους σχέσεις με έμφαση αυτές που προωθούν τη μάθηση και την ανάπτυξη του μαθητή με γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Επιπλέον, εξετάζονται ζητήματα της διδακτικής θεωρίας και μεθοδολογίας σύμφωνα με τις αρχές και στρατηγικές δημιουργίας εναλλακτικών σχεδίων διαφοροποιημένης διδακτικής εργασίας. Ο προγραμματισμός διδακτικών ενεργειών, οι προσαρμογές στα αναλυτικά και διδακτικά προγράμματα, εξατομικεύονται σε μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες τυπικής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

12ΕΠΑ-60_20 Εκπαιδευτική ένταξη με διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αυτισμό

Το μάθημα είναι βασικό εισαγωγικό στις έννοιες της εκπαιδευτικής ένταξης των ατόμων με αυτισμό. Οι γνώσεις απορρέουν από τον γενικό σκοπό και τους αντικειμενικούς στόχους του μαθήματος και εστιάζονται στη βασική θεωρητική και πρακτική κατάρτιση των προπτυχιακών φοιτητών γύρω από σύγχρονες τάσεις και τα ζητήματα των διαταραχών του αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ). Ο γενικός σκοπός και οι αντικειμενικοί στόχοι του μαθήματος εστιάζονται στη μελέτη του προβλήματος της εκπαιδευτικής ένταξης των ατόμων με αυτισμό και τις δυνατότητες προσβασιμότητας στην σχολική κοινότητα, αξιοποιώντας τη θεωρητική και ερευνητική γνώση. Οι προπτυχιακοί φοιτητές, στο τέλος του μαθήματος θα μάθουν να κατανοούν θεωρητικές έννοιες που αναφέρονται στις διαταραχές αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ) και τις διαφορετικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις. Ακόμη, αποκτούν δεξιότητες για να αξιολογούν τα ενταξιακά κριτήρια σε σχέση με τα επίπεδα ατομικής ή υποστηριζόμενης αυτονομίας στο σχολείο, στην εργασία, στο νοσοκομείο, στην εκκλησία, στη βιβλιοθήκη, στο μουσείο, στο σούπερ μάρκετ-μαγαζιά, στο γυμναστήριο, στις εκδρομές, στα ταξίδια, στην κατοικία των παιδιών και νέων με αυτισμό.

12ΕΠΑ-63_21 Προϊστορική Αρχαιολογία: Κεραμική

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την ορολογία, την τυπολογία και τις διακοσμητικές τεχνικές των κεραμέων της προϊστορικής εποχής στο χώρο του Αιγαίου, καθώς και με την προσέγγιση της κεραμικής ως πρωταρχικού εργαλείου χρονολόγησης αλλά και δείκτη διερεύνησης της πολιτισμικής αλληλεπίδρασης και της πολιτισμικής αλλαγής στο χώρο του Αιγαίου κατά τη Νεολιθική εποχή και την Εποχή του Χαλκού. Η παρουσίαση ακολουθεί την εξέλιξη της κεραμικής ανά περίοδο και παράλληλα εξετάζει τις πολιτισμικές αλλαγές που οι μεταβολές της κεραμικής υποδεικνύουν. Συστατικό στοιχείο του μαθήματος αποτελούν οι επισκέψεις σε μουσεία για εγγύτερη γνωριμία της κεραμικής.

Ενότητες μαθήματος

- Εισαγωγή: Βασικές τεχνικές κατασκευής και διακόσμησης της προϊστορικής κεραμικής στο χώρο του Αιγαίου
- Βασική τυπολογία και ορολογία σε συσχέτιση ή αντιπαραβολή με την τυπολογία και την ορολογία μεταγενέστερων εποχών
- Νεολιθική κεραμική
- Η κεραμική της Ηπειρωτικής Ελλάδας κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού
- Η κεραμική των Κυκλάδων κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού
- Η κεραμική της Προανακτορικής Κρήτης
- Η μινωική κεραμική κατά την Παλαιονακτορική περίοδο
- Η μινωική κεραμική κατά τη Νεονακτορική περίοδο
- Η κυκλαδική κεραμική κατά την Μέση Εποχή του Χαλκού
- Η κεραμική της Ηπειρωτικής Ελλάδας κατά την Μέση Εποχή του Χαλκού
- Η πρώιμη μυκηναϊκή κεραμική (ΥΕΙ-II)
- Η μυκηναϊκή κεραμική την περίοδο της ακμής (ΥΕΙΙΑ-B)
- Η μυκηναϊκή κεραμική μετά την κατάρρευση του ανακτορικού συστήματος (ΥΕΙΙΓ και Υπομυκηναϊκή περίοδος).

12ΕΑ-64 Η Αρχαία Πόλη: πολεοδομία, αρχιτεκτονική, ιστορική τοπογραφία. Από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα

Το μάθημα παρακολουθεί την εξέλιξη της αστικοποίησης στις γνωστές πόλεις του ελληνικού και του ρωμαϊκού κόσμου, εκκινώντας από τις πόλεις της αρχαϊκής εποχής που ιδρύθηκαν με τον αποικισμό, υπό την επίδραση προτύπων της ανατολικής Μεσογείου. Η πολεοδομική σχεδίαση των αποικιών, που εξυπηρετούσε τις πρακτικές ανάγκες της νέας εγκατάστασης, ήταν καθοριστικής σημασίας για την παγίωση ενός κατανομμένου σε ζώνες αστικού χώρου,

συχνά πολύ νωρίτερα από την εμφάνιση αντιστοιχών διαδικασιών στις μητροπόλεις. Έμφαση θα δοθεί στη μελέτη της δημόσιας αρχιτεκτονικής στο πλαίσιο της οικοδομικής πολιτικής των τυράννων, ειδικά στα κοινωφελή οικοδομικά έργα που υλοποίησαν σε πόλεις του ελλαδικού χώρου (π.χ. Κόρινθο, Αθήνα, Σάμο), σε συνδυασμό με την απόδοση κολοσσιαίου μεγέθους στα ναϊκά κτίσματα της ίδιας περιόδου (π.χ. Ολυμπείο Αθήνας, Ηραίο Σάμου). Θα οριοθετηθεί η πολιτική φυσιογνωμία της αρχαίας πόλης, η σφυρηλάτηση της ταυτότητας των πολιτών και η συλλογική προάσπιση του εδάφους.

Οι πόλεις της αρχαϊκής και κλασικής εποχής βρίσκονται σε συνεκτική σχέση με την ευρύτερη γεωγραφική επικράτεια μέσω οδικών αξόνων, λιμένων, αγροτικών κωμών, και ιερών. Με τη μεταρρύθμιση του Κλεισθένη εγκαίνιαζονται νέα διοικητικά κτίρια στην Αθήνα, που αναδεικνύουν τον χώρο της Αγοράς ως κέντρο της ισονομίας, ενώ η εδαφική διαίρεση της Αττικής αντανακλά το νέο χωροταξικό ανάπτυγμα της δημοκρατίας. Κατά την κλασική εποχή καθιερώνεται από τον Ιππόδαμο το ορθογωνικό ρυμοτομικό σχέδιο (Πειραιάς, Μίλητος, Θούριοι, Ρόδος), το οποίο συστηματοποίησε εκ νέου τις λειτουργικές ανάγκες των πόλεων, ενώ πολύτιμες μαρτυρίες κατανόησής του αποτελούν οι πόλεις της Ολύνθου, της Κασσώπης και της Πριήνης. Οι νέες πόλεις που ιδρύονται στον ελληνιστικό κόσμο έχουν μεγαλύτερη έκταση και πληθυσμό και πολυπολιτισμικό χαρακτήρα. Το πλήθος των δημοσίων κτιρίων και η αίγλη των πολυτελών επαύλεων και των ανακτόρων καταδεικνύουν τη δύναμη του εκάστοτε μονάρχη, αλλά και των νέων εύπορων τάξεων, που αναδύονται στο νέο κοσμοπολίτικο περιβάλλον των βασιλείων.

Μέσα από τις πολυπληθείς ρωμαϊκές πόλεις γίνεται η μετάβαση στις πόλεις της ύστερης αρχαιότητας (βλ. Κωνσταντινούπολη), στις οποίες παρατηρείται η πρόκληση της συνέχειας των υπαρχουσών δομών και η εμφανής διαφοροποίηση, ως αποτέλεσμα μιας νέας πολιτισμικής αντίληψης. Στο μάθημα θα μελετηθεί η αρχαία ελληνική κατοικία, καθώς και βασικοί κτιριακοί τύποι της κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής πόλης. Θα εξεταστούν ως μελέτες περίπτωσης ιστορικής τοπογραφίας η πόλη των Αθηνών, η Πριήνη, η Έφεσος, και η Ρώμη, ενώ θα μελετηθούν κατά περίπτωση και άλλες σημαντικές πόλεις του ελλαδικού χώρου, της Μεγάλης Ελλάδας και της Μ. Ασίας (π.χ. Δήλος, Πομπηία, Αφροδισιάδα), με την αξιοποίηση των ιστορικών πηγών και των ανασκαφικών δεδομένων. Το μάθημα θα ολοκληρωθεί με μία αναφορά στην αναβίωση του υποδομικού συστήματος στον ευρωπαϊκό και ελληνικό Νεοκλασικισμό και με την επιρροή που θα μπορούσε να ασκήσει στη σημερινή κοινωνική οργάνωση μέσα από τη μελέτη της αρχαίας πόλης και της αστικοποίησης της αρχαιότητας.

12ΕΑ-65 Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική και Λατινική Επιγραφική

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην μελέτη και κατανόηση ελληνικών και λατινικών επιγραφικών κειμένων και στοχεύει στην ανάδειξη της σημασίας τους για την γνώση της αρχαίας ιστορίας (πολιτικοί θεσμοί, θρησκεία, ιδιωτικός βίος κλπ.). Το μάθημα θα ξεκινήσει με τον ορισμό της επιγραφικής επιστήμης και την επισκόπηση της ιστορίας της ελληνικής και λατινικής επιγραφικής. Έμφαση θα δοθεί στην εισαγωγή του ελληνικού και λατινικού αλφαβήτου και θα παρουσιαστούν παραδείγματα πρώιμων επιγραφών. Κατόπιν θα παρουσιαστεί επιλογή επιγραφών από την αρχαϊκή, κλασική, ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο. Η διδασκαλία θα επικεντρωθεί στην περιγραφή των μνημείων, την ανάγνωση και κατανόηση των κειμένων (μετάφραση/ερμηνεία), την χρονολόγησή τους και την ένταξή τους στο ιστορικό τους πλαίσιο καθώς και στην παρατήρηση της μορφής των γραμμάτων. Επί πλέον θα μελετηθούν τα είδη των αρχαίων ελληνικών και λατινικών επιγραφών και θα παρουσιαστούν οι βασικές επιγραφικές δημοσιεύσεις και η σχετική βιβλιογραφία.

12ΕΑ-67 Ιστορία των Ελληνικών Εμφυλίων (20ός αιώνας)

Εξετάζεται στο πλαίσιο αυτό η πολιτική και κοινωνική ιστορία της Ελλάδας κατά τη δεκαετία του 1910 και του 1940 με επίκεντρο την περίοδο του Εθνικού Διχασμού (1915-1917) και την ομόλογη περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου (1943-1949). Εκκινώντας από την εμβάθυνση στα ιστοριογραφικά ερμηνευτικά σχήματα της δεκαετίας του 1910, φωτίζεται ιδιαίτερα το ιστορικό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε από τους Βενιζελικούς και του Αντιβενιζελικούς, από το διακύβευμα εκσυγχρονισμός και παράδοση. Το ίδιο σχήμα τηρουμένων των αναλογιών επαναλαμβάνεται και στη δεκαετία του 1940, όπου η Κατοχή και η Αντίσταση βαραίνουν καταλυτικά στην εμπλοκή του αστικού κόσμου με την αριστερά. Φυσικά οι δύο αυτοί Εμφύλιοι εξετάζονται μέσα από θεματικές που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων, συνδέοντας με τον τρόπο αυτό την ελληνική πολυαίμακτη αναμέτρηση με τη διεθνή διελκυστίνδα των συμφερόντων τόσο κατά τον Α΄ όσο και κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η σύγκριση των δύο αυτών ελληνικών αδελφοκτόνων συγκρούσεων είναι αναπόφευκτη και προφανής, αφήνοντας το αποτύπωμά της έντονα στο πολιτικό γίγνεσθαι του σύντομου 20ού αιώνα.

12ΕΑ-68 Προϊστορική Αρχαιολογία: Εποχή του Λίθου

Το μάθημα παρουσιάζει τις κύριες αλλαγές και εξελίξεις της Εποχής του Λίθου [Παλαιολιθική, Μεσολιθική και Νεολιθική εποχή (2.600.000 – 10.000 π.Χ. περίπου)]. Εξετάζει την καταγωγή και εξέλιξη του ανθρώπου καθώς και τα πρώτα τεκμήρια της δραστηριότητάς του, όπως εργαλεία, όπλα, κοσμήματα, ειδώλια και την ζωγραφική των σπηλαίων, με ιδιαίτερη αναφορά σε ευρήματα του ελλαδικού χώρου. Στη συνέχεια εξετάζει τη Μεσολιθική εποχή στον ελλαδικό χώρο (10.000-6.800 π.Χ.). Παρουσιάζονται οι χώροι κατοίκησης, ο τρόπος διαβίωσης του ανθρώπου σε σχέση με το περιβάλλον και την τεχνολογία της εποχής καθώς και οι ταφικές πρακτικές. Έμφαση δίνεται στους παράγοντες και τα στοιχεία που προοιωνίζονται τις εξελίξεις της Νεολιθικής εποχής, η οποία εξετάζεται στη συνέχεια (6.800-3.200 π.Χ.). Παρουσιάζονται οι σημαντικότερες θέσεις στην ηπειρωτική Ελλάδα και το Αιγαίο και εξετάζονται η οικιστική οργάνωση, τα ταφικά έθιμα, η οικονομία, η κοινωνία, η επικοινωνία και η τέχνη της εποχής. Τονίζονται η εμφάνιση της γεωργοκτηνοτροφικής οικονομίας και οι συνέπειές της για την εξέλιξη του πολιτισμού εν γένει. Τέλος, συζητείται η μετάβαση προς την Εποχή του Χαλκού με βάση την κεραμική και τη μεταλλοτεχνία. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος ο φοιτητής/η φοιτήτρια θα είναι σε θέση να:

- κατανοεί το χρονικό εύρος της προϊστορίας και να τοποθετεί σε χρονική σειρά τι κύριες εξελίξεις
- περιγράφει τα κύρια επιτεύγματα του παλαιολιθικού ανθρώπου χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- αποτιμά την σημασία της μετάβασης από τον παλαιολιθικό στο νεολιθικό τρόπο ζωής
- περιγράφει τις κύριες εξελίξεις της νεολιθικής εποχής χρησιμοποιώντας την κατάλληλη ορολογία
- αποτιμά την σημασία της μετάβασης στην Εποχή του Χαλκού
- σχολιάζει την αλληλεπίδραση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος στην εμφάνιση της πολιτισμικής αλλαγής
- συσχετίζει ποικίλες παραμέτρους της ανθρώπινης δράσης (τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές) αποτιμώντας τη συμβολή τους στην πολιτισμική αλλαγή
- εμβαθύνει στη σημασία της διεπιστημονικής προσέγγισης (ανθρωπολογίας, βιολογίας, γεωλογίας, οικολογίας, αρχαιολογίας) στην εξέταση και την προσπάθεια ανασύστασης του απώτερου και απώτατου ανθρώπινου παρελθόντος.

Εαρινό εξάμηνο (ΣΤ' & Η' Εξάμηνο)

12ΕΑ-10_10 Βυζαντινός Πολιτισμός

Στο μάθημα διδάσκονται θέματα σχετικά με τον βυζαντινό μοναχισμό σε σχέση με τη βυζαντινή κοινωνία και το βυζαντινό κράτος. Οι φοιτητές αποκτούν γνώσεις πάνω στην εμφάνιση και εδραίωση του μοναχισμού ως πνευματικού και κοινωνικού κινήματος κατά την πρωτοβυζαντινή εποχή και μελετούν την εξέλιξή του στην μέση και ύστερη βυζαντινή εποχή. Η μελέτη του θεσμού από κοινωνική και πολιτική σκοπιά προσφέρει στους φοιτητές ιστορικές γνώσεις για το μεσαιωνικό Βυζάντιο και ασκεί την κριτική τους σκέψη στην αναζήτηση αιτίων και αποτελεσμάτων κοινωνικών και θεσμικών φαινομένων σε μια εξελικτική πορεία.

Ενότητες μαθήματος:

- Εισαγωγή. Η εμφάνιση του χριστιανισμού και η αναγνώρισή του. Άγιος Αντώνιος. Τα πρώτα μοναστήρια. Κείμενα: Α) Ο Άγιος Αντώνιος, ιδρυτής του μοναχικού κινήματος αποφασίζει να μονάσει και ο αγώνας του εναντίον των κοσμικών προκλήσεων (Μέγας Αθανάσιος, *Βίος του Αγίου Αντωνίου*: G.J.M. Bartelink, *Athanase d'Alexandrie, Vie d'Antoine, Sources chrétiennes* 400, Παρίσι 2004, κεφ. 3-5124-376), Β) Το ιδεώδες της άσκησης: Μέγας Βασίλειος, επιστολή 2, Y. Courtonne, *Saint Basile. Lettres*, τόμος 1, Παρίσι 1957.
- Τύποι μοναστηριών (Παχώμιος, Μέγας Βασίλειος). Κείμενο: Συμβουλές του Μεγάλου Αθανασίου προς τους μοναχούς (Μέγας Αθανάσιος,

Διατύπωσης τῶν ἐν ἡσυχίᾳ θελόντων διάγειν: J.-P. Migne, Ἑλληνικὴ Πατρολογία 28, στήλ. 845).

- Τα μεγάλα μοναστηριακά κέντρα στην Ανατολή. Κείμενο: Ερμηνεία του ενδύματος των ασκητῶν της Αιγύπτου: Ευάγγελος ο Ποντικός, Λόγος Πρακτικός, A. Guillaumont & C. Guillaumont, *Évagre le Pontique. Traité pratique ou le moine*, τόμ. 2, Sources chrétiennes 171, Παρίσι.
- Ἱδρυση μοναστηριῶν στην Κωνσταντινούπολη. Ιστορικά και κοινωνικά θέματα.
- Ακραίες μορφές ἀσκήσης. Κείμενα: Α) Θεοδώρητος Κύρρου, *Φιλόθεος Ιστορία*, έκδ. P. Canivet – A. Leroy-Molinghen, I, Παρίσι 1977, I, 2, 162. Β) Ευάγγελος Σχολαστικός (535-τέλη του 6^{ου} αι.), *Εκκλησιαστικὴ Ιστορία*, έκδ. J. Bidez-L. Parmentier, *The Ecclesiastical History of Evagrius*, I, 21. Γ) Η εικόνα ενός ερημίτη Παλλάδιος, *Λαυσαϊκὴ Ιστορία*: G.J.M. Bartelink, *Palladio. La storia Lausiaca*, Βερόνα 1974.
- Συλλογές μοναστικῶν ἀφηγήσεων. Κείμενο: Παλλάδιος, *Λαυσαϊκὴ Ιστορία*: G.J.M. Bartelink, *Palladio. La storia Lausiaca*, Βερόνα 1974, κεφ. 32, 1, 8, 11, 12
- Μοναχισμός και κοινωνικά θέματα. Κείμενο: Η ρωμαία αριστοκράτισσα Μελανία ἀσπάζεται τον μοναχισμό: *Βίος της Αγίας Μελανίας*: D. Gorce, *Vie de Sainte Mélanie. Texte grec, introduction et notes*, Sources chrétiennes 90, Παρίσι 1962, κεφ. 23, 26.
- Ο ἅγιος σαλός. Κείμενο: Μια ακραία μορφή ἀσκήσης: ο ἅγιος σαλός: *Βίος Αγίου Συμεών Σαλού*, εκδ. A. J. Festugière και L. Rydén, *Léontios de Néapolis, Vie de Syméon le Fou et Vie de Jean de Chypre*, Paris 1974, κεφ. 79-81, 84, 96-97.
- Ο γυναικείος μοναχισμός. Κείμενο: Η μεταμφίεση της αγίας σε ἄνδρα: Βίος και πολιτεία της οσίας και αγίας Ματρώνης, έκδ. *Acta Sanctorum*, Νοέμβριος III (1910), 790-813.
- Εικονομαχία. Κείμενο: Διωγμοί των εικονοφίλων μοναχῶν: C. de Boor, *Theophanis chronographia*, Λειψία 1883 (ανατύπωση Hildesheim 1963), σελ. 445.
- Θεόδωρος Στουδίτης. Κείμενα: Α) Μια εικόνα του μοναχικού βίου Διαθήκη Θεοδώρου Στουδίτη: J.-P. Migne, Ἑλληνικὴ Πατρολογία 99, στ. 1816 κεξ. Β) Η οργάνωση της μονῆς και τα καθήκοντα και οι ποινές των μοναχῶν Θεοδώρου Στουδίτη, *Ἐπιτίμια*, Ἑλληνικὴ Πατρολογία 99, στ. 1740.
- Η πολιτικὴ των Μακεδόνων για την μοναστηριακὴ περιουσία. Κείμενο: Νεαρά Νικηφόρου Φωκά του ἔτους 964: I. & Π. Ζέπος, *Jus Greco-romanum*, τόμος 1, Ἀθήναι 1931, σελ. 249-252.
- Τα μοναστήρια του Ἀθῶ. Κείμενα: Α) Αυτοκρατορικὴ δωρεά στη Μονὴ της Λαύρας: Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά στη μονὴ Αγ. Λαύρας του ἔτους 964, A. Guillou, P. Lemerle, D. Papachryssanthou, and N. Svoronos, *Actes de Lavra. Première partie. Des origines à 1204*, Archives de l'Athos V, Paris 1970, αρ. 5. Β) Χρυσόβουλλο των αυτοκρατόρων Βασιλείου Β' και Κωνσταντίνου Η' στη Μονὴ Λαύρας, A. Guillou, P. Lemerle, D. Papachryssanthou, and N. Svoronos, *Actes de Lavra. Première partie. Des origines à 1204*, Archives de l'Athos V, Paris 1970, αρ. 7.
- Προνόμια μοναστηριῶν: Κείμενα: Α) Προνόμια της Μονῆς της Λαύρας: Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ι' Δούκα υπέρ της Μονῆς της Λαύρας του ἔτους 1060, αρ. 33. Β) Χρυσόβουλλο του αυτοκράτορα Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου υπέρ της μονῆς του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου της Πάτμου (1259) σχετικά με την περιουσία της μονῆς: Ε. Βρανούση, *Βυζαντινὰ ἔγγραφα τῆς μονῆς Πάτμου Α'* - Αυτοκρατορικά, τόμ. 1. Ἀθήνα, Ἑθνικὸν Ἱδρυμα Ἑρευνῶν, 1980, αρ. 14 (σελ. 127-129).
- Η χαριστικὴ δωρεά. Κείμενο: Η κριτικὴ του πατριάρχου Αντιοχείας Ιωάννη Οξείτη (11^{ος}-12^{ος} αι.) στο θεσμό της «χαριστικῆς δωρεάς» και του «χαριστικαρίου»: T. Creazzo, *Joannis Oxeitae oratio de monasteriis laicis non tradendis*, Spoleto, Centro italiano di studi sull'alto medioevo, 2004, 61-83.
- Τα μοναστήρια στην ὕστερη βυζαντινὴ περίοδο. Ἄρθρα Τ. Κιουσοπούλου, ἀναρτημένο στο eclass του μαθήματος. Κείμενο: Η κριτικὴ του Ευσταθίου Θεσσαλονίκης στις καταχρήσεις μοναχῶν. Ευστάθιος Θεσσαλονίκης, Ἐπισκεψις βίου μοναχικοῦ ἐπὶ διορθώσει τῶν περὶ αὐτόν: K. Metzler, *Eustathii Thessalonicensis De emendanda vita monachica* [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis 45], Βερολίνο, Νέα Υόρκη 2006.

12ΕΑ-13_16 Ανάπτυξη Κοινού στον Πολιτιστικό Τομέα

Το μάθημα αυτό έχει ως στόχο να εισάγει τους φοιτητές στην έννοια της Ανάπτυξης Κοινού με επίκεντρο τον πολιτιστικό τομέα. Βασική πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί οργανισμοί σήμερα είναι να συγκρατήσουν, να αυξήσουν και να διευρύνουν το κοινό τους, επιφέροντας την ανάπτυξή του με ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους. Μέσω της ανάλυσης πραγματικών περιπτώσεων διαχείρισης πολιτιστικών φορέων, οι φοιτητές θα γνωρίζουν την τυπολογία των «κοινών» των πολιτιστικών οργανισμών και παράλληλα θα αντιληφθούν και θα προβληματιστούν για τις προκλήσεις και τους παράγοντες που επηρεάζουν την πράξη της πολιτιστικής διαχείρισης.

Επισκέψεις σε πολιτιστικούς οργανισμούς και διαλέξεις από στελέχη του πολιτιστικού τομέα επιτρέπουν τη διερεύνηση διαφορετικών θεματικών διαχείρισης και την εισαγωγή των φοιτητών στην επαγγελματική πραγματικότητα. Οι φοιτητές καλούνται να έχουν ενημερωθεί λεπτομερώς για τους εν λόγω οργανισμούς και να υποβάλουν καίρια ερωτήματα αναφορικά με τη λειτουργία και τη διαχείριση των οργανισμών αυτών.

Τέλος, οι φοιτητές διδάσκονται επιλεγμένες ερευνητικές μεθοδολογίες (ποσοτικές και ποιοτικές) που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα στον πολιτιστικό τομέα με στόχο τη μελέτη της λειτουργίας τους και την διερεύνηση του κοινού τους, όπως η μελέτη περίπτωσης (case study), η έρευνα με ερωτηματολόγιο και η έρευνα με συνέντευξη. Προς εμπέδωση των διδασκομένων μεθοδολογιών, οι φοιτητές καλούνται να εκπονήσουν ερευνητικό έργο ασκούμενοι σε συγκεκριμένη κάθε φορά μεθοδολογία.

12ΕΑ-15_14 Γλωσσολογία: Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διαμόρφωση και η εξελικτική πορεία της ελληνικής γλώσσας από τις απαρχές έως σήμερα, βάσει γλωσσικών και εξωτερικών (γεωγραφικών, ιστορικών και κοινωνικών) κριτηρίων. Το μάθημα αναπτύσσεται σε 13 μαθήματα:

1. Αντικείμενο της γλωσσολογίας. Ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία
2. Η καταγωγή της Ελληνικής και η διαμόρφωσή της στο πλαίσιο της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας (Πρωτοελληνική) και η σχέση της με τις λεγόμενες προελληνικές γλώσσες
3. Πηγές της ιστορίας της Ελληνικής - Περίοδοι της ιστορίας της Ελληνικής
4. Τα γραφικά συστήματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν διαχρονικά για την ελληνική γλώσσα (Γραμμική Β' γραφή, συλλαβάριο Κύπρου, Αλφάβητο)
5. Η Ελληνική της Β' χιλιετίας π.Χ. (Μυκηναϊκή διάλεκτος)
6. Οι αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι της Α' χιλιετίας π.Χ.
7. Η ανοδική πορεία της αττικής διαλέκτου και η βαθμιαία εξαφάνιση των αρχαίων ελληνικών διαλέκτων. Η δημιουργία της Κοινής
8. Ελληνιστική και ρωμαϊκή Κοινή. Δομικά χαρακτηριστικά της Κοινής
9. Η Ελληνική γλώσσα στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία (6ος-15ος αι.). Δίδεται έμφαση στους παράγοντες οι οποίοι συνετέλεσαν στην διαμόρφωση της νέας ελληνικής γλώσσας και των διαλέκτων της. Αντιπροσωπευτικά Δημώδη κείμενα.
10. Η Ελληνική στην περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (15ος -17ος αι.). Η πρώτη γραμματική της δημώδους ελληνικής και το έργο του Σοφιανού
11. Το «γλωσσικό ζήτημα» (18ος αι. - 1821). Οι πρώτοι μεταρρυθμιστές της γλώσσας
12. Η άνοδος της καθαρεύουσας και η πρόοδος του δημοτικισμού. Η διαμόρφωση της κοινής νέας ελληνικής γλώσσας.
13. Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα της νέας Ελληνικής

12ΕΑ-24_14 Προϊστορική Αρχαιολογία: Ζητήματα Κρητομυκηναϊκής Θρησκείας και Πολιτείας

Το μάθημα αποσκοπεί στην εξειδικευμένη προσέγγιση της κοινωνίας των Μυκηναίων και κατ' αναλογία των Μινωιτών, όπως σκιαγραφείται από την αντιπαραβολή Μυκηναϊκών κειμένων και συναφών αρχαιολογικών δεδομένων. Συσχετίζεται η περί των θεσμών γλωσσική εικόνα (κοινωνική ιεραρχία,

οικονομία, δίκαιο, ιδιοκτησία, θρησκεία, τελετουργία) με τα αρχαιολογικά τεκμήρια από τη εικονογραφία κυρίως, τα έθιμα και τις σύγχρονες με τα κείμενα τέχνες. Τα συστήματα γραφής του προϊστορικού Αιγαίου εξετάζονται σε σχέση με τα συναφή πεδία των Ομηρικών Σπουδών, των πρόσφατων αρχαιολογικών θεωρήσεων, των διαπολιτισμικών συγκρίσεων στην λεκάνη της Μεσογείου και των Ινδο-Ευρωπαϊκών σπουδών.

Ενότητες μαθήματος:

- Εισαγωγή στην Μυκηναϊκή επιγραφική: ιστορία της αποκρυπτογράφησης και επίδραση στις σπουδές του Προϊστορικού Αιγαίου.
- Βασικοί κανόνες της Γραμμικής Β γραφής: φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, προβλήματα μεταγραφής και ανάγνωσης.
- Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός υπό το φως της γραφής: κοινωνία και θεσμοί, οπλισμός και στρατιωτική οργάνωση, εορτές και τελετουργίες, προϊόντα και παραγωγή, θεοί και διοίκηση.
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών.
- Αυτόνομη εργασία.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.

12ΕΑ-31_14 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης και του Πολιτισμού: Από τον 17ο έως και τον 20ο αιώνα

- Εισαγωγή στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής που εξετάζεται (17ος – 20ος αιώνας).
- Τα φιλοσοφικά θεμέλια της πνευματικής επανάστασης του δέκατου έβδομου και δέκατου όγδοου αιώνα. Ο ευρωπαϊκός διαφωτισμός (Γαλλία, Αγγλία, Γερμανία κ.ά.)
- Ευρωπαϊκό μπαρόκ (τέλη 16ου – μέσα 18ου): Ιταλία, Γαλλία, Βόρεια Ευρώπη, Κάτω Χώρες, Ισπανία.
- Μπαρόκ και αρχαία τέχνη.
- Ροκοκό.
- Ο κλασικισμός στον χώρο των ιδεών και της τέχνης (18ος-19ος αιώνας)
- Η βιομηχανική επανάσταση και οι επιπτώσεις της στη διαμόρφωση της ιδεολογίας του 19ου αιώνα.
- Ο γαλλικός και ο βρετανικός φιλελευθερισμός.
- Το κίνημα του ρομαντισμού.
- Ο μοντερνισμός.
- Τα ευρωπαϊκά πρωτοποριακά κινήματα του 19ου και των αρχών του 20ου αι. (Ρεαλισμός, Εμπρεσιονισμός και Μετεμπρεσιονισμός, Συμβολισμός, Αρ νουβώ, Φωβισμός, Εξπρεσιονισμός, Κυβισμός, Φουτουρισμός, Κονστρουκτιβισμός, Μπάουχάουζ, Νταντά, Υπερρεαλισμός) και η σχέση τους με τις νέες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (καπιταλισμός, καταναλωτισμός, εκβιομηχάνιση, αστικοποίηση).

12ΕΑ-45 Πρακτική Άσκηση (βλ. σελ. 19)

12ΕΑ-47_18 Πολιτισμικά Υλικά και Προληπτική Συντήρηση

- 1) Ορισμός, ιστορία, εξέλιξη και περιεχόμενο της θεματικής της Προληπτικής Συντήρησης
- 2) Προληπτική και Επεμβατική Συντήρηση
- 3) Δεοντολογία και αρχές Συντήρησης.
- 4) Χάρτης της Βενετίας, Συνθήκες της ΟΥΝΕΣΚΟ, Διεθνείς Οργανισμοί
- 5) Υλικά και τεχνικές Συντήρησης
- 6) Καταγραφή και Μεθοδολογίες Συντήρησης
- 7) Συντήρηση Χαρτώου Υλικού
- 8) Συντήρηση Εικόνων
- 9) Συντήρηση Υφασμάτων
- 10) Συντήρηση Ξύλου και ξύλινων φορέων
- 11) Ψηφιακές Καταγραφές στη Συντήρηση
- 12) Τεχνολογίες πολυμέσων και συστημάτων εικονικής πραγματικότητας μουσείων για χρήση στην ανάδειξη εργασιών συντήρησης
- 13) Συστήματα τοπογραφίας, GIS, φωτογραμμετρία για μουσειακούς χώρους

12ΕΠΑ-54_19 Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση και αξιοποίηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στις σύγχρονες κοινωνίες, όπως αυτές προέκυψαν μέσα από τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, ως μηχανισμού ένταξης ατόμων με διαφορετικό κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο μέσα στην σχολική (και κοινωνική) ζωή. Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών και των δομών τους επιβάλλει την κατανόηση του «άλλου» ως συστατικό στοιχείο της ένταξης και της συνύπαρξης. Η διαχείριση της ετερότητας, μέσα από την παρακολούθηση του μετασχηματισμού της κοινωνίας, είναι ένα από τα βασικότερα ζητούμενα της σύγχρονης εκπαιδευτικής διαδικασίας στην κατεύθυνση της αποφυγής ζητημάτων που ανακύπτουν από την πολυπολιτισμικότητα μέσα στο σημερινό σχολικό περιβάλλον.

Ενότητες μαθήματος:

1. Εισαγωγικά στοιχεία στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Εννοιολογικός προσδιορισμός Η εθνική και πολιτισμική ταυτότητα. Η πολυπολιτισμικότητα.
2. Παγκοσμιοποίηση και εθνικά κράτη. Η πολυπλοκότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Μετασχηματισμοί των κοινωνιών.
3. Παγκοσμιοποίηση και εκπαίδευση. Το ζήτημα της παγκοσμιοποιημένης προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το παράδειγμα της Γερμανίας και της Γαλλίας.
4. Διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Προβλήματα, δράσεις και προοπτικές.
5. Γνωρίζοντας τον «άλλο»: Μειονότητες, πρόσφυγες, κοινωνικά αποκλεισμένοι συνάνθρωποι. Ο ρόλος του σχολείου στην ενσωμάτωση.
6. Σχολικός Ρατσισμός: Η προσέγγισή του ως κοινωνικό φαινόμενο.
7. Μοντέλα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας
8. Λεκτική – Μη Λεκτική Επικοινωνία. Έννοια και σημασία της Επικοινωνίας. Μορφές Επικοινωνίας με έμφαση στη Διαπολιτισμική Επικοινωνία (Intercultural Communication)
9. Εισαγωγικά στη Διγλωσσία και στη Δίγλωσση Εκπαίδευση.

10. Δομές Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα.
11. Στρατηγικές, μορφές και προσεγγίσεις στην επιμόρφωση διδακτικού προσωπικού στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση.
12. Συμπεράσματα. Παρουσιάσεις εργασιών.
13. Συμπεράσματα. Παρουσιάσεις εργασιών. Ανατροφοδότηση πορείας διδασκαλίας αντικειμένου.

12ΕΠΑ-56_19 Αρχαία Ελληνική Θρησκεία και Τελετουργίες

Στην αρχαία Ελλάδα η θρησκεία ήταν συνυφασμένη με την καθημερινότητα των ανθρώπων και των κοινωνιών τους καθώς και με την πολιτική, οικονομική και στρατιωτική τους οργάνωση. Επιπροσθέτως, ήταν ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της εθνικής, τοπικής και πολιτισμικής τους ταυτότητας. Στο μάθημα αυτό διερευνάται η φύση και ο ρόλος της αρχαίας ελληνικής θρησκείας. Εξετάζεται η γένεση και εξέλιξή της, οι μύθοι και εκφάνσεις της, και οι μέθοδοι μελέτης της. Επίσης, παρουσιάζονται και αναλύονται τα είδη των αρχαίων τελετουργιών, η ενσωμάτωσή τους από τους συμμετέχοντες και οι χωρικές τους απαιτήσεις. Οι θεοί προσεγγίζονται και παρουσιάζονται ως κοινωνία και ως μονάδες, και εστιάζουμε στη σχέση μεταξύ των θεών και των ανθρώπων που προσφεύγουν σε αυτούς. Στο μάθημα αυτό παρουσιάζονται γραπτές πηγές, ιερά και αναθήματα. Οι ενότητες που εξετάζονται στο πλαίσιο του μαθήματος είναι οι εξής:

- οι ρίζες της αρχαιοελληνικής θρησκείας
- Θεογονία και Ομηρικοί ύμνοι
- φονκτιοναλισμός, στρουκτουραλισμός και η φύση του ελληνικού πολυθεϊσμού
- ανθρωπολογία της θρησκείας
- πανελλήνια θρησκεία και θρησκεία της πόλης
- ιερά και τελετουργίες
- θρησκεία και πολιτική
- οι κοινωνία των θεών
- εμπιστοσύνη στους θεούς: η Άρτεμις
- πίστη στους θεούς: ο Ασκληπιός
- κατευνάζοντας το φόβο: μυστηριακές λατρείες
- ήρωες
- μαγεία και προλήψεις

12ΕΠΑ-59_20 Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη: Χάραξη Πολιτιστικών Διαδρομών

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος αξιοποιείται συνδυαστικά η συνέργεια τριών πεδίων: του Τουρισμού, της Βιώσιμης Ανάπτυξης και της Πολιτισμικής Διαχείρισης. Τη θεωρητική προσέγγιση των βασικών εννοιών και θεματικών πλαισίων η μελέτη συγκεκριμένων εφαρμογών (μελέτες περίπτωσης). Εξετάζονται οι εξής επί μέρους θεματικές ενότητες:

- Επισκόπηση της ιστορίας του τουρισμού. Η ηθική διάσταση της τουριστικής ανάπτυξης.
- Βιώσιμη ανάπτυξη - Αειφόρος Ανάπτυξη. Ο Πολιτισμός ως πυλώνας της Αειφόρου Ανάπτυξης.
- Φυσικό περιβάλλον – ανθρωπογενές περιβάλλον: Φυσικές διαδρομές - πολιτιστικές διαδρομές.
- Τρόποι χάραξης καινοτόμων τουριστικών προορισμών. Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Κατηγοριοποίηση των πολιτιστικών και περιβαλλοντικών διαδρομών. Το μονοπάτι ως στοιχείο του χώρου.

- Η προστασία, ανάδειξη και προσβασιμότητα των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων ως προϋπόθεση του σχεδιασμού των πολιτιστικών διαδρομών.
- Ο περιηγητισμός ως εργαλείο χάραξης πολιτιστικών διαδρομών: από τον Πausanias στους περιηγητές και ταξιδιώτες των νεότερων χρόνων (15ος-20ος αι.).
- Πολιτιστικές διαδρομές και αρχαιότητα: μία νέα προσέγγιση του ιστορικού παρελθόντος σε συνδυασμό με την αντίληψη του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Πολιτιστικές διαδρομές και δυτικός μεσαίωνας: μία λιγότερο γνωστή διάσταση του ελληνικού πολιτισμικού τοπίου.
- Μονοθεματικές πολιτιστικές διαδρομές: θρησκευτικός/προσκυνηματικός τουρισμός (μοναστήρια-εκκλησίες), αρχαία θέατρα, κάστρα, γεφύρια, διατηρητέοι οικισμοί και φυσικά αξιοθέατα (κοιλάδες, ποτάμια, φαράγγια, σπήλαια κ.ά.).
- Πολιτιστικές διαδρομές και λογοτεχνική μνήμη.
- Πράσινες διαδρομές και μνημεία: Το παράδειγμα της Οθωνικής Αθήνας
- Μονοπάτια πολιτισμού: δρόμοι της ελιάς και του κρασιού.

12ΕΠΑ-61_20 Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική

Το μάθημα εστιάζει στην εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής μνημειακής ζωγραφικής από τον 7ο αι. μέχρι και τον 2ο αι. π.Χ.. Η τέχνη της τοιχογραφίας, των φορητών ξύλινων/πήλινων ζωγραφικών πινάκων και των γραπτών ντιστηλών, μελετάται στο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο των επιμέρους εποχών, λαμβάνοντας υπόψη τα αρχαιολογικά συμφραζόμενα των σωζόμενων έργων και τις μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων. Οι τεχνικές, τα χρώματα και οι χρωστικές, το τεχνοτροπικό ιδίωμα, η εικονογραφία και τα επιτεύγματα των ζωγράφων αποτελούν πτυχές της ελληνικής μνημειακής ζωγραφικής που εξετάζονται διεξοδικά. Οι στόχοι του μαθήματος είναι: α) η κατανόηση της αισθητικής και της τεχνικής εξέλιξης της μνημειακής ζωγραφικής στην αρχαία Ελλάδα, καθώς και των επιρροών από και προς άλλους πολιτισμούς (π.χ. των Ιώνων, των Ετρούσκων, των Αιγυπτίων, των Ασσυρίων), β) η προσέγγιση κοινωνικών δομών, πεποιθήσεων και αξιών μέσω των σκηνών που αποτυπώνονται στη μνημειακή ζωγραφική των επιμέρους εποχών, γ) η εξοικείωση με τις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας στη μελέτη των τεχνικών και των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται στην αρχαιοελληνική ζωγραφική.

Το μάθημα διαρθρώνεται στις παρακάτω ενότητες:

1. Εισαγωγή: α) στόχοι και μεθοδολογία, β) χώρος - χρόνος, γ) πηγές (γραμματειακές, αρχαιολογικά κατάλοιπα), δ) πρώτες ύλες, χρωστικές και τεχνικές, ε) ο ρόλος της εικόνας στην ελληνική τέχνη.
2. Οι πρόδρομοι: η ζωγραφική στο Αιγαίο κατά την εποχή του Χαλκού
3. Οι απαρχές της ελληνικής ζωγραφικής
4. Η ζωγραφική στην Ιωνία και στην Ετρούρεια: Σχέσεις και αλληλεπιδράσεις με τη ζωγραφική στον ελλαδικό χώρο κατά τον 7ο και 6ο αι. π.Χ.
5. Τα επιτεύγματα της ζωγραφικής κατά τον 5ο αιώνα π.Χ.
6. Η ζωγραφική και οι καλλιτέχνες τον 4ο αι. π.Χ.
7. Η ζωγραφική στη Μακεδονία τον 4ο αι. π.Χ.: τεχνικές και χρωστικές
8. Θεματολόγιο, εικονογραφία και ερμηνεία των τοιχογραφιών στη Μακεδονία κατά τους κλασικούς και ελληνιστικούς χρόνους
9. Οι ζωγραφικές παραστάσεις στους κιβωτιόσημους και Μακεδονικούς τάφους και η σχέση τους με άλλες περιοχές και τέχνες
10. Η ζωγραφική στις ελληνιστικές οικίες της Δήλου και η ελληνορωμαϊκή ζωγραφική
11. Η ζωγραφική στην αρχαία Θράκη και στο βασίλειο της Αιγύπτου κατά τους ελληνιστικούς χρόνους
12. Γραπτές επιτύμβιες στήλες
13. Σύνοψη μαθήματος και επανάληψη - Παρουσίαση εργασιών από τους φοιτητές

12ΕΠΑ-62_21 Προϊστορική Αρχαιολογία: Αιγαίο – Εγγύς Ανατολή στην Εποχή του Χαλκού

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η συγκριτική εξέταση όψεων των πολιτισμών του Αιγαίου (κυκλαδικού, μινωικού, μυκηναϊκού) και των σπουδαιότερων σύγχρονων με αυτούς πολιτισμών που αναπτύχθηκαν στην Εγγύς Ανατολή (Αίγυπτο, Συροπαλαιστίνη, Μικρά Ασία). Η εξέταση αποσκοπεί στην ανάδειξη ομοιοτήτων και διαφορών μέσω επαφών αυτών των πολιτισμών και στην κριτική αναζήτηση και αποτίμηση αλληλεπιδράσεων τους, ιδιαίτερα τη 2η χιλιετία π.Χ., μέσα στο κοσμοπολιτικό περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου και σε τομείς όπως οι θεσμοί και η διπλωματία, η διακίνηση αγαθών, η θρησκεία.

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα. Μετά την παρουσίαση ενός γενικού περιγράμματος των σπουδαιότερων πολιτισμών της Εγγύς Ανατολή βάσει υλικών τεκμηρίων επιλέγονται συγκεκριμένα ζητήματα προς εμβάθυνση, από τα οποία αντλούνται θέματα εργασιών των φοιτητών βάσει των ενδιαφερόντων τους. Οι εργασίες αυτές παρουσιάζονται και συζητούνται στο πλαίσιο του μαθήματος.

Περιεχόμενο μαθήματος:

- Η Εγγύς Ανατολή στην Εποχή του Χαλκού: Γενικό ιστορικό περίγραμμα
- Αιγαίο-Αίγυπτος
- Αιγαίο-Συροπαλαιστίνη
- Μυκηναίοι και Χετταίοι

12ΕΙ-66 Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία

Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές στην αρχαία ελληνική φιλοσοφική σκέψη μέσα από την ανάγνωση και ερμηνεία αντιπροσωπευτικών κειμένων. Η οργάνωση των σεμιναρίων γίνεται κατά χρονολογική σειρά με έμφαση στα βασικά ερωτήματα που τέθηκαν ανά εποχή και απασχολούν διαχρονικά τους ανθρώπους. Εξετάζονται ζητήματα που αφορούν τις φυσικές αρχές, την πρόσληψη της γνώσης, τη σχέση ψυχής και σώματος, τις αξίες που διέπουν την ανθρώπινη κοινωνία, και την ύπαρξη του Θεού. Κεντρικός στόχος του μαθήματος είναι να καταστήσει την αρχαία ελληνική φιλοσοφία κατανοητή εκ των ένδον, δηλαδή με τον τρόπο με τον οποίο κατανοούσαν τον φιλοσοφικό στοχασμό και τη φιλοσοφική δραστηριότητα οι ίδιοι οι αρχαίοι φιλόσοφοι.

Τα διαχρονικά ερωτήματα της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας

1. Πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος και ποια τα συστατικά του στοιχεία;
2. Ποιες αιτιώδεις σχέσεις διέπουν τον κόσμο;
3. Υπάρχει Θεός και ποια είναι τα χαρακτηριστικά του και η σχέση που έχει με τους ανθρώπους;
4. Τι είναι ψυχή και ποια σχέση έχει με το σώμα;
5. Πώς πρέπει να ζούμε;
6. Ποιες αρχές πρέπει να ακολουθούμε για να διατυπώνουμε λογικούς συλλογισμούς;
7. Πώς γεννήθηκαν οι κοινωνικοί θεσμοί;
8. Τι είναι δίκαιο και τι άδικο;
9. Πώς πρέπει να οργανωθεί η πολιτική και η κοινωνική ζωή;

12ΕΑ-69 Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου (Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα)

Εξετάζεται στο πλαίσιο αυτό η ιστορία των διεθνών σχέσεων από την ολοκλήρωση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τη συγκρότηση της σημερινής Ρωσίας του Πούτιν με ενδιάμεσο σταθμό την αποδόμηση της ΕΣΣΔ το 1991. Στο χρονικό αυτό άνυσμα σημειώθηκαν στη διεθνή κοινότητα τέσσερα μείζονος σπουδαιότητας φαινόμενα: Ο Ψυχρός Πόλεμος, ο τερματισμός της αποικιοποίησης, η ενοποίηση του ευρωπαϊκού κόσμου και η ανάδυση νέων μεγάλων

δυνάμεων, όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία κ.ά. Αναλύονται τα κύρια σημεία του ανταγωνισμού ανάμεσα στον δυτικό και τον ανατολικό συνασπισμό, η ίδρυση και η λειτουργία του NATO και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οι πόλεμοι της Κορέας και του Βιετνάμ, το Κυπριακό Ζήτημα και το Μεσανατολικό Ζήτημα. Παρουσιάζονται επίσης οι προσωπικότητες διεθνούς εμβέλειας, όπως του Στάλιν, του Κέννεντυ, του Κίσινγκερ, του Γκορμπατσώφ και του Πούτιν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ) έχει ως στόχους:

- την ενίσχυση της διαφάνειας της μάθησης και των τίτλων σπουδών Ανώτατης Εκπαίδευσης που απονέμονται στις χώρες που συμμετέχουν στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης,
- την αμοιβαία κατανόηση και εμπιστοσύνη σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο,
- τη διευκόλυνση της διεθνούς αναγνώρισης περιόδων και των τίτλων σπουδών κάθε χώρας, και
- τη διευκόλυνση της διεθνούς κινητικότητας των φοιτητών και αποφοίτων με σκοπό τη συνέχιση των σπουδών τους ή την εργασία.

Το Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ λαμβάνει υπόψη του την ποικιλότητα των εθνικών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης και διευκολύνει την αμοιβαία κατανόηση και σύγκρισή τους μεταξύ των διαφορετικών χωρών. Με την έννοια αυτή, το Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου της Ανώτατης Εκπαίδευσης, όπως άλλωστε και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF), αποτελούν έναν οδηγό για τα αντίστοιχα εθνικά πλαίσια, δηλαδή ένα Μέτα-Πλαίσιο.

Το Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ βασίζεται στην οργάνωση των σπουδών σε τρεις κύκλους και συνίσταται στην περιγραφή των προσόντων που απονέμονται σε κάθε κύκλο με βάση κοινές αρχές, κριτήρια και περιγραφικούς δείκτες. Οι αρχές, τα κριτήρια και οι περιγραφικοί δείκτες είναι κοινά στις χώρες του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και αναπτύχθηκαν με τη συμμετοχή και τη συνεργασία εκπροσώπων των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και των ενδιαφερόμενων φορέων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι δείκτες αυτοί είναι διεθνώς γνωστοί ως Περιγραφικοί Δείκτες του Δουβλίνου (Dublin Descriptors).

Οι Περιγραφικοί Δείκτες του Δουβλίνου (βλ. Πίνακα 1) είναι, κατ' ανάγκη, αρκετά γενικοί ώστε να γίνεται σεβαστή η αυτονομία των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην οργάνωση της μάθησης και των προγραμμάτων σπουδών τους, και να μπορούν να συμπεριληφθούν οι υπαρκτές διαφορές

- μεταξύ των γνωστικών πεδίων, και
- της οργάνωσης των σπουδών μεταξύ των εθνικών συστημάτων ανώτατης εκπαίδευσης στις χώρες του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Η αμοιβαία κατανόηση των προσόντων και η εμπιστοσύνη μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων (εθνικών αρχών, ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, φοιτητών, επαγγελματικών φορέων, εκπροσώπων αγοράς εργασίας κ.α.) αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή του Πλαισίου Προσόντων του ΕΧΑΕ και την οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ, που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο της Διαδικασίας της Μπολόνια, είναι συμβατό με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων Διά Βίου Μάθησης (Πίνακας 2) που έχει αναπτυχθεί και υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ύστερα από Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Απρίλιος 2008). Η σημαντικότερη μεταξύ τους διαφορά είναι ότι το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων Διά Βίου Μάθησης περιλαμβάνει κοινές αρχές και κριτήρια για την περιγραφή των σπουδών, της μάθησης και των προσόντων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, ενώ αυτό του ΕΧΑΕ περιορίζεται στα προσόντα που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των τριών κύκλων σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Η μεταξύ τους σύγκριση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ αντιστοιχεί στα επίπεδα 6, 7 και 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το Πλαίσιο Προσόντων του ΕΧΑΕ και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων Διά Βίου Μάθησης δεν ρυθμίζουν ζητήματα που αφορούν στα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων της ανώτατης εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι γνωστό, τα επαγγελματικά δικαιώματα των κατόχων τίτλων σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης ρυθμίζονται και κατοχυρώνονται με την Οδηγία 36/2005 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορά μόνο τα κράτη-μέλη της.

Πίνακας 1. Περιγραφή των κύκλων σπουδών του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης

ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ECTS
Προσόντα Α΄ Κύκλου Προπτυχιακές Σπουδές	Προσόντα του πρώτου κύκλου σπουδών αναγνωρίζονται σε φοιτητές οι οποίοι: • Έχουν αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση θεμάτων σε κάποιο γνωστικό πεδίο, η οποία βασίζεται στη γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευσή τους και, ενώ υποστηρίζεται από επιστημονικά εγχειρίδια προχωρημένου επιπέδου, περιλαμβάνει και απόψεις που προκύπτουν από σύγχρονες εξελίξεις στην αιχμή του γνωστικού τους πεδίου. • Είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τη γνώση και την κατανόηση που απέκτησαν με τρόπο που δείχνει επαγγελματική προσέγγιση της εργασίας ή του επαγγέλματός τους και διαθέτουν ικανότητες που κατά κανόνα αποδεικνύονται με την ανάπτυξη και υποστήριξη επιχειρημάτων και την επίλυση προβλημάτων στο πλαίσιο του γνωστικού τους πεδίου. • Έχουν την ικανότητα να συγκεντρώνουν και να ερμηνεύουν συναφή στοιχεία (κατά κανόνα εντός του γνωστικού τους πεδίου) για να διαμορφώνουν κρίσεις που περιλαμβάνουν προβληματισμό σε συναφή κοινωνικά, επιστημονικά ή ηθικά ζητήματα. • Είναι σε θέση να κοινοποιούν πληροφορίες, ιδέες, προβλήματα και λύσεις σε ειδικευμένο και σε μη-εξειδικευμένο κοινό. • Έχουν αναπτύξει εκείνες τις δεξιότητες απόκτησης γνώσεων, που τους χρειάζονται για να συνεχίσουν σε περαιτέρω σπουδές με μεγάλο βαθμό αυτονομίας.	Κατά κανόνα 240-300 Πιστωτικές Μονάδες (ECTS)
Προσόντα Β΄ Κύκλου Μεταπτυχιακές Σπουδές	Προσόντα του δεύτερου κύκλου σπουδών αναγνωρίζονται σε φοιτητές οι οποίοι: • Έχουν αποδεδειγμένη γνώση και κατανόηση που βασίζεται και εκτείνεται και/ή ενισχύει όσα σχετίζονται με τον πρώτο κύκλο σπουδών, και, συγχρόνως, τους παρέχει τη βάση ή την ευκαιρία για πρωτοτυπία στην ανάπτυξη και/ή στην εφαρμογή ιδεών, συχνά στο πλαίσιο ερευνητικής δραστηριότητας. • Είναι σε θέση να χρησιμοποιούν τη γνώση και κατανόησή τους, και τις ικανότητές τους για επίλυση προβλημάτων σε εφαρμογές και στην επίλυση προβλημάτων, σε ένα νέο ή άγνωστο περιβάλλον, εντός ευρύτερου (ή διεπιστημονικού) πλαισίου, συναφούς προς το γνωστικό τους πεδίο. • Έχουν την ικανότητα να συνδυάζουν γνώσεις και να χειρίζονται πολύπλοκα θέματα, καθώς επίσης να διατυπώνουν κρίσεις, έστω και με ελλιπή ή περιορισμένη πληροφόρηση, οι οποίες όμως περιλαμβάνουν προβληματισμό επί κοινωνικών και ηθικών ευθυνών, που συνδέονται με την εφαρμογή της γνώσης και των κρίσεων τους. • Είναι σε θέση να κοινοποιούν με σαφήνεια και καθαρότητα τα συμπεράσματά τους αλλά και τη γνώση και το σκεπτικό στο οποίο αυτά βασίζονται και λογικές παραδοχές στα οποία στηρίζονται, τόσο σε εξειδικευμένο όσο και σε μη εξειδικευμένο κοινό. • Διαθέτουν τις απαραίτητες μαθησιακές δεξιότητες που τους επιτρέπουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους με τρόπο σε μεγάλο βαθμό αυτοδύναμο ή και αυτόνομο.	Συνήθως 90-120 Πιστωτικές Μονάδες (ECTS), με 60 κατ'ελάχιστον μονάδες στο επίπεδο του δεύτερου κύκλου.

Σπουδές Γ' Κύκλου Σπουδές που οδηγούν σε Διδακτορικό	Προσόντα του τρίτου κύκλου σπουδών αναγνωρίζονται σε φοιτητές οι οποίοι: • Έχουν αποδεδειγμένα συστηματική κατανόηση ενός γνωστικού πεδίου και πλήρη επάρκεια των δεξιοτήτων και μεθόδων έρευνας που συνδέονται με το συγκεκριμένο πεδίο. • Έχουν αποδείξει την ικανότητα να συλλαμβάνουν, να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να προσαρμόζουν μια ουσιαστική ερευνητική διαδικασία με ακαδημαϊκή ακεραιότητα. • Έχουν πραγματοποιήσει κάποια συμβολή με πρωτότυπη έρευνα που διευρύνει τα όρια της γνώσης, αναπτύσσοντας κάποιο σημαντικό όγκο εργασίας, μέρος της οποίας αξίζει να δημοσιευθεί κατόπιν κρίσης σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο. • Έχουν ικανότητες για κριτική ανάλυση, αξιολόγηση και σύνθεση νέων και πολύπλοκων ιδεών. • Είναι σε θέση να συνδιαλέγονται με τους ομότεχούς τους, την ευρύτερη επιστημονική κοινότητα και με την κοινωνία γενικότερα σε θέματα των επιστημονικών τους πεδίων. • Μπορεί να αναμένεται ότι είναι σε θέση να συμβάλλουν, σε ακαδημαϊκό και επαγγελματικό περιβάλλον, στην προαγωγή της τεχνολογικής, κοινωνικής ή πολιτιστικής προόδου της κοινωνίας της γνώσης.	Δεν έχει προσδιοριστεί

Πίνακας 2. Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 και 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

ΓΝΩΣΕΙΣ	ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ
ΕΠΙΠΕΔΟ 6 (1ος ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ)		
Διαθέτει προχωρημένες γνώσεις σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής, οι οποίες συνεπάγονται κριτική κατανόηση θεωριών και αρχών.	Κατέχει προχωρημένες δεξιότητες και έχει τη δυνατότητα να αποδείξει την απαιτούμενη δεξιοτεχνία και καινοτομία για την επίλυση σύνθετων και απρόβλεπτων προβλημάτων σε εξειδικευμένο πεδίο εργασίας ή σπουδής	Μπορεί να διαχειρίζεται σύνθετες τεχνικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες ή σχέδια εργασίας, με ανάληψη ευθύνης για τη λήψη αποφάσεων σε απρόβλεπτα περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής. Αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαχείριση της επαγγελματικής ανάπτυξης ατόμων και ομάδων.
ΕΠΙΠΕΔΟ 7 (2ος ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ)		
Διαθέτει πολύ εξειδικευμένες γνώσεις, μερικές από τις οποίες είναι γνώσεις αιχμής σε ένα πεδίο εργασίας ή σπουδής και που αποτελούν τη βάση για πρωτότυπη σκέψη. Διαθέτει κριτική επίγνωση των ζητημάτων γνώσης σε ένα πεδίο και στη διασύνδεσή του με διαφορετικά πεδία.	Κατέχει εξειδικευμένες δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, οι οποίες απαιτούνται στην έρευνα ή/και στην καινοτομία προκειμένου να αναπτυχθούν νέες γνώσεις και διαδικασίες και να ενσωματωθούν γνώσεις από διαφορετικά πεδία.	Μπορεί να διαχειρίζεται και μετασχηματίζει περιβάλλοντα εργασίας ή σπουδής που είναι σύνθετα, απρόβλεπτα και απαιτούν νέες στρατηγικές προσεγγίσεις. Αναλαμβάνει την ευθύνη για τη συνεισφορά στις επαγγελματικές γνώσεις και πρακτικές ή/και για την αξιολόγηση της στρατηγικής απόδοσης ομάδων.
ΕΠΙΠΕΔΟ 8 (3ος ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ)		
Διαθέτει γνώσεις στα πλέον προχωρημένα όρια ενός πεδίου εργασίας ή σπουδής και στη διασύνδεσή του με άλλα πεδία.	Κατέχει πλέον προχωρημένες και εξειδικευμένες δεξιότητες και τεχνικές, συμπεριλαμβανομένης της σύνθεσης και της αξιολόγησης, που απαιτούνται για την επίλυση κρίσιμων προβλημάτων στην έρευνα ή/και την καινοτομία και για τη διεύρυνση και τον επαναπροσδιορισμό των υφιστάμενων γνώσεων ή της υφιστάμενης επαγγελματικής πρακτικής.	Επιδεικνύει ουσιαστικό κύρος, καινοτομία, αυτονομία, επιστημονική και επαγγελματική ακεραιότητα και σταθερή προσήλωση στη διαμόρφωση νέων ιδεών ή διαδικασιών στην πρωτοπορία πλαισίων εργασίας ή σπουδής, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας.

Πηγές:

Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων: http://ec.europa.eu/eqf/compare_en.htm

Tuning Educational Structures in Europe: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>

Learning Outcomes in Quality Assurance and Accreditation Principles, recommendations and practice:

http://ecahe.eu/w/images/b/ba/Publication-Learning_Outcomes_in_Quality_Assurance_and_Accreditation.pdf